

DE BHAGWANBEWEGING IN AMERIKA

een beschrijving van de vestiging, expansie en neergang
van een religieus regime in Oregon

J.J. Wesseldijk

VOOR MOEDER

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	3
Hoofdstuk I Achtergronden en ontstaan van een beweging: India	7
Hoofdstuk II Een nieuw begin: Amerika	24
Hoofdstuk III Vestiging	27
Hoofdstuk IV Expansieve groei en toenemend verzet	40
Hoofdstuk V Neergang en verdwijning	55
Samenvatting en Nabeschouwing	60
Bijlagen en illustraties	64
Lijst van bijlagen en illustraties	77
Literatuurlijst	78

DANKWOORD

Heel hartelijk dank ik de docenten van de themagroep Politieke Antropologie dr. A. Koster en drs. S. Visser, die samen de functie van mee-lezer op zich namen. Mijn heel speciale dank gaat uit naar prof.dr. M.M.G. Bax, die als trouwe scriptiebegeleider werkelijk de kunst verstaat precies op het juiste moment de juiste stimulerende woorden te zeggen. Daaruit heb ik de motivatie geput om het karwei te klaren.

Eveneens dank ik mijn drie dochters van harte voor hun steun en betrouwbare hulp bij het typewerk, in het bijzonder Ma Amrit Rangeeni, die het leeuwedeel ervan voor haar rekening nam.

De sannyasins, met name Swami Anand Kailash en Swami Amano Pim, van het Osho Meditatie Centrum Wajid in Den Haag, ben ik heel dankbaar voor het beschikbaar stellen van het bronnenmateriaal, waaronder zij ook persoonlijk resorteerden. Tevens dank ik hen voor de geste dat ik hun computer- en printerapparaat mocht gebruiken. Swami Anand Frank dank ik voor zijn informatie en Swami Anand Mahaman voor zijn bereidheid op elk moment mijn vragen te beantwoorden.

Amsterdam, april 1995

INLEIDING

Deze scriptie gaat over de Bhagwanbeweging in Oregon, U.S.A. Na het ontstaan in India, volgde in juli 1981 de vestiging van een commune op een uitgestrekte farm in Antelope. De explosieve ontwikkeling stuitte op verzet van de oorspronkelijke bewoners in en buiten de gemeenteraad. Aan alles kwam een einde toen Bhagwan in november 1985 plotseling op tragische wijze uit Oregon moest verdwijnen en de commune door de beweging werd verlaten.

In deze scriptie staat de vraag centraal naar het ontstaan en de ontwikkeling van de belangrijkste vestiging – van de Bhagwanbeweging in Oregon.

De Bhagwanbeweging was sinds haar begin in 1970 een wereldwijde beweging geworden met overal vestigingen in de vorm van zelfstandige meditatiecentra met of zonder bijbehorende communes. Sommige centra werden op verzoek van Bhagwan opgericht door sannyasins¹ die de ashram² van Bhagwan in Poona, India bezocht hadden. Andere vestigingen dan die in Antelope, vallen buiten het kader van deze scriptie, want ik zal mij alleen met deze grootste en belangrijkste vestiging bezighouden. Het was de belangrijkste omdat Bhagwan er persoonlijk verbleef. Juist door Bhagwans verblijf in eigen persoon in de Verenigde Staten werd de commune in Oregon de vervanging voor de ashram in Poona. Na een explosieve groei en bloeiperiode is deze commune–stad op een tragische manier aan haar einde gekomen. Hoe de sannyasins daarna eerst een poos onzichtbaar uitwaaierden over de wereld – de rode kleding werd uit veiligheid afgelegd – en daarna weer naar de ashram in Poona terug gingen, is wel van belang, maar wordt door mij in deze scriptie niet uitgewerkt.

Op een dag in het begin van de jaren tachtig – ik wist toen beter hoeveel Rolls Royces "de Bhagwan"³ had, dan hoe zijn naam precies gespeld moest worden – kwam mijn oudste dochter Odette mij ophalen om mee te gaan naar haar inwijding als sannyasin van Bhagwan Shree Rajneesh in de toenmalige commune te Heerde. Als klein meisje had zij altijd, vanaf het moment dat zij kon lezen, de boeken die ze las en mooi vond, bij mij op het nachtkastje gelegd met de korte mededeling erbij: "Moet je lezen Mam". De neiging om de dingen die haar bezig hielden en houden met mij te delen, is mij van het begin af heel dierbaar geweest en ik las altijd alles wat ze bij me neerlegde, ook later de boeken van Bhagwan Shree Rajneesh. Het verbaasde

---

¹ Een sannyasin is iemand die de wereld verzaakt om zich aan een spiritueel leven te wijden. Door Bhagwan ingewijde discipelen werden eerst Neo-sannyasins genoemd, later verkort tot sannyasin, dit tot ergernis van traditionele Hindoes die Bhagwans wereldse volgelingen niets zagen verzaken, integendeel.

² Een ashram is een woon–werkgemeenschap rondom een spirituele meester.

³ Bhagwan is een aanspreektitel en behoort, anders dan in het Nederlandse spraakgebruik gewoon was, zonder lidwoord ervoor gebruikt te worden.

me dan ook helemaal niet toen ik op de middag van die 21e maart 1983 in een Bhagwancommune midden in de bossen van Heerde, op een kussen op de grond kwam te zitten om de eenvoudige plechtigheid te aanschouwen. Er zaten allerlei intelligente, goedlachse, in het rood geklede mensen, afkomstig uit de vele kleine zelfstandige meditatiecentra en communes in Nederland. Bhagwan werd er vertegenwoordigd door Swami⁴ Anand Niketana, die in de Bhagwancentra en -communes in Amsterdam en Heerde een voortrekkersrol op zich had genomen. Hij gaf mijn dochter tijdens de inwijdingsceremonie haar nieuwe sannyasnaam, die Bhagwan op haar verzoek over de post had toegezonden samen met de mala, een houten kralensnoer en het teken van inwijding, dat om haar hals werd gehangen. Aan de mala hing een medaillon met een foto van Bhagwan. Prompt stak iedere sannyasin daarna een van beide armen door de klaarblijkelijk om praktische redenen op elastiek geregen mala. De mala in werkhouding noemden ze dit. Zij lieten vervolgens zien dat er naar het voorbeeld van Zorba de Griek, door Bhagwan Zorba de Boeddha genoemd, bij vreugde of verdriet energiek gedanst werd, in dit geval dus uit vreugde. Op dit vrolijke feest leerde ik een aantal sannyasins waarmee mijn dochter bevriend is, beter kennen. In haar woonplaats Den Haag kwam ik hen vaak weer tegen wanneer ik haar opzocht of bij haar logeerde. Toen zij bij het Haagse Rajneesh Meditatie Centrum "Wajid" in de commune ging wonen, bezocht ik haar daar af en toe een dagje of bleef er logeren, waardoor ik van dichtbij het reilen en zeilen van deze commune ervoer en hun enthousiasme waarnam voor de commune in Oregon waar Bhagwan verbleef. Toen ik enige jaren later meldde dat ik een doctoraalscriptie over de vestiging van hun beweging in Oregon wilde schrijven, gaven ze mij spontaan alle medewerking en de beschikking over hun archief.

Het gegeven, de Bhagwanbeweging, is een religieus regime. Mart Bax definiëert dit door hem aan het sociologisch begrippenapparaat toegevoegde begrip religieus regime beknopt als een min of meer geformaliseerde en geïnstitueerde constellatie van afhankelijkheidsverhoudingen, welke gelegitimeerd wordt door een religieuze gedachtengang en gedragen door een religieuze elite. In veel studies over religie zowel als in die over politiek komt de wederzijdse conditionering van macht en zingeving onvoldoende tot haar recht, zegt Bax in zijn werk "Religieuze regimes in ontwikkeling, verholde vormen van macht en afhankelijkheid". Door religie via het concept religieus regime vergelijkbaar te maken met staatsregimes op de wijze van Norbert Elias, die de wederzijdse conditionering van processen van zingeving en machtsvorming steeds centraal in zijn studies stelde, wordt het ontstaan en de ontwikkelingsgang van zo'n religie zichtbaar gemaakt. Voor de door Bax ontwikkelde Politieke Antropologie haar intree deed, werd en wordt nog in het vakgebied veel descriptieve en analytische aandacht opgeëist door bestudering van culten, rituelen, collectieve oriëntaties, zingeving en betekenisstoekenning. "Religieuze regimes zijn politieke constellaties", zegt Bax. "Dit impliceert dat religieuze regimes, evenals andere politieke constellaties, te maken hebben met het formuleren van ideologieën, het vormen van strategieën en tactieken omtrent "how to fight and how to win", alsmede met het aangaan van confrontaties en het treffen van een vergelijk." "Door religie te bestuderen als een relatief

---

⁴ Swami is de aanspreektitel van een manlijke sannyasin.

autonom proces, in termen van figuraties van interdependente mensen, lijkt het mogelijk zingeving en machtsvorming op een evenwichtige en gelijkwaardige manier in hun onderlinge samenhang te beschrijven en te verklaren alsmede de richting, de structuur, de fasen en de drijvende krachten van dat proces." (Bax 1988:9-11, 24) (Elias 1987).

De term figuratie is van Norbert Elias. In zijn werk "Wat is sociologie" geeft hij deze uitleg: "... vele afzonderlijke mensen die elementair op elkaar gericht en aangewezen zijn, en die op grond van hun wederzijdse afhankelijkheden met elkaar interdependentiestructuren of figuraties vormen met meer of minder labiele machtsbalansen van de meest uiteenlopende soort, bijv. gezinnen, scholen, steden, sociale lagen of staten. Ieder van deze mensen is, zoals men het objectiverend uitdrukt, een "ego" of "ik". Tot deze mensen behoort men zelf ook." (Elias 1971:15).

Vanuit India vestigt zich het religieus regime, de Bhagwanbeweging, in een ander land en werelddeel namelijk Oregon, USA. Het is van belang twee hoofdpunten in het oog te houden. Het eerste is de eigen inherente dynamiek in een religieus regime. Mensen doen zetten, die dwingen tot verdere zetten. Die beweging wil ik bezien, verklaren en beschrijven in termen van een religieus regime en als een figuratie van mensen die onderling verbonden zijn, op eigen houtje stappen doen, maar tevens met elkaar. Het geheel wordt daardoor, al is dat onbedoeld, in een bepaalde richting gestuurd. De werking van deze eigen inherente dynamiek wil ik volgen en beschrijven en verklaren. Het tweede punt is dat bij de eigen inherente dynamiek van het religieus regime, het proces van staatsvorming in het land van vestiging conditionerend is. Ik wil beschrijven en verklaren hoe een en ander zich in het land van vestiging ontwikkelt, mede door de antagonistische houding die zo'n staat aanneemt tegen zo'n religieus regime, terwijl het religieus regime "dingen wil doen" die de staat tot zijn taak rekent. In deze scriptie gaat het maar om een heel klein stukje van het staatsvormingsproces.

Daarbij komt het volgende attenderingspunt. Als een rode draad loopt er door alles heen het paradigma van Norbert Elias en John L. Scotson: de gevestigden en de buitenstaanders (Elias en Scotson 1976). Van buiten komende vreemde mensen denken zich in een voor hen nieuwe staat en plaats te vestigen. De gevestigden zijn er echter op uit hun eigen positie te handhaven. De buitenstaanders zijn er ook op uit zich een positie te verwerven en als ze die verworven hebben, te consolideren. Daarmee komen ze altijd op het terrein van de gevestigden.

Agens is hier de federale staat Oregon en het lokale stadje Antelope en reagens is hier Bhagwan en zijn commune.

De scriptie geeft een specifieke beschrijving van een korte episode in de geschiedenis van Oregon. In deze staat van de U.S.A. speelt een proces tussen gevestigde bewoners en een religieuze groep nieuwkomers. De bestaansmogelijkheid van beide groepen die zich ook beide als rivalen gedragen, hangen af van wie er in welke situatie en bij welke beslissing macht uitoefenen kan. Op deze wijze groeit er een balancerende machtsverhouding tussen de gevestigden en de buitenstaanders waarin nu eens de ene groep en dan weer de andere aan het langste of kortste eind trekt. Tolerantie en godsdienstvrijheid gelden in Amerika als een hoog

goed. In de constitutie is dat expliciet vastgelegd. De vraag rijst echter of dit in de praktijk ook zo uitpakt. Om deze vraag te beantwoorden is het zaak een specifieke casus te beschrijven.

Voor deze scriptie heb ik gebruik gemaakt van geschreven bronnen, cassette- en video-bandopnamen, films, fotomateriaal en mondelinge informatie uit interviews. De sannyasins van Wajid stelden mij boeken, kranten en tijdschriften beschikbaar uit hun documentatiecentrum en de videotapes en cassettebandjes. Bovendien gaven ze op mijn verzoek interviews en beantwoordden ze telefonische vragen. Een zee van informatie stond tot mijn beschikking, waarin ik soms bijna kopje onder ging. Lang niet alle informatie en interviews heb ik voor deze scriptie kunnen gebruiken. Niet altijd was een en ander relevant voor het onderwerp, ook wel zaten er overlappingen in het materiaal.

Voor een goed begrip van de gebeurtenissen beschrijf ik eerst het proces dat aan de vestiging van Bhagwan in Oregon vooraf ging in hoofdstuk I "Achtergronden en ontstaan van een beweging: India". Hoofdstuk II, "Een nieuw begin: Amerika", behelst een kennismaking met Antelope, Oregon tot aan het moment dat de buitenstaanders arriveren in het negeneneveertig bewoners tellende stadje. Hoofdstuk III heeft de naam "Vestiging" en beschrijft het begin van de wisselwerkingen tussen de nieuwkomers en de oude garde. De voortgang daarvan staat in hoofdstuk IV beschreven: "Expansieve groei en toenemend verzet". In hoofdstuk V: "Neergang en verdwijning" staat beschreven hoe abrupt het einde was van de beweging in het gevestigde doch relatief jonge Oregon.

HOOFDSTUK I

ACHTERGRONDEN EN ONTSTAAN VAN EEN BEWEGING: INDIA

Het begin

Bhagwan Shree Rajneesh, zijn naam is eigenlijk Rajnisha Chandra Mohan, werd geboren op 11 december 1931 te Kuchwara in de deelstaat Madhya Pradesh van Centraal India. Van de twaalf kinderen van het gezin was hij de oudste. Zijn ouders waren volgens de Jain-Hindoe-traditie groot gebracht, een ascetisch religieuze stroming die zijn oorsprong vindt in de verlichte meester Mahavira, een tijdgenoot van Gautama de Boeddha. Zijn vader Babulal en zijn moeder Sarwati dreven een stoffenhandel. Rajneesh vertoefde in zijn prille jeugd bij zijn grootouders van moederszijde, die hem liefdevol grootbrachten en hem Raja noemden wat koning betekent, een naam die later door zijn oom Shikharchand veranderd werd in Rajnisha⁵. Wanneer zijn grootvader in 1938 overlijdt, een diep ingrijpende gebeurtenis in zijn leven, komt hij weer bij zijn ouders in Gadawara te wonen. Zijn grootmoeder, die ook zijn grootste vriendin is, voegt zich daar bij hen. De gezondheid van het kind laat veel te wensen over; hij is astmatisch en in hoge mate allergisch voor geuren. De familie is bang dat hij niet oud zal worden. Desondanks schijnt hij een kind geweest te zijn dat erg veel initiatief nam en ondeugende, soms bizarre streken uithaalde. Experimenten boeiden hem. De dood fascineerde hem. Op zijn 14e jaar, vertelt Swami Deva Amrito: ".. ging hij naar een oude verlaten en vervallen tempel om de dood daar zelf te kunnen ontmoeten. Op alle mogelijke manieren probeerde hij dood te zijn. Het werd een diepe ervaring voor hem. Een slang kroop de tempel binnen, maar hij was er niet bang voor. Het enige dat hij dacht was: "als de dood komt, kan hij komen als een slang; waarom zou ik bang zijn? Ik wachtte. De slang kroop over me heen en ging verder." Er was geen angst meer" (Amrito 1983:12)⁶. Een paar jaar later stierf zijn geliefde vriendinnetje Sashi aan tyfus. Haar beeld bleef hem altijd bij. Later in zijn leven (1972) ontmoette hij een engels meisje, Christine Woolf, die onder de naam Ma Yoga Vivek zijn verzorgster en levensgezellin werd en die taak tot haar laatste dag vervulde. Hoe haar verhouding tot Rajneesh precies was, blijft een kwestie van gissen. Het blijkt op de een en andere wijze iets moeilijks te zijn, zich een idee te vormen van "heilige mannen" als seksuele wezens. Hoe dan ook, in en rond zijn ashram praatte Rajneesh onophoudelijk over sex en zijn volgelingen beoefenden het veelvuldig (Mullan 1983:14). Hierover straks meer.

In Gadawara maakte Rajneesh zijn middelbare school af. Hij gaf blijk van belangstelling voor de politieke stroming die tegen de Britse overheersing van India ageerde. Een tijdje sloot hij zich aan bij een nationalistische beweging Rastriya Swayam Sevak Sangh. Omdat hij niet tegen discipline kon en niet goed met ideologieën uit de voeten kon, bleef hij er niet lang bij. In het begin van de jaren vijftig gaat hij naar het

---

⁵ Rajneesh is de engelse spelling, die in dit stuk zal worden aangehouden.

⁶ Swami Deva Amrito is de psychiater Jan Foudraine, onder andere bekend door zijn boek "Wie is van hout".

Hitkarini College met een paar neven. Daar stortte hij zich dusdanig in experimentele meditatie-oefeningen dat zijn gezondheid er zwaar onder te lijden had. Hij leed aan hevige hoofdpijnen en zijn gedrag werd vreemd. Door zijn bezorgde familieleden liet hij zich braaf naar artsen slepen, maar hij ging door met zijn experimenten. Die culmineerden in een verlichtingservaring op 21 maart 1953, een dag die door zijn huidige volgelingen nog elk jaar gevierd wordt als Enlightenment Day. Hij was 21 jaar; de "oude Rajneesh was dood", maar voelde zich herboren, niet fysiek, maar hij verwierf iets dat niet van deze wereld was en waar geen logische of verbale verklaring voor te geven was. Het profane leven ging overigens gewoon door. Zijn studieresultaten waren prima. Op zijn 25e jaar (1956) studeerde hij cum laude af in de filosofie aan de Universiteit van Sangar (Mullan 1983:11,12).

Een jaar later gaf hij les aan het Raipur Sanskrit College. Daar stond hij bekend als zeer intelligent, origineel en rebels. Hij bleef er tot 1960; toen verkreeg hij een professoraat in de filosofie aan de Universiteit van Jabalpur. Daar doceerde hij zes jaar (Mullan 1983:12). Hij was een goed orator, gevat, grappig, geestig en een meester in het gebruik van de paradox. Tevens excelleerde hij in het provoceren van zijn toehoorders met zijn uitspraken.

Intussen was Rajneesh begonnen tiendaagse meditatiekampen te leiden in Rajasthan. Een van de meditaties die hij onderwees en die tot op heden door de volgelingen beoefend wordt, heet "de Dynamische Meditatie" en is door Max Brecher als volgt beschreven: "According to Rajneesh, the only way out was in. He invented and encouraged outrageously weird-looking meditations. One of them was "Dynamic Meditation". For an hour at a time, half clad and sometimes totally nude participants shook, shivered en shouted to music which sounded like underpaid metal workers on strike. With ferocious energy, they jumped and hollered and threw off all manners and morals. It was designed to burn off falseness that had been conditioned into individuals, so they could slip out of old skins, old patterns, and be new, innocent and authentically themselves." (Brecher 1993:15).

In deze jaren begon een aantal landgenoten zich door Rajneesh tegen de schenen geschopt te voelen, waardoor hij weerstand begint te ontmoeten. Op de filosofie van Mahatma Gandhi gaf hij veel en vaak kritiek. Geen goed woord had hij er voor over dat Gandhi tegen geboortebeperving was en tegen de technologische ontwikkeling van India. Speciaal tegen machinale produktie, spoorwegen en telecommunicatie keerde Gandhi zich, maar, aldus Rajneesh, niet alle technologie is anti-ecologisch en zonder technologie zouden de armen arm blijven. Ook vond hij het misleidend dat Gandhi tegen het volk sprak over de mooie kant van het arm zijn en over de troost die religie daarbij geeft. Het volk vereerde de Mahatma, zei hij, omdat hij past in hun idee hoe een Mahatma hoort te zijn. Maar de politici die wel degelijk beter wisten, gebruikten hem om stemmen te winnen. Politieke leiders volgen nu eenmaal hun volgelingen, stelde Rajneesh (Braun 1984:12-13, 53-54).

De politicus Mararji Desai had met Rajneesh niet veel op. Met deze, volgens Rajneesh "conservatieve Hindoe-chauvinist" kwam hij door zijn kritiek op Gandhi in conflict, waardoor Rajneesh de toegang tot de provincie Gujarat geweigerd werd. Jaren later (1977), toen Indira Gandhi een politieke nederlaag leed en de Janata partij aan de macht kwam, werd Desai eerste minister van India en bemoeilijkte hij het verkrijgen van

visa voor buitenlanders die de ashram van Rajneesh in Poona wilden bezoeken. Desai zat ook achter de weigeringen van toestemming aan film- en televisieploegen om reportages te maken, onder andere aan de BBC uit Londen. Later antwoordde de toenmalige minister L.K. Advanti op vragen in de Rajya Sabha (Hogerhuis) van India dat "a film of the ashram would not reflect favorably on India's image abroad" (Braun 1984:14). Deze krachtmetingen hadden niet alleen met Rajneesh politieke ideeën te maken, maar vooral met zijn opvattingen over de functie van sex en seksualiteit, die bij lange na niet met de algemeen aanvaarde opvatting in India overeenstemde. Dit onderwerp, in verband gebracht met Rajneesh, heeft onophoudelijk gespreksstof en conflictstof geleverd binnen, maar vooral buiten de gelederen. In principe komt zijn opvatting er op neer dat sex-energie getransformeerd moet worden naar een hogere vorm. Om te beginnen raad hij aan het verschijnsel niet te ontkennen, niet af te wijzen, niet te onderdrukken en er niet begerig naar te zijn. Het leven is meer dan sex. Sex is het fundament maar niet de hele tempel. Verder zegt hij "Copulating is not the only sexual thing: anything where (voorgaand noemt hij in dit verband dansen, zwemmen en lange afstandlopen) your body pulsates totally with no inhibitions is sexual. So when I used the word "sexual" I mean this experience of totality. Genitality is only one of the functions of sexuality. It has become too important because we have forgotten the total function of sexuality. In fact, your so called mahatmas have made you very, very genital. The whole blame falls on your saints and mahatmas - they are the culprits, the criminals. They have never told you what real sexuality is" (Rajneesh: Zen, the Path of Paradox, in: The Book III 1984:196). Het lijkt geen twijfel dat zijn volgelingen met elkaar en met verve empirisch onderzoek deden om de verschillen en overeenkomsten tussen "sexuality" en "genitality" te vinden.

De eerste volgeling

Rajneesh werd in 1966 gedwongen ontslag te nemen en zijn positie aan de universiteit op te geven. Dit hield onder andere verband met zijn opvattingen over seksualiteit. In het land bleef hij echter lezingen geven en meditatiekampen houden. In 1968 woonde hij in een flat in Bombay, die voor hem gehuurd werd door welgestelde bewonderaars, waarvan hij er altijd velen had. Zijn toehoorders waren toentertijd Indiërs en een enkele westerling. Op 1 juli 1970 initieerde hij een vrouw, Thakarski Kuruwa, tot zijn eerste discipel of neo-sannyasin (in tegenstelling tot de traditionele geëigende term "sannyasin") en gaf haar een nieuwe naam: Ma Yoga Laxmi. Het woord "Ma" is de aanspreektitel van een vrouwelijke sannyasin, terwijl een man de titel "Swami" krijgt, als hij "sannyas neemt" hetgeen betekent dat hij het centrum van zijn wezen, zijn "swa", heeft gevonden). Tussen 25 september en 5 oktober van dat jaar, tijdens een meditatiekamp, wijdde hij nog zes anderen in. Dit was het begin van de latere "Neo Sannyas International Movement" of "NSIM" (Braun 1984:9; Mullan 1983:13).

Wanneer een volgeling "sannyas nam", ontving hij een nieuwe naam, die door Rajneesh werd gekozen. De nieuwe naam moest een nieuw label zijn en de kans brengen het leven van daarvoor als beëindigd te beschouwen en het nieuwe te beginnen. Bij dit nieuwe begin werd een ketting omgehangen, de zogenaamde mala, van 108 houten kralen, die eenzelfde aantal methoden van meditatie verbeelden. De mala stelt het leven voor, volgens Rajneesh in tegenstelling tot het kruis dat de dood voorstelt. Daarnaast is er nog een

betekenis van de mala als een zekere kunst om van het leven een guirlande te maken (Braun 1983:16) (The Book II 1984:176-177). Aan de mala hing een plastic medaillon met een foto van Rajneesh erin. Zoals hij zelf zei is het de foto van "somebody who is more a nobody than a somebody: a man who has died long before as a separate entity, who does not exist any more as an "I" but is only an open space. That is where you have to reach." (The Book II 1984:177). Verder werd verlangd dat er oranje-rode kleding gedragen zou worden, een kleur waarin het niet mogelijk geacht werd jezelf te verstoppen of te conformeren, een kleur waarin men zich de opgaande zon in de morgen kon voelen. Daarbij tekende Rajneesh aan: "So this color was chosen that you might vibrate with divinity. You must be in a dancing mood twenty-four hours. Ochre is a dancing color" (Braun 1984:9-10). De nieuwbakken sannyasins kregen de opdracht dagelijks te mediteren. Een uur per dag was genoeg. Als test om te bepalen of men al vorderingen maakte door dat mediteren, gaf Rajneesh eens de raad om naar een winkel of naar de markt te gaan: "Are you still as greedy in the shop as you used to be before? Do you still get angry when somebody says something against you? Can people still manage to push your buttons as easily as before? In the marketplace is the test of all your meditations." (The Book II 1984:245).

Rajneesh' neo-sannyasins, die zich al gauw kort- en gewoonweg "sannyasins" begonnen te noemen, schokten daarmee de traditioneel denkende Indiërs. Die verstonden daaronder mensen die veel serieuzer en ascetischer leefden dan dit groepje mensen onder leiding van Rajneesh deed. Zij schuwden weelde en comfort niet. "De buitenwereld kan hem niet volgen, want uiterlijk schijnt hij niet afkerig te zijn van het goede der aarde, terwijl zijn boodschap duidelijk een weg naar binnen verkondigt. Maar het een hoeft volgens hem het ander niet in de weg te staan" (Bonarius 1985:11). De sannyasins echter beschouwden Rajneesh zonder meer als een verlicht meester. Zij spraken hem aan met "Acharya" (leermeester) totdat ze hem in 1971 "Bhagwan" begonnen te noemen, "de Gezegende", een betiteling die tot dan niet voor mensen, maar uitsluitend voor goddelijke wezens (Boeddha, Mahavira, Lao Tzu) werd gebezigd. De naam, voluit Bhagwan Shree (Sir) Rajneesh, was voor hem gevonden door één van zijn sannyasins, de Indiër Swami Yogi Chinmaya, die van Rajneesh de opdracht had gekregen naar een andere benaming voor hem uit te kijken. Het moest een universele naam zijn met een symbolische betekenis, die het nieuwe van zijn werk uitdrukte. Het moest duidelijk maken dat hij op een ander dan alleen het cognitieve niveau wilde opereren. Hij wilde zijn sannyasins geen kennis laten vergaren, maar hij wilde ze laten "zijn". Verscheidene Indiërs die eerst wel belangstelling voor Rajneesh toonden, waren zo geschokt door de keuze van deze heilige naam, die voor hen de woordwaarde "God" had, dat ze niets meer van Rajneesh wilden weten. Op de aan hem gestelde vraag: "Waarom noemt u zich Bhagwan?", antwoordde hij: "Omdat ik het ben, en omdat jij het bent. En omdat alleen God is. De keuze is niet of men wel of niet God wil zijn, de keuze is of men het wel of niet wil herkennen. Je kan besluiten je zo niet te noemen, maar je kan niet besluiten het niet te zijn" (Joshi in Bonarius:223). Tevens zei hij: "Calling myself Bhagwan is just a device. I can drop it any day. If a few of my sannyasins start blooming, I will drop calling myself Bhagwan." (Braun 1984:56). Dat deed hij later ook; op 7 januari 1989 gaf hij te kennen, na enkele uitstapjes naar andere namen die niet beklifden, dat het voorvoegsel Bhagwan Shree moest vervallen "omdat dit voor teveel mensen "God" zou betekenen" en op 27

februari 1989 besloten de sannyasins gezamenlijk om hem "Osho Rajneesh" te noemen, aldus Ma Prem Hasya, de president van de Rajneesh Foundation International in "Rondom Osho" (1989 nr.0). Zij geeft tevens de betekenis van de naam Osho: " "Osho" is een oud japans woord en werd door Eka gebruikt om zich te richten tot zijn meester Bodhidharma. "O" betekent zowel "met groot respect, liefde en dankbaarheid" als "synchroniciteit" en harmonie." "Sho" betekent "multidimensionale uitbreiding van het bewustzijn" en "het bestaan dat van alle kanten toestroomt". "

Hoewel alle huidige sannyasins thans uitsluitend de naam Osho gebruiken, houd ik me in het kader van deze scriptie aan de naam Bhagwan, ten eerste omdat de "buitenwereld" hem hoofdzakelijk als zodanig kent en ten tweede omdat het tijdperk waarbinnen het onderwerp van deze scriptie valt, eindigt in 1985, toen hij zich nog Bhagwan liet heten.

De leer

Bhagwan onderwees zijn sannyasins in allerlei methoden om hen "uit hun denken te laten duwen". Boven de ingang van grote Boeddha-hal in de latere ashram in Poona, waar Bhagwan zijn lezingen gaf, hadden de sannyasins dan ook geschreven: "shoes and minds are to be left here at the gate" (Braun 1984:12). Zelf formuleerde Bhagwan dit als : "My message is: Drop the mind and you will become available to God. Become innocent and you will be bridged to God. Drop this ego, drop this idea that you are somebody special. Be ordinary and you will become extra ordinary. Be true to your inner being and all religions are fulfilled. And when you don't have a mind, only then your heart starts pulsating, then you have love. No-mind means love. Love is my message..." (Braun 1984:12).

"Twee begrippen die we veelvuldig tegenkomen zijn "ego" en "zelf". Het ego of het ik-bewustzijn is datgene dat dagelijks in ons leven functioneert: daarmee denken wij, daardoor richten wij ons leven in. Het ego doet ons denken dat we belangrijk zijn of goed of slecht. Het is het ego dat regeltjes en voorschriften geeft en dat maakt dat we allerlei wezenlijke verlangens onderdrukken. Het ego is er schuld aan dat we aan bezit, macht, status en titels hangen en dat we denken dat het in het leven daarom gaat. Het ego kan zich uiten in onze trots en in onze vermeende nederigheid. Door het ego zien we God als een persoon of kracht tegenover ons en door het ego durven we niet aan onszelf toe te komen omdat we van de ander moeten houden. Het ego maakt dat we alles met de wetenschap en ons verstand willen verklaren zodat we aan ons gevoel niet durven toe te komen. Het zal duidelijk zijn dat mensen bij wie het ego sterk ontwikkeld is verkrampte mensen zijn. En aangezien juist het Westen sterke nadruk heeft gelegd op het ik zijn de westerlingen gefrustreerde, angstige en gejaagde mensen, die zichzelf voortdurend voorbijlopen. We leven niet in het heden maar zijn steeds bezig met wat we meegemaakt hebben of wat we moeten doen. We verkeren in een toestand van duisternis en lijden.

In zijn toespraken neemt Bhagwan dit ego voortdurend op de korrel en laat hij zien hoe het ik de zaak overal verziekt. We moeten gaan inzien dat in de mens onder het ego het "zelf" aanwezig is, de kern van het wezen van de mens. Als een mens erin slaagt vanuit het zelf te leven is hij gelukkig, vrij en ontspannen; dan leeft hij in het hier en nu zonder problemen. Als een mens vanuit het "zelf" leeft is hij één met het goddelijke,

één met de diepste kracht van het heelal, die overal aanwezig is. Wanneer een mens die eenheid bereikt is hij "verlicht". Die verlichting komt in een plotselinge flits. Opeens ziet men dat het ik en het gedoe van alledag niet werkelijk zijn en dan is men. Dit plotselinge inzicht kan niet door allerlei inspanningen en prestaties tot stand gebracht worden, maar men moet zich er wel op voorbereiden. En terwijl men zich aan het voorbereiden is, komt het, in dit leven of een volgend leven opeens." (Kranenborg 1982:72-73).

Bhagwan dringt erop aan dat wat hij zegt als poëzie beschouwd moet worden, hetgeen de mensheid wakker houdt. Ook zegt hij dat hij er in het geheel geen filosofie of credo op na houdt en geen dogma's verkondigt. Zijn sannyasins volgen geen filosofie; zij "zijn" bij hun meester en "lessen daar hun dorst". Zij zien hun meester als voorbeeld van wat menselijk bewustzijn vermag (Braun 1984:56). In de door Bhagwan ontworpen meditatie is overigens wel sprake van het gebruik van methodiek.

"Heel belangrijk is Bhagwan zelf. Dat blijkt al uit de erenaam die de volgelingen hem gegeven hebben. Hij is de goeroe, de ware meester, de nieuwe Boeddha of Jezus. Hij is de enige levende meester en alleen hij kan de weg wijzen naar de verlichting. Maar wie de weg wil gaan moet wel een absoluut vertrouwen in de meester hebben. Want de meester is degene die de weg helemaal afgelopen heeft en die weet welke gevaren en afdwalingen mogelijk zijn. En degene die begint weet nog niets en daarom moet hij de meester volledig gehoorzamen. De meester ziet wie jij bent en wat jouw condities en gebondenheden zijn en daarom zal hij je - soms heel hard - aanspreken op de voor jou gevoelige punten. Je kunt je niet verbergen, je niet mooier voordoen dan je bent. Je moet je voor hem openstellen zodat zijn energie in jou komt en jij deelt in zijn energie. Met de hulp van de meester, die Bhagwan is, kun je te zijner tijd die verlichting bereiken." (Kranenborg 1982:74-75).

Vestiging, expansie en confrontaties

De belangstelling voor Bhagwan groeide, hetgeen niet van zijn kleine flat in Bombay gezegd kon worden. Zijn agenda stond vol afspraken en veel mensen moesten buiten wachten op een "darshan", zoals een privé- of een groeps-audiëntie met een goeroe genoemd wordt. In 1974 openden zijn sannyasins voor hem een ashram in een luxe wijk in Poona, die tachtig mijl van Bombay op hoge heuvels ligt in een plezierig klimaat, hetgeen gunstig geacht werd voor Bhagwan's delicate gezondheid. Het adres Koregaon Park nr. 17, is nog steeds dezelfde plek waar de ashram nu nog staat. Bij de opbouw van de ashram werd, in tegenstelling tot de traditionele ashrams, die van grote eenvoud en soberheid getuigen, luxe en comfort niet geschuwd. Weelde en comfort hoeven spiritualiteit niet uit te sluiten, leert Bhagwan.

Elke morgen werd er door Bhagwan een lezing gegeven en 's avonds wijdde hij nieuwelingen in of gaf hij gelegenheid aan een groep mensen die zich om hem heen schaarden om persoonlijke vragen te stellen. De rest van de tijd bracht hij in rust in zijn eigen kamer veelal lezend door. Het was toen tot 1974 nog zo dat Bhagwan intense persoonlijke ontmoetingen had met door zijn secretaresse Laxmi geselecteerde bezoekers. Hij raadde nieuwkomers dikwijls een specifieke workshop of therapie aan; bijvoorbeeld "Body Awareness".

De organisatie van de ashram en de workshops die er gehouden werden en de cursussen die er gevolgd werden, liet hij aan zijn daartoe capabel geachte sannyasins over, die aan hem rapporteerden of met hem overleg pleegden. Er vormde zich toen al een klein kader met Swami Devaraj, de engelse arts George Meredith, die Bhagwans lijfarts werd. Vooralsnog, totdat Ma Anand Sheela, voordien genaamd: Sheela Ambalal Patel, haar verdrong, bleef Ma Yoga Laxmi de functie van Bhagwan's persoonlijk secretaresse uitoefenen. Onder het hoofd Bezorgdheid van de Inner Circle kom ik hierop terug.

Sannyasins die niet in de ashram konden wonen omdat er maar beperkte woonruimte was of omdat ze nog geballoteerd moesten worden, of omdat het verblijf in de ashram voor hen te duur was, of omdat ze maar kort in India konden blijven, huurden hotelkamers of appartementen in Poona. Zij besteedden bij de lokale middenstand het gedeelte van hun geld dat ze niet nodig hadden voor de meditatiecursussen of workshops in de ashram, of voor hetgeen binnen de ashram, waar ook allerlei winkeltjes van sannyasins verschenen, te koop werd aangeboden. De middenstand van Poona zag "het rode volkje" graag komen evenals mensen zoals de riksharijders en de vrouwen die verhuurde appartementen schoonmaakten, de was deden of als kinderop-pas fungeerden.

Kinderen van sannyasins werden in de ashram niet van harte welkom geheten, maar het feit dat ze er na verloop van tijd wel verschenen zal geen grote verwondering wekken, evenals het feit dat sommige discipelen al kinderen hadden voordat ze sannyas namen. Het werd niet aangemoedigd kinderen te krijgen in de ashram omdat de kans groot was dat de sannyasins door de tijd en energie die dat van ze vergde, niet aan het benodigde werk ten bate van hun eigen geestelijke verlichting zouden toekomen. Bovendien speelde mee dat deze tendens aan een groot aantal van de in de ashram verblijvende, niet meer zo piepjonge vrouwen, die al dan niet uit vrije wil of uit carrière-overwegingen kinderloos gebleven waren, een soort legitimatie gaf van hun kinderloze toestand⁷.

De kinderen die er wel waren, werden naar Bhagwans ideeën over opvoeding, met liefde en liefst met een minimum aan conditionering of onderdrukking van hun creatieve energie, in het hier en nu grootgebracht. De kinderen werden net als de volwassenen helemaal in het rood gekleed en konden ook "sannyas nemen"⁸.

---

⁷ Een uitgebreid artikel over dit onderwerp is: *Lovers en Leaders in an utopian Community* geschreven door Susan J. Palmer in: Palmer & Sharma 1993: *The Rajneesh Papers*. In tegenstelling tot hun families en bekenden zeurde in de ashram niemand daarover!

⁸ In de "Rajneesh Foundation Newsletter" nr. IV/6 d.d. 16 maart 1978, staat de volgende vraag aan Bhagwan met diens antwoord daarop. Vraagsteller: "You have said not to condition children with your ideas. What about sannyas children? Why not let them choose consciously whether or when to take sannyas? For example, for children living in the West - outside of the ashram anyway - cannot the fact of their being sannyasin condition them in their relationship to other children or to their environment?"

Bhagwan: "I give sannyas to children when they are snoring. But that is my

De midden-standers in Poona, uitten zoals gezegd om pragmatische redenen weinig of geen bezwaren tegen de opvallend in het rood rondlopende nieuwelingen, hoewel het hun zeker niet ontging dat vooral de vrouwen naar traditionele Indiase begrippen nogal schaars gekleed gingen. Verliefde paartjes, die de sannyasins buitengewoon veel telden, liepen zwaar omstrengeld over straat en kusten en omhelsden elkaar in het openbaar naar hartelust. Dit begon gêne, irritatie en kwaadheid te wekken en ook het misverstand dat vrouwelijke sannyasins als prostituees konden worden beschouwd en behandeld, waardoor straatruzie ontstonden. Niet alle sannyasins die ik hierover interviewde vonden dat er altijd van een misverstand sprake was. Het leven in en rond de ashram kostte veel geld. Ook onder sannyasins zijn "pragmatici" te vinden, zeiden ze. Bovendien gebeurden er in de ashram, tijdens de toenmalige op psychotherapie berustende workshops, in de ogen van de inwoners van Poona op sexueel gebied ongelooflijke en onaanvaardbare dingen. Hugh Milne, Swami Shivamurti ("Hij die als Shiva is"), kortweg Shiva genoemd, die (hierop kom ik in Hoofdstuk III terug) in Oregon uit de commune werd gegooid door Sheela, schrijft daarna: "We could not become enlightened, Bhagwan kept telling us, until we had learned to become unattached to members of the opposite sex." (Milne 1986:162). Milne echter, net zo goed als veel van zijn medesannyasins, at zich daarom letterlijk door de rijstebrijberg van de sexualiteit heen. Hij vertelt verder: "Because of my closeness to Bhagwan and my privileged position within the ashram, I had the good fortune to be propositioned by highly desirable and sensual women. Poona undoubtedly attracted extremely beautiful women, and many of them sought me out. Laxmi, the perpetual virgin, did not know what to make of it all. In the midst of these energetic and uninhibited sexual scenes, she remained aloof and quite celibate. "Shiva", she would tell people, "has a new sari every day". It wasn't long before I became known as "the ashram stud".

For the man who were sexually active it was sometimes more than one sari a day: there were two, and even three on occasions. These were the heady days before herpes, AIDS and other sexually-communicable diseases had caught up with us, and a thousand of us gave expression to our long repressed and unfulfilled sexual urges.

On one occasion Laxmi gave permission to a visiting non-sannyasin London photographer to take pictures of the newly formed tantra group. He couldn't believe his eyes as he captured amazing images of frank and free sexual exchanges among a mixed group of naked people. And it wasn't just free-for-all sex either - there was a conscious indulgence in wine, music, song, feasting and sensual massage. In the mango season, the men would eat ripe mangoes from between womens legs. Almost as soon as Laxmi had allowed the photographer into the session to record all this, one of her personal assistants rushed to query her authorisation, since it seemed impossible that she would have given permission. "Child", she said, "what are you worried about? Let the photographer take the pictures. He is a good man, and his publicity will be helpful to our work." The assistant pointed out that not only were they naked, but the sex was for real, not simulated. Laxmi still appeared not to be concerned, and her assistant was become frantic. "Laxmi, they are using their

---

experience with you too! So I don't see the point why they should be prevented."

screwdrivers!", she cried desperately, using a word that Laxmi understood. "But Laxmi (ze sprak altijd over zichzelf in de derde persoon enkelvoud, w.) never knew the friends were taking off their clothes. Why did nobody tell Laxmi? Get that man out of there immediately! Confiscate all his films!". So the photographer's film was taken away, and Laxmi's innocence became enshrined in ashram folklore." (Milne 1986: 151-152). Of Bhagwan wèl van deze zaken wist is iets dat ik niet volmondig bevestigd noch ontkend kreeg door de sannyasins die ik geïnterviewd heb. Dat moet ik dus in het midden laten, denkend dat het mogelijk is geweest dat sommige informatie aan Bhagwan gefilterd werd doorgegeven of dat hij voor informele informatie werd afgeschermd door zijn staf, zoals dat naar de top van grote bedrijven ook dikwijls plaatsvindt, daar dat belangen van onderherders beter dient. (Mintzberg 1979:46-53).

Spraakmakend was in die tijd in Poona ook dat relatief veel sannyasins kwetsuren opliepen in therapie-uren en workshops, waaronder botbreuken, omdat in de groepen lichamelijk geweld bij woede-aanvallen op mede-sannyasins niet uit de weg werd gegaan. De gewonden moesten zich in de lokale ziekenhuizen laten behandelen en dat bleef niet onopgemerkt. De ex-sannyasin Hugh Milne doet dit als volgt uit de doeken: "It wasn't long before more bones were broken in encounter groups. New disciples were sent to these groups as part of their 'opening up' process, and though they were intensely feared, they were also enormously popular. There were more broken bones than the hospital had ever seen before, yet with the ashram community the trauma was accepted as ultimately 'good'. It seemed that there was some kind of release and relaxation when a bone was broken, triggering the letting go of deep-seated tensions. The local hospital, however, became extremely suspicious, and we had to invent stories to explain the casualties. To avert police interference, the hospital took filling out police forms with such euphemisms as 'fell off bicycle on way to Shree Rajneesh Ashram' or 'fell off ladder at Shree Rajneesh Ashram'. These groups were the first step in Bhagwan's mission to deal with repressed anger, so that love and meditation could really flourish. The violence thus released often caused fights in encounter groups, yes it was all done in such an environment of trust and mutual understanding that not one lawsuit was filed in all those years." (Milne 1986:139).

Lezingen en toespraken over een uitputtend aantal onderwerpen zijn door sannyasins letterlijk uitgetypt en uitgegeven in diverse talen. Er kwam al gauw een uitgebreid productie- en distributiesysteem op gang van boeken, kranten en tijdschriften. Er werden cassettebandjes vervaardigd waarop Bhagwan beluisterd kon worden. Later kwamen er ook videotapes en werd een perscentrum opgezet. Op deze activiteiten volgde veel respons. Er stroomden meer mensen toe.

In de rubriek Foundation News van het tijdschrift Rajneesh Foundation Newsletter vol. IV 3, february 1st 1978 staat o.a. dit bericht: "A pressing matter. Now there is a press office at the ashram. And it'll work with journalists who come to have a look for themselves. ... Swami Krishna Prem and the three Mas (Ma's, w.) - Prem Madhura, Prem Mangla en Prem Punita - are in the press office. All are pre-sannyas communicators, long-time steppers though the maze. Now they're doing it for Bhagwan. With lots of Prem⁹. Centers will be

---

⁹ Prem betekent liefde.

hearing from them shortly. If you have any ideas or friends in the media who can help us all share Bhagwan, let them know."

Op pagina 1 van het tijdschrift "Sannyas" nr. 4 van april 1979, staat onder de inhoudsopgave het volgende in "kleine lettertjes" vermeld: "Sannyas is produced at Shree Rajneesh Ashram, Poona, India, as a vehicle for the words of a Master, Bhagwan Shree Rajneesh. The Master's words presented here are taken from his spontaneous, unprepared daily morning discourses, based on religious texts, the questions of his disciples and visitors, and his responses at daily evening darshan, the time when more personal guidance and meditation is given to the disciples, devotees and visitors. Bhagwan's initiation includes some of the outward form of the traditional Hindu sannyas – the orange robe, the new name, the mala – but his disciples are not cloistered, move freely in society and do not repress their desires. The renunciation is not of the world, but of the ego: the inherited, conditioned character structure. Hence neo-sannyasins are unique individuals, each with a unique relationship to the Master, learning to increase their love and awareness in their own personalized ways: sannyasins now number over ninety thousand world wide.

Visitors are welcome at the ashram to meditate and experience the presence and guidance of Bhagwan, whose teaching and meditation techniques encompass all ancient and modern religious attitudes and methods for work on the self, eastern and western – from Krishna to Gurdjieff, from Patanjali to Wilhelm Reich.

Sannyas is the official magazine of Rajneesh Foundation Ltd., published by Ma Yoga Laxmi for Rajneesh Foundation Ltd., Shree Rajneesh Ashram, 17 Koregaon Park, Poona 411 001, India, printed by Army and Navy Press, Bombay 400 093. Official receipt for annual subscription must be retained. In the absence of receipt no claim of non receipt of SANNYAS will be considered; SANNYAS has been registered with the Registrar of newspapers, SIMLA (H.P.). Under the registered number 20892/72.¹⁰

Internationalisering

Enkele westerse sannyasins van het eerste uur kregen van Bhagwan de opdracht om meditatie- en informatiecentra elders op te zetten, voordat ze weer bij hem terug mochten komen. Anderen legden hun

---

¹⁰ Een oproep voor sannyasins om zich te laten registreren staat in dezelfde rubriek van het hierbovengenoemde tijdschrift uit 1978: "For the record. Because of the necessity of maintaining the record of all sannyasins (both old and new) you are requested to send two passport-sized photos and the following information to the ashram before february 28th if you haven't done so already.

Name:....., Address:....., Education:....., Date of birth/age:....., Occupation:....., Hobbies:....., Language:....., Sannyas name:....., Place of initiation:....., Date of sannyas:....., Send to: Rajneesh Foundation, Shree Rajneesh Ashram, 17 Koregaon Park, Poona 411001, Maharashtra, India. Tel: 28127."

Voorzover ik heb kunnen nagaan is er geen perfecte registratie van sannyasins van de grond gekomen en zijn de genoemde aantallen sannyasins over de wereld steeds met een korrel zout te nemen. Er werd ook elders dan in Poona geïnitieerd. Een deel liet zich wel registreren, een deel niet.

missieplannen aan Bhagwan voor en vroegen hem om zijn goedkeuring, die meestal afkwam in de vorm van een naam voor het nieuw op te zetten centrum. In de jaren zeventig ontstonden er in Nederland centra in Amsterdam, Heerde en Den Haag. De organisatievorm was een meritocratische hiërarchie. Elk centrum met of zonder commune bedroop zichzelf financieel; voor deelname aan meditatie-oefeningen of maaltijden of dansfeesten (er wordt heel veel gedanst door sannyasins) moest betaald worden en in de centra werkten vrijwilligers, die al dan (nog) niet sannyasins waren. Het werd belangrijk gevonden dat er sannyasins vertoefden die bij "Hem"¹¹ waren geweest. In 1973 had Bhagwan uit "het Westen" een stuk of twintig mensen om zich heen verzameld. Veena bijvoorbeeld, een Zuid-Afrikaanse, stichtte in Londen het eerste Rajneesh-meditatiecentrum. In Nederland deed dat, voorzover ik heb kunnen nagaan, Swami Anand Niketana, die in Amsterdam op een woonboot aan de Prins Hendrikkade het eerste centrum stichtte en later in Heerde deel uitmaakte van de "inner circle" van de commune "De stad Rajneesh", dat een soort buitenverblijf van de Amsterdamse commune was. Hier, maar ook in Amsterdam, initieerde hij namens Bhagwan veel nieuwe sannyasins. Van sannyasins is het moeilijk gewaar worden wie er nu precies deel van de kring rond Bhagwan uitmaakten. Velen wilden daar bij horen en benoemden zichzelf als zodanig. De formule voor internationalisering bleek overigens een vruchtbare te zijn want zeven jaar later waren er naar schatting van Bhagwan zelf al 500.000 volgelingen die de meditatiecentra bezochten in bijna elke grote stad van de wereld (Milne 1987:6). Hun grote einddoel was zich bij de meester te voegen en velen reisden voor korte of langere tijd, al dan niet via een reisbureau dat door sannyasins werd geleid, naar Bombay of later naar Poona en Oregon.

Personeel

Zoals eerder gezegd was de eerste sannyasin Ma Yoga Laxmi (Laxmi Thakarsi Kuruwa) uit Gujarat, India. Zij kwam uit de Shatria kaste (de kaste na de Brahmanen), was welopgevoed en van beroep ambtenaar geweest. Ze had zich ingezet om Bhagwan als leidende spirituele leraar een gevestigde naam te laten verwerven en was sedert 1968 diens secretaresse. Ze regelde afspraken en bepaalde wie er bij hem naar binnen mocht, want ze zat letterlijk voor de deur van zijn kleine flat in Bombay, waar naast haar en Bhagwan ook diens verzorgster Kranti woonde, een vrouw uit de betere kringen van India en tevens was ze een nicht van Bhagwan, die voordien zijn secretaresse was geweest. Al spoedig, in 1972, werd Kranti opgevolgd door Ma Yoga Vivek (Christine Woolf uit Surrey, Engeland), die zijn persoonlijke verzorgster werd. Vivek zou de reïncarnatie zijn van Bhagwans jeugd vriendinnetje Sashi. Kranti werd gekoppeld aan een knappe Indische sannyasin en kreeg de opdracht van Bhagwan een meditatiecentrum ergens ver weg in India te gaan leiden (Milne, 1987:50-51). Deze dumpingmethode kon tamelijk effectief blijven omdat als iemand daar tegen protesteerde, het argument gebruikt werd dat het ego van deze sannyasin veel te groot was, terwijl

---

¹¹ Deze uitdrukking werd heel veel door sannyasins gebezigd als ze onder elkaar over Bhagwan spraken. Persoonlijk bij de levende meester te zijn (geweest) was het hoogste doel.

het streven was naar een vorm van egoloosheid. Bovendien deden de meesten hetgeen Bhagwan van hen vergde om overgave aan de meester te oefenen. Hiertegen heeft professor Piet Vroon nogal gefulmineerd. Hij vond sannyasins te weinig kritisch zoals hij dat ook van de meeste sekteleiden vond. Als de eerste manlijke sannyasin wordt beschouwd de Indische Pundit Yoga Chinmaya (Milne, 1987 – *Dramatis Personae*). Hij is degene die de naam Bhagwan aandroeg.

Eind september, begin oktober 1970 werd een meditatiekamp gehouden in Manali bij de Himalaya. Daar initieerde Bhagwan officieel zes mensen. Hij gaf ze nieuwe namen en formeel begon toen de Neo-Sannyas International Movement. Handgraaf en Willemier Westra schrijven: "Sinds Niebuhr (1929/1957) weten wij dat de religieuze gezagsdragers hun sociale omgeving zeer gericht bewerken, zodat er affiniteit kan ontstaan tussen een religie en bijvoorbeeld een sociale klasse (selective Affinity). Ook Weber had omstreeks die zelfde tijd iets dergelijks geconstateerd (Wahlverwantschaft). Zij zagen religieuze gezagsdragers als mensen, die in een bepaalde sociale klasse de juiste toon wisten te vinden, door onder woorden te brengen wat degenen die er deel van uitmaken het meest aanspreekt. ...". (D.C. Mulder red. 1984: 19).

Bhagwan omringde zich voortdurend met een groepje mensen waarin sannyasins uit India zowel als uit het buitenland zaten. Wat waren dat nu voor typen?

Kirk Braun (1984:12) schrijft: "They were called "spiritual tourists", and they came from America, England, Australia, Japan and dozens of other countries. These were not the down-and-out druggies of the 60's; they were affluent, succesful, educated, and for the most part, youthful. Many of them had wandered through India, pausing with other masters, philosophers and street corner gurus, seeking the meaning of life. Many came for only a brief visit and wound up staying."

Sally Belfrage ziet ze zo: "inevitably well-off, if only in the post-hippy-flowerchild sense of caring little for cash but always able to summon up enough to fly halfway around the world; they have the kind of money "that seems to breed in its owners dissatisfactions requiring extreme measures to put right." "through with radical politics, drugs, communal living, feminism, psycho-analysis, encounter groups, they're seeking still more exotic solutions for problems that are luxuries in the first place. Now it is Who am I?" (Belfrage, 1984:7 in Mann in Palmer en Sharma red. 1993: 17, 18). In effect, Belfrage suggests, and the evidence is plentiful, that a majority of Rajneeshees¹² have had a connection with the counterculture, and many with the human potential or growth movement." Ted Mann, socioloog uit Toronto, gaat als volgt in op de term counter-culture met betrekking tot sannyasins van Bhagwan:

"The term counter culture is a sociological abstraction and open to a variety of definitions. I prefer to conceive of it as a rather amorphous grouping of generally urban, middle class youth sharing a sub-culture with a specific value set. This subculture favours expressive as against instrumental values and leans towards impulsive gratification as against its inhibitions; i.e., patterns normally confined to the lower class. Its members devalue or scorn mechanical and non-creative work and, conversely, highly value an expressive outlook that favours lively or ecstatic type experiences typically gained through LSD, dope, sex and

---

¹² In de USA gebruikelijke term voor een sannyasin van Bhagwan.

meditative status. Life is to be experienced not rationalized, feelings are more important than logic and logical analysis. Harvey Cox, the noted theologian, says the members of the counter culture have a "longing for what the consumer culture cannot provide, a community of love and a capacity to experience things deeply (Cox 1978:50). The counter culture's social posture is basically rebellious, strongly scornful of established bourgeois work, family and money values. In a lecture, Rajneesh once called his followers "the Crazies" – partly a tongue-in-cheek remark, but it also signified that, from a bourgeois and worldly standpoint, their actions seemed to be crazy: they would work for nothing (for the Master) and make no effort (any longer) to become established or accepted in the "straight" world" (Mann in Palmer & Sharma 1993:17-19).

De Britse socioloog Bob Mullan voegt hieraan toe: "I would argue that the 'average' Rajneeshee is middle class, well educated, professionally qualified... divorced at least once, has suffered a 'personal crisis', has been through mysticism, drugs, politics, feminism and is 'thirtyish'; in short, the counter culturalist brought up to date" (Mullan, 1983:51).

In 1979-1980 hield de Duitser Klaus Peter Horn in het kader van een doctoraal scriptie, een enquête naar de ashrampopulatie in Poona. De cijfers worden door de bovengenoemde Ted Mann geciteerd. (Palmer & Sharma 1993: 21-27). Onderstaand volgen daaruit enkele data.

Horn onderzocht vier groepen mensen in de ashram, tweehonderd Duitse ashrambewoners en -werkers (sample A) en 300 Amerikaanse (sample B), voorts tweehonderd bezoekers in de ashram (sample C) en 1200 bezoekers van de ochtendlezing door Bhagwan inclusief ashrambewoners en -werkers (sample D).

LEEFTIJD	A + B	C	D
	69.7%	43.5%	48.8%
	8.3%	3.3%	23.4%
	22. %	53.2%	27.8%

De gemiddelde leeftijd van de samples A + B is 38 jaar. (In Oregon was de gemiddelde leeftijd in 1983 ook 38 jaar).

LAND VAN HERKOMST in %	A + B	D inclusief A + B
Duitsland	6,7	20
U.S.A.	21	16
Groot Brittannië	28	16
Australië	6,7	7
India	13	7
Nederland	3,7	6
Canada	7	4,5
Frankrijk	-	4,3
Italië	2,5	4
Zwitserland	-	3
Japan	-	2
Overige	11,4 ¹³	9 ¹⁴

De categorie Overige bij sample A + B in D omvat: Frankrijk, Nieuw Zeeland, Zwitserland, Denemarken, Duitsland, Japan, Iran, Zuid-Amerika, Portugal en de Filipijnen.

De categorie Overige bij sample D omvat: Denemarken, Zweden, Nieuw Zeeland, Ierland, Israël, Oost-Duitsland, België, Zuid Afrika, Brazilië, Argentinië, Noorwegen, Mexico, Chili, Griekenland, Spanje, Maleisië.

Van de vaders van de Duitse ashrambewoners was 56% academisch opgeleid; de moeders waren voor het overgrote deel huisvrouwen.

De Amerikaanse ashrambewoner kwam voor 81% uit de middenklasse en 85% had een college-opleiding; 68% zei dat ze die hadden afgemaakt; ze waren nog geen twee jaar sannyasin;

Van de Duitsers (A) was 70% afkomstig uit een grote stad en 55% vrouw, bij de Amerikanen (B) was dat respectievelijk 60% en 64%.

¹³ de 11,4% die hier staat ingevuld is het resultaat van mijn eigen rekenvaardigheid omdat dit niet expliciet in mijn bron vermeld staat.

¹⁴ Van de 0.2% die hier mist, is in de bron niet vermeld waarbij dat hoort.

40% van de Duitsers (A) had ervaring in communes of cooperatieven en 75% had ervaring met psychogene drugs en een derde had enige ervaring met spirituele groeperingen. Van de Amerikanen (B) had 70% psychologische therapie achter de rug, de meesten in de Human Potential Movement, 50% kwam uit Californië en 50% had geëxperimenteerd met spirituele bewegingen. De religie waarin de Duitsers (A) waren grootgebracht was voor 38% de Katholieke, voor 21% de Protestantse en voor 1% niet-Christelijke, terwijl 39% niet religieus was opgevoed. Bij de Amerikanen (B) was 24% Katholiek opgevoed, 43% niet-Katholiek en 8% niet religieus. Bij de bezoekers van de ochtendlezing van Bhagwan (C) was 30% Katholiek, 27,5% Protestant, 12% Anglicaans, 9,5% Joods, 4% Hindu, 1,5% andere Indiase religies, 5% Islamiet en 7% niet godsdienstig.

Het volgende citaat geeft "de emotionele categorie" weer.

"The German sannyasin sample (A) was asked how they viewed their relationship to Rajneesh. According to their answers, either they aimed (1) at selfrealisation or (2) at surrender to Rajneesh. The first category saw their relationship to him as a functional one, i.e. he was seen as a master and as such occupied a specific functional place in their personal development. Within this category, some 18% felt an easy-going or humorous relationship to him. Another 10% saw the relationship as magical, regarding him as a wonder worker. Another 10% recognized fear as one component of their relationship. They might say to themselves, "What would happen to me if I drop out? – he would get at me!" Some 5% confessed to feeling resistance or distance from him or an intense anger.

The second category had a devotional relationship to Rajneesh; their attitude was one of trust and surrender. This type, consisting of 44% of sample A, usually described him in symbolic terms, like "He is the sun or moon", or "He is my life!" or my "one and everything", i.e. they were "in love with him". Peter Horn described this category as very emotional and anti-rational, whereas the first one, he felt, tended to be reasonably rational, able to accept trans-rational experiences and integrate these into a personal frame of experience. Unfortunately, analysis of these two groups according to their gender was not provided in Horn's thesis." (Mann in Palmer & Sharma 1993: 25-26).

In het televisieprogramma Vesuvius van de IKON op 10 maart 1994 met het onderwerp Leermeesters en Goeroes, verscheen Swami Bodhiprem. Hij voerde in 1984, toen hij een jaar of twintig was, actie tegen de plaatsing van kruisraketten en sprong daarvoor op de regeringstafel in de Tweede Kamer. Snel werd hij door ijlings toeschietende bodes uit de Kamer gedragen terwijl hij riep: "...en die kruisraketten komen er niet!!!" Hij was, vertelde hij, van het actievoeren niet gelukkiger geworden. Op de vraag waarom hij sannyas bij Bhagwan had genomen, antwoordde hij dat hij eens zijn huis aan het stofzuigen was. Na veel werk gedaan te hebben, de kamer was bijna klaar, keek hij achter zich en merkte dat intussen de slang van de stofzuiger was losgeraakt. Hij dacht: "dat ben ik nou precies, ik ben totaal vervreemd van mezelf." Daarom is hij toen sannyasin geworden. In de commune, hij woonde toentertijd in de gevangenis bij het voormalige Haarlemmermeerstation op de Amstelveenseweg in Amsterdam, hield hij zich bezig met public relations en publiciteit.

Bezorgdheid van de "inner circle" en plannen voor vertrek

De term "Inner Circle" voor sannyasins die in de beweging een hoge positie bekleedden is eigenlijk pas van later datum. Het fenomeen "inner circle" is een officieel feit geworden in 1992, kort voor het overlijden van Bhagwan, toen hij eenentwintig mensen benoemde, die voortaan bij consensusbesluiten leiding moesten geven aan de beweging. Voordien heeft steeds een wisselend aantal mensen erin gecirculeerd (nu eigenlijk nog steeds). Het is opvallend dat bijna niets zo moeilijk bleek te zijn als het vaststellen van degenen die de inner circle uitmaakten. De grootte ervan stond niet vast en veel sannyasins gaven zichzelf daar graag een plaats in. Vooral in Poona, voor Sheela's leiderschap, was het nogal een gekrioel en gedrang in de buurt van de top om zo dicht mogelijk bij Bhagwan te komen vertoeven. Hiervoor werden witte voetjes gehaald bij Laxmi en haar naaste helpers en helpsters. Ook werd wel het liefdespad bewandeld met een van Bhagwans verzorgers, verzorgsters of diens assistenten teneinde de positie van belangrijk persoon in zijn nabijheid te verkrijgen. Wisselingen aan de top waren dus niet ongewoon. Hierdoor en mede door het feit dat elke sannyasin vrij was te komen en te gaan wanneer men wilde – men had af en toe verplichtingen in het land van herkomst, waarvoor men een tijdje terug naar huis moest – werd de stoelendans, waarbij nu eens de een en dan weer de ander geen plaats kreeg, onophoudelijk gedanst. Op deze wijze kregen de machtsspelletjes gestalte, die in Amerika bij de toenmalige secretaresse van Bhagwan, Ma Anand Sheela (Sheela Ambalal Patel) en haar klikje, zouden uitmonden in het exces van criminele daden¹⁵.

Een aantal namen wordt echter bij herhaling genoemd als er sprake is van overleg en beslissingen. Vivek, zijn verzorgster en gezellin (Christine Woolf, Engeland); Devaraj, zijn arts (George Meredith, Engeland); Devageet, zijn tandarts (Charles Harvey Newman, Engeland); Laxmi, zijn secretaresse (Laxmi Thakarsi Kuruwa); Arup (Maria Gemma Kortenhorst, Nederland) en Sheela (Sheela Ambalal Patel, India), die beiden Laxmi bijstonden.

Nadat er door een paar Indiërs tijdens een lezing in de grote Boeddhal van de Ashram een mes geworpen was naar Bhagwan, was zelfs de vredelievende Laxmi, die een lijfwacht voor Bhagwan maar onzin vond, overtuigd van de noodzaak daarvan. De body-guard Swami Shivamurti (Hugh Milne), die er met klem op wees dat een getraind corps van liefst gewapende lijfwachten een goede zaak zou zijn, constateert: "After the attack Laxmi withdrew her restrictions on training, and on the use of words like 'gun', 'knife', 'weapon', 'grenade' and 'attack'. She asked Bhagwan if I could wear a sai in lecture, the better to protect him. She described a sai to him as 'very sharp-looking'. He consented. 'A team of woman-sannyasins were brought in to frisk every lecture-goer, and metal detectors were ordered from the States, including several doorsized ones like those used in airport security.'" (Milne 1986:198).

Met het binnenhalen van lijfwachten en wapens in de ashram, daalde het gevoel van veiligheid bij veel sannyasins. Hoewel er een golf van protectie jegens Bhagwan door de beweging trok – Bhagwan was

---

¹⁵ Interview met de Swami's Anand Kailash, Amano Pim, Anand Mahaman en Ma Amrit Rangeeni, Wajid, Den Haag dd. 12-1-1992.

immers "hun alles" – vertelden mijn informanten toentertijd dat zij het er niet mee eens waren en angst ervoor hadden dat degene die het zwaard opneemt, erdoor zal vergaan. Later in Oregon werd duidelijk dat ze niet geheel ongelijk hadden.

De bezorgde sannyasins onder aanvoering van zijn arts Swami Devaraj (George Meredith) begonnen Bhagwan als een kasplant te koesteren. Naast het bekende lijden aan diabetes en ademhalingsmoeilijkheden had hij nu ook zware rugklachten. Het gonsde in de ashram en in de publikaties van geruchten over behandelingen in het buitenland (Meredith z.j: 295). Ik heb niet met zekerheid kunnen achterhalen wat nu precies de oorzaak is geweest van het vertrek van de beweging naar Oregon. Had het te maken met de explosieve groei van juist westerse volgelingen? Was het de toestand van onveiligheid na de aanslag en de vijandige sfeer jegens sannyasins in Poona, die de sannyasins onrustig maakte? Waren het de zeer ambitieuze plannen van Sheela, die meer en meer voet aan de grond kreeg in Bhagwans staf en daartoe systematisch Laxmi opzij schoof als Bhagwans secretaresse en vertrouweling? Laxmi was bezig in Gujarat te zoeken naar een stuk grond voor een nieuwe grotere ashram. Maar het bleek dat Sheela intussen zocht naar een terrein in de U.S.A. Was het Bhagwans gezondheid die inderdaad noopte tot een medische ingreep in het buitenland? Maar hoe kwam dan in het ongeveer drie maanden durende verblijf in een villa in New Jersey de tamelijk wonderbaarlijke en snelle genezing tot stand zonder dat er van medisch ingrijpen sprake was?

Bhagwan zelf was nog niet overtuigd dat de ashram verplaatst moest worden naar een plek buiten India en zijn slechte gezondheid gaf hem last. Op 1 mei 1981 hield hij op met het geven van lectures, zoals de sannyasins dat noemen, voor grote scharen belangstellenden. Hij communiceerde alleen nog maar in stilte met hen als hij op een voor hem speciaal ontworpen leunstoel met hen bijeenzat in Boeddhal. Dit niet spreken ("in silence gaan") is een verschijnsel dat acharyas in het Oosten vaker toepassen. In dit speciale geval zou het echter later in Oregon problemen geven met de immigratiebeamten in verband met het aanvragen en verkrijgen van een verblijfsvergunning als religieus leider. Een niet sprekende of predikende leider van een religieuze beweging bestond niet in de U.S.A. In geen geval kon men op een permanente verblijfsvergunning of op faciliteiten als bijvoorbeeld belastingvrijdom voor de beweging rekenen. Nog een nadelige kant van Bhagwans stilteperiode kwam later aan het licht, toen de neergang van de beweging in Oregon al was ingezet. Sheela, die de interne strijd met Laxmi om het secretaresseschap gewonnen had, fungeerde als spreekbuis voor Bhagwan. Zij werd gewaar wat een macht over de beweging zij daarmee in handen had, een feit dat haar machtshonger en dadendrang aanwakkerde. Daarmee mobiliseerde ze weliswaar veel werkkraft voor de opbouw van de stad Rajneeshpuram. Maar tevens werd dit aanleiding tot de neergang van de beweging in Oregon.

In juli 1981 arriveerde Bhagwan op een door Sheela aangevraagd touristenvisum in New Jersey. Daar was een villa voor hem in gereedheid gebracht door noest werkende sannyasins. Op 29 augustus van datzelfde jaar, na een redelijk herstel van zijn gezondheid, kwam hij aan op The Big Muddy Ranch in Antelope, Oregon, waar inmiddels al het nodige voor zijn verblijf "in silence" in orde was gemaakt.

HOOFDSTUK II

EEN NIEUW BEGIN: AMERIKA

Antelope: een eerste kennismaking

Antelope is een heel klein plattelandsstadje in een deel van Oregon, U.S.A., dat Wasco County heet. Iemand die in de richting van Antelope aan komt rijden ziet een aantal gebouwen en gebouwtjes staan bij een groepje populieren. In 1981 woonden daar negenendertig^x mensen, gepensioneerd of renteniers. De meesten waren veeboer geweest. Er is een postkantoor te vinden en een benzinstation gecombineerd met een winkel waar van alles te koop is. De hoofdstraat is een paar honderd meter lang. Het is de enige geplaveide straat. Tussen het handjevol oude huizen staan kampeerauto's van recente datum. Sommige van de huizen zijn fris geschilderd. Een omheining geeft de grens van het erf aan. Andere huizen zijn verweerd en verzaakt of hebben dichtgetimmerde ramen. Hooggegroeid gras en onkruid vult de grond er rondom. Dan zijn er nog enkele ingezakte, verlaten zakenpanden. In een aantal tuinen staan bordjes "Te koop".

> of 43?

De bewoners noemen zichzelf "Antelopeans" en in een grotere context "Oregonians". De gemeenteraad bestaat uit zes leden, waaronder de burgemeester Margaret Hill, een 62-jarige gepensioneerde onderwijzeres. Zij is een van de oudste inwoners. Met haar man Phil woont ze er een jaar of zestien. Haar zoon handelt in kostbare stenen. Hij heeft wat van de wereld gezien. Hij is onder andere een tijd in India geweest en misschien is het wel door het reizen dat zijn oordeel over mensen wat genuanceerder is geworden dan dat van zijn moeder en mede-Antelopeans. Het postkantoor wordt gehouden door een rentenierende boer die naar de naam Bill Dickson luistert. Hij is een Antelopean van de tweede generatie.

Een eeuw geleden was Antelope nog maar een halteplaats voor de postkoets op de lijn tussen The Dalles en Canyon City. Rond de eeuwwisseling was er een stalhouderij gekomen waar paarden konden worden gewisseld. Dat bracht extra klandizie voor de drie saloons die er stonden. De driehonderdtwintig mensen die toen in Antelope woonden deden inkopen in een paar winkels waarin van alles wat te koop aangeboden werd.

De koetsier van de laatste postkoets die naar Antelope reed, heette Felix Silvertooth; zijn achterkleinzoon John Silvertooth-Steward is er nu een van de gemeenteraadsleden. (Braun 1984:37-45).

Om Antelope ligt een dor en heuvelachtig prairielandschap waar hier en daar jeneverbesstruiken, salie en enkele naaldbomen groeien. Het gebied kan zonder meer dienen als decor voor een klassieke Indianenfilm; het is het Wilde Westen ten voeten uit. Kuddes koeien, opgedreven door cowboys zijn in het landschap dikwijls te zien.

Het klimaat van centraal Oregon is 's zomers schroeierend heet, hoewel er in de verte de met eeuwige sneeuw bedekte bergen van het Cascadegebergte te zien zijn. Het dunbevolkte land oogt droog en ongastvrij maar de lucht ruikt er naar de wilde salie. De zonsondergang is er een betoverend schouwspel, evenals de myriaden sterren die 's nachts aan de hemel komen te staan. Het land heeft iets mystieks en lokt nog steeds mensen, bezoekers die de geschiedenis van dichtbij kennen of geïnteresseerd zijn in geologie of paleontologie. In de winter is het bitter koud, stil en eenzaam. De bewoners moeten dan een stevig gevecht tegen isolatie leveren

* Er werden ook enkele bekende John Wayne films opgenomen.

(Hatton 1977:IX-XI).

Voordat het eerste bleekgezicht, Francis Blake zich er in 1579 liet zien, woonden er in het gebied ongeveer honderdvijfentwintig Indianenstammen. Het totale aantal werd geschat tussen de honderd- en honderdtachtigduizend. Ze leefden van jagen, vissen en verzamelen. De overblijfselen van hun cultuur zijn thans een trekpleister. Omstreeks 1830 migreerden duizenden Amerikanen van het Midden-Westen naar het Noord-Westen. Veelal waren het Methodisten die op zoek gingen naar een gebied waar kans was op tolerantie jegens hun godsdienst of op een plek waar niemand hen stoorde in het uitoefenen van hun godsdienst¹⁶.

De families die in staat waren zich in het barre landschap te handhaven, zagen in 1910 een nieuwe intocht komen van mensen die er een landbouwbedrijf wilden opzetten. Ze werden er naar toe gelokt door de lage prijzen voor land en door claims die ze hadden kunnen leggen, geldige of valse. "Homesteaders" noemde men hen. In kleine nederzettingen bouwden ze houten huizen, gemaakt van de stammetjes van het er spaarzaam groeiende splinterende naaldbomenhout. Sommigen maakten muurtjes van ruwe stenen en gebruikten lava-steenbrokken voor het open haardvuur of wat zwarte obsidiaan die ze er gevonden hadden om ermee in het huisje wat versieringen aan te brengen, het iets mooier te maken dan alleen maar een schuilplaats. Meestal vergeefs, probeerden ze iets op het land te laten groeien. Toen de meesten van hen binnen enkele jaren er geen bestaan konden opbouwen en weer vertrokken, vervielen de huisjes tot skeletten. Er staan er veel in het landschap, dat nu "the graveyard of homesteaders hopes" wordt genoemd (Hatton 1977:XI). Degenen die er wel in slaagden er te overleven mag ik met recht keiharde, onverzoenlijke doorzetteren noemen en zo worden ze ook graag genoemd.

In 1846 kwam Oregon bij de Verenigde Staten van Amerika. Salem werd de hoofdstad. De Indianen werden geleidelijk naar reservaten verdrongen en daar gedroegen zij zich zoals de nieuwkomers het graag zagen en zij drukten het dan ook als volgt uit: "They know their place and stay in it" (Braun 1984: 140).

De spoorweg die werd aangelegd, droeg bij aan het openleggen van het land, waardoor economische groei plaatsvond. Land- en bosbouw werd gestimuleerd en later verregaand gemechaniseerd. Indianen werkten als arbeiders in de houtindustrie. Tweederde van de bevolking leeft op het dunbevolkte platteland.

De staatsinrichting volgt het patroon van de meeste staten van de U.S.A. De Republikeinse partij domineert. Een ongewoon hoog aantal Oregonians staat in het Amerikaanse Congres bekend om hun onafhankelijke standpunt, dat vol trots wordt gezien als een overblijfsel uit de tijd dat er veel grensconflicten waren tussen Oregonians en inwoners van de buurstaten (encyclopedie: Brittanica 1973-1974). Dit houdt tevens in dat het zogenaamde get-out-of-my-town-principe er welig tiert, ook nu nog.

In Antelope, zoals ook in meer van zulke plattelandsgemeenschappen, is het niet ongewoon dat mensen die tot een minderheid behoren openlijk bespot en geïntimideerd worden door de meerderheid, die zich er geen zorg over maakt, of men zich kan verdedigen of terugvechten.

De meeste Oregonians, 96% van de bevolking, is in de U.S.A. geboren. Als dat niet het geval is, dan is de

---

¹⁶ Deze gegevens werden mij gestuurd door een reiziger uit Oregon per fotokopie van een pagina uit een mij onbekende reisgids.

kans groot dat hun wieg in Scandinavië, Finland of Canada stond.

Rassenproblemen waren er relatief weinig; de leden van de Ku Klux Klan waren er echter in de jaren twintig actief. Slechts de grote havenstad Portland heeft een zwarte gemeenschap van betekenis.

De Rooms-Katholieke kerk vormt het grootste kerkgenootschap maar de vele kleine protestantse kerken: Methodisten, Baptisten, Presbyterianen, Discipelen van Christus en Lutheranen hebben tezamen het merendeel, zevenenzeventig procent, van de gelovige Oregonians in hun gelederen.

In juli van het jaar 1981, werd voor \$ 5.750.000,- een grote ranch van 259 vierkante kilometer, "The Big Muddy", verkocht aan in het oranje-rood geklede mensen, discipelen van Bhagwan Shree Rajneesh, een aan de inwoners van Antelope totaal onbekende goeroe uit India (Brecher 1993:70). Het terrein van de ranch bestrijkt voor een deel Wasco County, waarin ook Antelope ligt, en voor een ander deel Jefferson County. De zetel van het bestuur van Wasco is de stad Madras waar Bernie Smith County District Attorney is en die van Jefferson is The Dalles, de stad waar Mike Sullivan de functie van "Jefferson County District Attorney" uitoefent (Brecher 1993:72).

Terwijl Antelope gonst van geruchten over de verkoop van The Big Muddy Ranch aan outsiders, komt Don Smith met zijn vrouw Donna in Antelope wonen (Braun 1984:50). Hij is een rentenierende oud-marine kolonel met belangstelling voor een baan in de gemeentepolitiek, het liefst als gemeenteraadslid om te beginnen. Hij dacht dat dat wel binnen zijn bereik zou liggen. Dat het de komende vijf jaar onherkenbaar zou veranderen in Antelope hadden noch hij noch zijn stad- en streekgenoten kunnen bevroeden.

HOOFDSTUK III

VESTIGING

Sheela Ambalal Patel had het heft in handen gehad in Poona, in de commune van New Jersey waar Bhagwan tijdelijk verbleef en ook in Antelope hield zij de leiding. Veel van haar uitvoerende macht ontleende ze aan haar functie van persoonlijk secretaresse van Bhagwan. Het feit dat Bhagwan niet meer in de openbaarheid trad omdat hij een stilte periode wenselijk achtte, verstevigde haar positie en vergrootte haar macht. Zij diende als spreekbuis voor Bhagwan en dat hield de kans in een voor haar wenselijke draai aan zijn formuleringen te geven. Van nature was zij charismatisch, geestig en zeer energiek. Daarbij was ze bazig, dominant, manipulatief en een handige intrigante. Met die eigenschappen was het haar gelukt in korte tijd veel voor elkaar te krijgen. Ze eiste dan ook de stevigste positie in de beweging voor zich op. Onder de sannyasins verheugde zij zich internationaal in een grote populariteit. Als een spin zat zij in een door haar ragfijn opgebouwd relatieweb waarin ook een aantal zeer welgestelde sannyasins zaten. Met Bhagwan kon ze goed overweg, hoewel ze woedend kon mokken als hij haar ergens voor op de vingers tikte. Ze vergat en vergaf een misstap van mensen niet licht. Ze betuttelde Bhagwan met groot gemak en sprak dikwijls op een protectieve manier over hem alsof hij een stout jongetje was. Op een keer bijvoorbeeld toen Bhagwan naar haar mening veel te wild in zijn Rolls Royce door de omstreken van de ranch had gereden – en dat deed hij, tot schrik van de buurt – verstopte zij met hulp van Vivek zijn autosleuteltjes (Brecher 1993: 74, 75).

Sheela was met haar tweede echtgenoot swami Yayananda (John Joseph Shelfer) in juni 1980 in Oregon terechtgekomen na een zoektocht naar een geschikt terrein voor de nieuw te stichten commune. Die voerde hen al eerder door de staten Texas, New Mexico, Arizona, Colorado en Californie (Brecher 1993:70–72). Op de Big Muddy Ranch echter had Sheela het oog laten vallen. Ze kreeg de tip van haar broer en niet altijd goede genius Bipin Patel¹⁷, die een bekende was van de verkoper, Ron Ryan uit Texas. Ryan had de ranch nog geen jaar daarvoor gekocht voor \$ 139.590,-. Dat was geen gekke koop, want de belastingtaxatiedienst waardeerde hem datzelfde jaar op \$ 198.000,-. Aan Sheela vroeg hij voor de 259 km² dor en afgegraasd land, waarvan de opbrengst geen gezin had kunnen voeden, 7 miljoen dollar. Zij beweerde dat ze op het eerste gezicht verliefd geworden was op de ranch. Zij was er van overtuigd dat de ligging perfect zou zijn voor Bhagwan's nieuwe commune. Na snelle onderhandelingen en enkele telefoontjes naar geldschietende sannyasins, maakte ze de prijs af op 5,75 miljoen dollar.

"They were ready to buy the property and ready to put up the money", Ron Ryan, the seller, said. "It suprised me how quickly they wanted to act" (The Oregonian, July 6, 1985).

Het idealistische idee een schraal stuk land in een vruchtbare oase te veranderen bleek heel veel sannyasins echter aan te spreken. Het enthousiasme werd nog groter toen Bhagwan Sheela liet zeggen: "We will bring

---

¹⁷ Bipin Patel was een deeltijd-entrepreneur, autoverkoper en taxichauffeur. Hij woonde jarenlang in Oost-Afrika of nu eens in Chicago en dan weer in Arizona. Brecher suggereert dat hij een percentage kreeg van de prijs van de Big Muddy Ranch. Dat zou Sheela's gretigheid tot koop en haar liefde op het eerste gezicht voor de ranch verklaren (Brecher:72).

life to this dead place" (Brecher 1993:80-83). Onder het kopje "worship, manipulation en negativity" is te lezen hoe er aan gewerkt werd.

Meteen na de verkooptransactie werd gewerkt aan voorzieningen met betrekking tot public relations en publiciteit. Er werd een camper geplaatst met twee telefooncentrales erin. Hier werd een informatie- en communicatiecentrum gevestigd. Dat kon niet op de ranch gebeuren, want daar was alleen een met meerdere abonnees te delen telefoonlijn aanwezig (Braun 1984:41). Bovendien was er huisvesting nodig voor degenen die op de ranch aan het werk zouden gaan en daarvoor leende de behuizing op de ranch zich nog niet.

Margaret Hill fungeerde als makelaar en verkocht al snel enige leegstaande panden in Antelope en ook het bezinestation annex winkel van Sinkel. Kort daarna werd in cowboy- en kuddeland, Antelope's eerste vegetarische restaurant, "Zorba the Buddha", geopend (Braun 1984:41). De in het roodgeklede sannyasins die er in en uitlieten, werden al gauw door de dorpelingen "the red people" genoemd. Hun bewegingen werden nauwlettend gevolgd en de grote activiteit die ze aan de dag legden was het gesprek van de dag. De bewoners die zaken met ze deden oordeelden positiever over ze dan zij die in de vreemdelingen geen brood zagen maar wel reden tot ongerustheid, zodat twee maanden na de koopdatum van de ranch de eerste bewonersvergadering belegd werd in het kerkgebouw dat tevens dienst deed als school en gemeenteraadsvergaderzaal.

Donna Quick Smith was de initiatiefneemster. Zij was ongerust en emotioneel geworden over een advertentie die de Rajneesh Foundation International, zoals de beweging zich noemde, geplaatst had in Time Magazine. En ze was tevens er bang voor dat de nieuwe eigenaren van de ranch in pornografie zouden gaan doen. Boven een zwart/wit foto van Bhagwan was namelijk een uittreksel geplaatst uit een van zijn boeken. De eerste woorden waren: "Sex, never repress it." Er werd in verband hiermee gediscussieerd over de vraag of dit pornografie was of niet. Margaret Hill vond dat, als dit niet het geval was, het er wel dicht bij in de buurt kwam (Brecher 1993:74). Geleidelijk aan zagen en benoemden ze de beweging als "an Indian guru's sexcult" (Braun 1984: 44). Donna Quick Smith ontpopte zich hierna als fervente actievoerster om de "cult" weg te krijgen uit Antelope.

Vergunningsperikelen

Sannyasins die Amerikaans staatsburger waren hadden in Oregon geen vestigingsproblemen en hun eventuele buitenlandse huwelijkspartners evenmin. Alle buitenlanders konden daarentegen zonder visum of de groene kaart, die een permanente verblijfsvergunning betekende, niet of slechts tijdelijk, op een toeristenvisum in de commune wonen. Prompt werden op de hele wereld bij de Amerikaanse ambassades verblijfsvergunningen aangevraagd. Sannyasin-hoofden werden daarvoor kort-amerikaans geknipt en lange rode robes werden voor dat doel vervangen door spijkerbroeken en t-shirts.

Met nadruk zeg ik dat voor het grootste deel van de discipelen die tussen 1980 en 1985 naar de ranch in Oregon wilden reizen, het visum geen enkel probleem vormde. Het was hen slechts om een tijdelijk verblijf te doen, een vakantie de ze "aan de voeten van de meester" wilden doorbrengen. Zij kwamen om Bhagwan te zien (horen konden ze hem niet), om de nabijheid van een verlicht meester te ervaren en om deel te

hebben aan "het Boeddhaveld", zoals de gemeenschap onderling genoemd werd. De rest van het jaar hadden ze nodig om opnieuw geld voor reis- en verblijfskosten bij elkaar te sparen of de gesloten leningen voor de reis van vorig jaar terug te betalen. Ieders verblijfskosten kwamen steeds voor eigen, persoonlijke rekening. En moesten bij vooruitbetaling voldaan worden.

Anders was het voor degenen die in Oregon communitid wilden worden. Van hen vroeg de U.S.A. een vestigingsvergunning als een noodzakelijke voorwaarde tot verblijf. Daarnaast moest men in de commune bewijzen geld genoeg te hebben door daar een privé-rekening aan te houden voor de kosten van het eigen levensonderhoud en daarnaast liefst nog een flinke bijdrage erbij te storten voor de opbouw van de ranch.

Er was weinig behuizing, vooral in het begin, maar ook later zaten ze door de constante aanwas van kandidaat-communeleden altijd dicht op elkaar gepakt.

Tenslotte hanteerde Oregon wettelijke bepalingen, die het aantal vestigingsvergunningen in een bepaalde plaats aan banden legden. Het werd zodoende nogal een geduw, getrek en geballoteer tussen kandidaten onderling en Sheela en haar assistenten omdat er meer liefhebbers dan plaatsen beschikbaar waren. Het is de staat Oregon en haar counties Wasco en Jefferson dan ook gelukt zoveel drempels te leggen dat er op de ranch nooit meer dan ca. 2.000 "residents" zijn geweest.

Voorzover het verkrijgen van een visum niet lukte werden er enkele mariages de raison gesloten, hoewel het weinig zal zijn voorgekomen dat zo'n huwelijk nooit geconsumeerd werd. Deze huwelijken, door Amerikanen "sham-marriages" genoemd, hebben voor grote problemen en commotie gezorgd. De immigratie- en naturalisatiedienst INS¹⁸ had hiermee, al was het op kleine schaal, een argument voor wetsovertreding in handen dat in 1985 mede zou leiden tot de uitzetting van Bhagwan uit de U.S.A.

Tegenwerking en verzet

De vastberadenheid van de sannyasins om zich te vestigen en de verve waarmee ze alle opgeworpen hindernissen wilden nemen, bracht bij de Antelopeans een deining teweeg die ook nog eens gestuwd werd door een groep die zich "the 1.000 Friends of Oregon" noemde¹⁹. Onbedoeld keerden de 1000 Friends zich met hun acties soms ook tegen de Antelopeans. De oude bewoners van Antelope kwamen tussen twee vuren te liggen. De 1.000 Friends eisten voor de rechtbank dat de farm alleen voor het boerenbedrijf gebruikt werd. Dit gebeurde meteen al drie maanden na de koop in oktober 1980 (Braun 1984:42). Alle andere activiteiten zoals de uitgeverij van de religieuze Bhagwan-publicaties en de distributie daarvan moesten maar naar het dorp Antelope vertrekken mits passend binnen het bestaande (veel te kleine) uitbreidingsplan. Ook eisten ze dat de communeleden in Antelope zouden gaan wonen en ook de benodigde faciliteiten en diensten daar

---

¹⁸ Immigration and Naturalization Service.

¹⁹ Dat was "a self appointed land use lobby whose avowed purpose is the fair interpretation of Oregon's land use laws but whose actual and obvious goal is to insure a "no-growth" policy for the state." (Braun 1984:41)

gevestigd zouden worden en niet op de ranch. Als reactie hierop kochten de sannyasins dadelijk veel panden in Antelope op waardoor het aantal sannyasin-dorpsbewoners groeide. Maar een beslissender stap in de ontwikkeling van de beweging was dat ze in dat stadium besloten een eigen stadsstatus te proberen te krijgen voor de ranch (legal incorporation), iets dat van het begin af hun voorkeur had (Braun 1984:42).

In januari 1982 werden er "safe Antelope rallies" gehouden in Madras en andere plaatsen in Oregon. Hierop kom ik in hoofdstuk III terug.

De 1.000 Friends zwengelden tussen oktober '81 en april '82 totaal zes rechtszaken aan tegen de ontwikkeling en "incorporation" van the city of Rajneesh ook wel Rajneeshpuram of kortweg Rajneesh genoemd. Zij eisten dat bij het "LUBA" (Land Use Board of Appeals) over de "Rajneeshes", Antelope en haar stedelijk groeigebied in korte gedingen beslist werd. Een van hun eisen luidde: "Sufficient land has been set aside in the urban growth boundaries... (several more distant Wasco County cities were listed)" (Braun 1984:42-43).

Antelope werd net zo onder druk gezet door de rechtszaken van de 1.000 Friends als de commune. Door te eisen binnen de perken van het bestaande uitbreidingsplan te blijven voor huizenbouw en aanleg van riolering e.d. dwongen zij ook de Antelopeans pas op de plaats te maken en van vooruitgang van hun dorp af te zien.

De communeleden konden zich door toedoen van dezelfde 1.000 Friends niet aan de vijandschap van de Antelopeans onttrekken door naar de ranch verderop te verhuizen. Toen gebeurde iets onverwachts. Ik citeer: "In a decision born of desperation, the city council (oude Antelope) authorized an election to disincorporate the village, thus effectively giving up its UGB (Urban Growth Boundary) so that Rajneeshies could not obtain needed services there. The Rajneeshes saw disincorporation as a threat to their existence. If 1.000 Friends should, at some level of litigation appeal, reverse the unincorporation of Rajneeshpuram and if Antelope were no longer a city, the Rajneesh experiment would be doomed."

"In the first case of its kind in Oregon and possibly in the entire country, here was a town that was going to try to vote itself out of existence in order to prevent the influx of peoples whose philosophy and lifestyle was distasteful to the residents already there. It was an idea and a situation that captured the fancy of the news media around the world" (Braun 1984:45).

De pers

Inderdaad kwam er een invasie van tv- en radioploegen gestuurd door de grote netwerken. Journalisten van kranten en tijdschriften overspoelden de ranch en stonden in de rij voor het hek van huis van Margaret Hill en dat van andere inwoners van Antelope om hun klachten te registreren over hoe ze lastig waren gevallen, geïntimideerd en uit hun huizen waren gejaagd door deze vreselijke vreemdelingen. Antelopeans lanceerden gedetailleerde verhalen over wat voor verschrikkelijke dingen er op de ranch voorvielen, hoewel nog niemand van hen was ingegaan op de uitnodiging voor een ontvangst en rondleiding over de ranch. Zoiets deed je immers niet. Wel hadden ze een keer een bus gecharterd om naar de stad Portland in de bioscoop de

film "Ashram" te zien die over Jonestown ging. Margaret Hill's zoon was de enige die had gepoogd zijn moeder uit te leggen dat ze de stad Rajneesh niet met Jonestown moesten vergelijken²⁰. Maar dat hielp niet veel. Margaret Hill koos, als ze geïnterviewd werd steeds haar woorden zorgvuldig en bracht haar mening steeds op waardige wijze naar buiten. Het ergerde haar vooral dat televisieploegen uren besteedden aan reportages op de ranch, terwijl aan de Antelopeans maar een paar minuten besteed werd. De journalisten kwamen dan naar haar huis en zeiden: "We don't want to show that it is all sweetness and light. Have you got ten minutes so we could show there is some opposition" (Braun 1984:44-46).

Op de dag dat er gestemd moest worden over de desincorporation, het opheffen van de gemeentelijke status van Antelope, was het inwoners aantal gegroeid tot 97. Iedereen bracht zijn stem uit. Er dromden meer dan 100 persensen op het schoolplein. Norma Paulus de staatssecretaris van Oregon, kwam zelfs persoonlijk toezicht houden op de stemming. De uitslag was dat 42 ("allemaal Old Time residents") stemden voor opheffing en 55 tegen. Margaret Hill zei daarna in de tv-uitzending: "The feeling is that we have lost our homes. No matter what, if the Rajneesh pull out tomorrow, Antelope as it was is gone. I don't feel we could have possibly justified not putting up some resistance. I don't believe any one of us feels it would have been the wise thing to do. I can't say I regret that we did oppose them. I'm going to do some travelling. At my age, it's not worth ruining my health to stick around and fight these jerks". Het gonsde van de geruchten dat: "Red people²¹ planned to take over all of Wasco and Jefferson counties and even the state of Oregon" (Braun 1984:46).

Het oude Antelope was ten einde. Maar toen Margaret na haar reis van enkele maanden weer naar Antelope terugkeerde, wist ze niet dat het nog maar een paar jaar zou duren voordat Antelope weer voor de Antelopeans zou zijn.

Sannyasins in de gemeentepolitiek

De last die de 1.000 Friends de sannyasins bezorgden, noopte tot inventiviteit. Onderzocht werd hoe de stadsstatus verkregen kon worden voor de ranch. Begin oktober 1981 hadden ze uitgevonden dat ze met 150 legale bewoners een verkiezing konden aanvragen om zo'n zogenaamde incorporated city te stichten. Ze kregen goedkeuring voor het houden van een verkiezing op 18 mei 1982. Op die dag werd met 154 tegen 0 stemmen een nieuwe stad gesticht: Rajneeshpuram (puram betekent stad). Dit werd ogenblikkelijk weer door de 1.000 Friends aangevochten (Braun 1984:41). De staats Districts Attorney, Mike Sullivan zette zich in om te bemiddelen in deze nieuwe geschillen en hij vroeg er zelfs hulp bij van federale bemiddelaars uit Washington. In gesprekken met hen, sannyasins en de gemeenteraad van Antelope werd gepoogd een overeenkomst te sluiten waardoor allen in vrede zouden kunnen leven. Vergaderingen werden belegd in

---

²⁰ Jim Jones was de sekteleider in Jonestown, Guyana, die met al zijn volgelingen en hun kinderen tegelijk zelfmoord pleegde. → is niet zo. Lees BRES:

²¹ In het rood geklede sannyasins.

Madras, The Dallas en Antelope. Intussen hadden zich al 232 sannyasins op de ranch permanent gevestigd. Dit was weer mogelijk geworden doordat ze de meeste rechtszaken gewonnen hadden. In april 1982 had de gemeenteraad van Antelope het bouwverbod op de ranch moeten opheffen en de gevraagde vestigingsvergunningen moeten afgeven omdat er wettelijk niets tegen bleek te kunnen worden ingebracht. Het zette kwaad bloed bij de Antelopeans dat ze verloren hadden van de vreemdelingen en daar waren ze op zijn zachtst gezegd bitter over. Er was bij de autoriteiten een vrees ontstaan dat gewelddadigheden zouden uitbreken. Uit een open raam van een auto hadden dronken jongelui, uit een andere plaats dan Antelope overigens, al een keer geweerschoten afgevuurd in de hoofdstraat waar sannyasins rondliepen en woonden. De verwoede pogingen van Sullivan om een vredesovereenkomst te sluiten slaagden op 8 juli 1982 (Braun, 1984:47-48). De oorlog was koud geworden in Antelope. Het leek zelfs een paar maanden kalm toe te gaan.

De eerstvolgende officiële daad van de gemeenteraad was te bepalen dat alle mensen die het vorige jaar in Antelope gewoond hadden geen belasting hoefden te betalen voor verbeteringen die ontwikkeld waren door sannyasins. Dat sloot dus sannyasins uit. Hun tegenwerpingen dat het onconstitutioneel was een belastingbetaler boven de ander te bevoordelen, was tegen dovemansoren gezegd. Ook hun aanmerkingen op het informele en onwettige gedoe bij acties en procedures vielen in verkeerde aarde. Wel besepte de raad dat er nu een meerderheid van sannyasins zou zijn als er nieuwe gemeenteraadsverkiezingen zouden worden gehouden, maar ze namen als onderdeel van de overeenkomst aan dat de sannyasins de gemeenteraad niet zouden overnemen en de minderheid de zaken als vanouds zouden laten regelen (Braun 1984:49).

Maar dat waren de sannyasins niet van plan. Ze wilden graag een paar zetels en hun meerderheid zorgde ervoor dat als er een zetel vrij kwam voor verkiezing, een sannyasin werd benoemd. Tijdens de volgende verkiezing opteerden ze voor drie van de zes zetels. Ondanks het vredesverdrag nam de vijandschap daardoor weer toe. Er waren pesterijtjes over de vlag van het café-restaurant "Zorba the Boeddha"; die was door onbekenden gestolen en mocht niet worden vervangen omdat het een religieus vaandel zou zijn. Een aanvraag voor de verkoop van sterke drank werd ook geweigerd, en twee bouwvergunningen werden slechts "onder protest" verleend. Maar toen Don Smith zich kandidaat stelde voor burgemeester en zei dat als hij gekozen werd alleen de "Old-Timers" - zoals de oorspronkelijke Antelopeans zich waren gaan noemen - ging vertegenwoordigen, was de maat bij de sannyasins vol. Toen besloten zij dat zij ook kandidaten voor die functie zouden leveren om op die manier controle over de gemeenteraad te krijgen. Er werden vier sannyasins gekozen, een als burgemeester (Ma Prem Karuna) en drie Old-Timers. Don Smith weigerde echter in deze samenstelling in de gemeenteraad te gaan zitten en kreeg enkele andere pasbenoemde Old-Timers mee zodat er per saldo zes sannyasins in de raad kwamen en slechts één Old-Timer, namelijk de achterkleinzoon van de stichter van Antelope: John Silvertooth-Stuart (Braun 1984:50).

De meeste Oregonians wonden zich niet op over dit drama maar toch waren er ook negatieve reacties op het feit dat zulke "destructive cultists" de gemeenteraad van zo'n klein stadje konden overnemen. Het werd er niet beter op toen Swami Prem Deva Laya, een van de top-sannyasins, op tv in een live-uitzending voor

heel Oregon het grapje maakte: "We are going to paint Oregon red".

Idealisme en explosieve opbouw

Terwijl de gemeentepolitiek veel tijd en energie vergde, kreeg de commune op de ranch vorm. Bhagwan, die op wonderbaarlijke wijze genezen was – er is voorzover ik weet na zijn aankomst op 29 augustus 1981 op de ranch nooit meer over een rugoperatie gesproken – was er op 29 augustus 1981 gearriveerd. Per witte, verlengde Rolls Royce was hij door Sheela van het vliegveld bij Redmond naar de ranch gereden waar fervent gebouwd was aan zijn huis met materialen dat zijn allergische reacties tot een minimum zou beperken (Brecher, 1993:80).

Terwijl Bhagwan en Vivek achterin "de tank", zo werd deze Rolls Royce genoemd, zwijgend en verbouwe-reerd naar het troosteloze landschap zaten te kijken, verkondigde Sheela van achter het stuur opgetogen de voordelen die zij in haar aankoop zag. Maar toen ze de hobbelige weg van de Big Muddy Ranch opreden vroeg Bhagwan uiteindelijk: "But Sheela, where are the trees?" Enkele maanden daarna, toen Bhagwan een boek aan zijn tandarts Swami Devageet dicteerde over spirituele meesters die het einde van hun leven sleten in de mooie streken van de Himalaya en Kashmir, verzuchtte hij: "It seems that existence is playing a joke on me by putting me in this muddy place, 126 miles square miles of desert, with no big trees or any real beauty. Of all the beautiful places available on this earth, why did Sheela bring me to this dead and dirty place? It is just a desert. But we will have the last laugh. My people will show the world that meditation can make even a desert green again. We will bring life again to this dead place." (Brecher, 1993:80).

Op dit punt bleek Bhagwan's pragmatisme te prevaleren en samen te vallen met dat van z'n sannyasins. Zelf heb ik de indruk gekregen dat de sannyasins van de nieuwe commune ruimschoots het idealisme hadden om deze woestijn tot leven te brengen. Daarbij heeft het beeld van het succes dat de Mormonen in de Salt Lake woestijn gehad hebben zeker meegespeeld bij de Amerikanen onder hen. Tevens hadden de sannyasins van Joodse afkomst en dat was een tamelijk groot aantal, het voorbeeld voor ogen hoe de Israëliërs hun woestijnland in cultuur gebracht hadden. Kortom bij alle sannyasins appelleerde dit aan hun ideeën over hoe "de nieuwe mens" met de aarde moest omspringen.

In India had de beweging zich verguisd gevoeld en onbegrepen. Hier in de U.S.A. waren ze de mening toegedaan dat wat de constitutie zei over vrijheid in Amerika en over vrijheid van godsdienst, in werkelijkheid realiseerbaar zou zijn. Tevens geloofden ze dat dit land ongekende mogelijkheden had en dus ook voor hen. De U.S.A. was zoals een sannyasin mij zei: "the land of the brave and free", "en dat waren wij".

De tegenstand in Antelope en Oregon gaf een extra impuls en uitdaging, die tot uiting kwam in vindingrijkheid en werkkraft. Hierbij constateer ik wel degelijk vormen van manipulatie die ingezet werden door de zwijgende Bhagwan, Sheela en haar helpers, die met succes het fenomeen van de worship in de strijd wierpen om de explosieve opbouw en groei te bewerkstelligen.

Bhagwan was van mening dat wanneer zijn discipelen bij hem in de buurt in communevorm wilden wonen, zij zelf moesten gaan bouwen (Forman :182).

In deze vestigingsfase van de Bhagwanbeweging burgerde het gebruik van het woord worship (eredienst) in voor werk, gedaan als meditatie. Dagelijkse meditatie werd door Bhagwan van elke sannyasin verwacht en door dit te koppelen aan het dagelijks werk, zeven dagen per week, twaalf uur per dag had de beweging zichzelf een ongelooflijk handig middel in handen gegeven om enorme prestaties te bewerkstelligen, die met een opmerkelijke motivatie tot stand kwamen.

De dagelijkse meditatie is een middel tot persoonlijke innerlijke evolutie, dat is de overtuiging van sannyasins. "Buitenstaanders", zei Bhagwan "zien jullie koken, schoonmaken, op 't land werken en denken dat het in de commune daarom draait. Maar dat is alleen maar de periferie en het werk met de minste betekenis. Natuurlijk is het noodzakelijk - maar het is niet de essentie van jullie samen zijn. **Dat** zijn alleen de insiders zich bewust." (Forman, :182).

Ze waren ook van mening dat verrichten van zwaar onbetaald en eenvoudig werk helpt het ego te verkleinen en dat egoloosheid een noodzakelijke voorwaarde is om het einddoel, verlichting, te bereiken.

Aan manipulatie werd bijvoorbeeld vormgegeven op de volgende manier. Als een top-Swami of een top-Ma uit Poona Sheela ergens in dwarsboomde kon hij of zij ver weg op de ranch aan zwaar werk gezet worden. Als ze tegenstribbelden kregen ze te horen dat ze hier in "the states" geen "powertrip", dat is een poging om mede de baas te spelen, hoefden te doen en dat ze maar wat van hun te grote ego moesten zien kwijt te raken. Dat kwam (bijna) altijd aan, zodat zij deemoedig weer een poos hielpen al het werk af te maken. Aldus mijn informanten.

In combinatie met worship en manipulatie werd het fenomeen "negativity" gebruikt als "tool of management"²². Het diende als middel om het opbouwdoel te heiligen en het werkte op een betrekkelijk eenvoudig manier. Van iedereen op de ranch werd impliciet verwacht dat hij of zij zich positief zou opstellen. Ter illustratie daarvan moge dienen een oproep om de ingezonden brieven naar de Rajneesh Times te schrijven. "You are welcome, We invite you to be humorous, positive and sincere". (Rajneesh Times, 10 september 1982).

Een sannyasin werd bijvoorbeeld op zeker moment van "negativity" beticht. Sheela, die Bhagwan afschermdde voor ander dan collectief contact in stilte met communeleden, deelde namens hem mee dat: "Hij²³ alleen "positivity" wilde zien." En dat slikten velen omdat daar de impliciete boodschap in zat dat hun ego nog veel verkleining vroeg. Het lijkt geen wonder dat de Utrechtse hoogleraar psychologie Piet Vroon betoogt dat het een bepalende eigenschap van sekteleiden en ook van Bhagwan's sannyasins is dat ze niet kritisch genoeg zijn op de boodschappen van hun goeroe of op de opdrachten die hij, soms via zijn discipelen, geeft²⁴.

---

²² Ik gebruik de engelse termen negativity en positivity omdat ze in Nederland zonder vertaling werden overgenomen.

²³ sannyasins spreken de persoonlijke voornaamwoorden "hij" en "hem" als ze daarmee Bhagwan bedoelen met een hoofdletter en beklemtoond uit en schrijven die voornaamwoorden ook met een hoofdletter.

²⁴ Vroon zei dit tijdens een gesprek dat ik in 1993 met hem voerde.

Mijn informanten, die ik over deze manipulaties ondervroeg, gaven het grif en lachend toe. Zij zijn van mening dat het leren vertrouwen van een verlichte meester altijd een goede zaak dient, ook al brengt het je in zware omstandigheden. Experimenten moet je niet uit de weg gaan zodat je geen ervaring zult missen naderhand. Juliet Forman wijst er met nadruk op dat Bhagwan in Poona de sannyasins er voortdurend aan herinnerde niet blindelings zijn woorden als de waarheid te accepteren en dat meditatie (ook worship als meditatie sw) een exploratieproces is, het tegengestelde van automatisch, onnadenkend en blindelings gedrag (Forman:185).

Bovendien ging het hier om vrolijke en mondige mensen en niemand hoefde er tegen z'n zin te blijven, al bonden velen zich aan de commune door zich te verwickelen in de adoratie van Bhagwan, in liefdesrelaties, vriendschappen of door een rekening courant bij de commune aan te houden waarop hun geld stond, dat niet zo een, twee, drie werd vrijgemaakt bij vertrek.

Er werd gewoonweg vrolijk "geworshipt", uitbundig vrolijk zelfs. Vrolijkheid en humor behoort bij de manier van doen bij sannyasins. Het leven is om te vieren. Met elkaar uitbundig lachen behoort tot de normale omgangsvormen. Esprit wordt heel hoog gewaardeerd; het werkt ook heel aanstekelijk.

Omdat het worshipping een religieuze daad was kregen de werkgroepen waarin het georganiseerd werd de naam "Temples". "Chuang Tzu tempel worshippers" werkten bijvoorbeeld aan bouwprojecten.

Oase in wording

Velden met zonnebloemen, maïs, winterkoren, groenten en mosterdplanten kleurden Rancho Rajneesh²⁵ groen, geel en paars. Appelbomen en wijnstokken waren geplant. Melkkoeien stonden in stallen of werden in 't veld gehoed door sannyasin-cowboys in het rood. In kippehokken scharrelden de kippen rond. De prachtig paarsgekleurde velden met mosterdplanten die als veevoer dienden, waren na de oogst bestemd voor het opzetten van een enorm bungalowtentenkamp, waar gast-sannyasins ondergebracht konden worden tijdens het zomerfestival als Mastersday gevierd werd, een feestdag uit India afkomstig die viel op de dag dat de maan vol is in juli. Bulldozers en graafmachines werden ingezet bij het egaliseren van terreinen, het aanleggen van wegen, waterleidingen en elektriciteitskabels en het neerzetten van geprefabriceerde huizen, die op vrachtwagens binnenkwamen van de leveranciers uit Oregon (Brecher, 1993:84-85).

De sannyasins in de buitengewesten waren razend enthousiast over de daadkracht en het organisatievermogen dat hun gangmakers in Antelope vertoonden. De nieuwe gouden stad die er in opbouw was waar zij, de nieuwe mensen konden leven, was de vervulling van hun dromen en gedachtengoed. Vooral de ecologische wijze van handelen hoorde hierbij. Daar konden zij volop hun creativiteit op loslaten. Ze wilden getuige hun publicatiedrang, maar al te graag aan de wereld laten zien wat met hun ideeën te bewerkstelligen en te bereiken viel, waarmee ze tevens konden tonen dat ze geen volgzame zwevers, afhankelijke doetjes of

---

²⁵ The Big Muddy Ranch was omgedoopt in Rancho Rajneesh totdat na het verkrijgen van de gemeentelijke status deze naam veranderd werd in Rajneeshpuram.

onnozele sekteleiden waren.

Een Australische Swami met ervaring in landbouw in droge gebieden, legde zich toe op bodem en klimaat op de ranch en startte een grootschalig groene erwten project. Het basisidee was dat er eerder wat moest worden teruggegeven aan de grond dan er geoogst moest worden. Als er geïrrigeerd moest worden berekende hij de mate waarin en de frequentie ervan, zodat op het natuurlijke waterniveau geen rooibouw werd gepleegd (The Rajneesh Times 10-9-1982).

Voor het wegdek op de ranchwegen werden rotsblokken vermalen die met asfaltolie vermengd werden. Een eigen rotskrakemachine was ervoor aangeschaft. Van een van de oude bussen die ze gekocht hadden voor eigen vervoer werd een vrachtwagen met platte laadbak gebouwd. De afgezaagde stukken werden een berghok en een keet waar thee en snacks verkrijgbaar waren (The Rajneesh Foundation International Newsletter, 21-3-1982).

Als vrijwillige brandweerlieden bewaakten sannyasins steeds een weeklang een post op Stevenson Mountain, op verzoek van The State Forestry Department. Het gebied lag bij de grens van Jefferson County en Crook County, hemelsbreed zestien mijl ten zuiden van Rancho Rajneesh. Via radiocontact hadden ze enkele branden kunnen melden. Het brandgevaar nam in oktober meestal weer af.

Intussen maakte Bhagwan de wegen in de omgeving onveilig. Hij vond het heel leuk om met een van zijn Rolls Royces, geschenken van bepaalde groepen sannyasins, naar Madras of elders te rijden. Veelal reed er een bus vol met vrolijk joelende sannyasins achter hem aan, want wie zich maar enigszins kon vrijmaken, liet zeker geen kans voorbij gaan iets leuks met "Hem" te beleven. Voor de Oregonians was de Rolls Royce alleen al herkenbaar genoeg, iedereen wist dat Bhagwan er een aantal op na hield, en zij gaven uiting aan hun gemengde gevoelens over de "sex-cult-guru" aldus: "Everybody gave him the finger". Vivek, die door dit gebrek aan respect geschokt was, protesteerde bij de politie, waarop "somebody got arrested" (Brecher, 1993:81).

De Drive-by

Het was gewoonte geworden op de ranch dat Bhagwan zich eenmaal per dag liet zien. Dit fenomeen heette "de Drive-by". Elke middag om twee uur stelden sannyasins en de kinderen, allemaal in het roodgekleed, zich op, naast elkaar langs de weg.

Er heerste een kalme, blije, afwachtende sfeer. Dan kwam er een Rolls Royce in zicht. Bhagwan zat achter 't stuur met Vivek naast zich. Hij reed stapvoets langs iedereen en keek ze aan. Zij groetten hem liefdevol en eerbiedig met de handen tegen elkaar voor mond en kin, zoals dat in India gebruikelijk is en waar deze groet "Namasté"²⁶ genoemd wordt.

Na afloop bleven ze verzaligd kijken en blij ontroerd omhelsden ze elkaar en zo stonden ze even voor ze hun werkzaamheden weer oppakten. Bij sommigen liepen tranen over de wangen.

---

²⁶ Namasté betekent "ik groet het goddelijke in u".

Organisatie

Waar kwam het geld vandaag – dat voor de ontwikkeling van de stad Rajneesh nodig was? Niet alle sannyasins hadden kapitaal genoeg om van te leven en in hun eigen onderhoud te voorzien en daarnaast nog bijdragen te doen voor het benodigde materiaal. Ze bedachten allerlei waar ze in hun naaste omgeving en ook ver weg onder sannyasins over de hele wereld een markt konden vinden waar ze hun "produkten" met winst konden slijten.

Ze konden er zeker van uitgaan dat Bhagwan als idool gold en bezoekers zou aantrekken. Sannyasins wilden zeker naar hem toe komen, daar had men veel voor over. Daarop kon, voor het doel, een sannyasinstad voor en om Bhagwan te bouwen worden ingespeeld.

De tijdelijke gasten die op Rancho Rajneesh logeerden betaalden een flink bedrag voor hun verblijf. Allerlei mogelijkheden lagen er verder nog voor hen open, waar ze hun vakantiebudget aan konden spenderen. In een vroege uitgave van een van hun kranten, werd geadverteerd met cursussen die namen als: Rajneesh Balancing, Rajneesh Counseling, Rajneesh Breath Therapy en Rajneesh Insight Intensive hadden (Rajneesh Foundation International Newsletter, 21 maart 1982). Ze kostten tussen 5.250 en 2.100 dollars en de cursusduur varieerde van drie weken tot drie maanden. Een anti-rook-cursus duurde twaalf dagen en kostte maar driehonderd dollar plus ongeveer vijftig dollar voor de bijkomende voedsel-supplementen, Engelse taal-cursussen ("not suitable for Japanese friends and others who are not familiar with the Roman alphabeth") kostten \$ 625,- exclusief voeding en accommodatie. Gegeten kon worden in het restaurant. Inkopen doen was mogelijk in de boetiek, onder andere verkocht men daar rood gekleurde kledingstukken. Per postorder waren foto's van Bhagwan te bestellen, afhankelijk van 't formaat voor \$ 4,50 – \$ 18.00, buiten U.S.A. exclusief portokosten.

"Give a tree to Bhagwan Shree" was de slogan voor het boomplantproject waarbij voor \$ 100,- een boom gestuurd kon worden aan Rajneesh Foundation International Antelope. Bij een eigen reisbureau kon geboekt worden voor een reis naar de commune inclusief verblijfsaccommodatie en desgewenst ook voor de terugreis. Ten behoeve van hun eigen handeltjes konden advertenties in bijvoorbeeld The Rajneesh Times worden geplaatst ad \$ 200,- per pagina. Kleine advertentietjes werden gedrukt voor \$ 1.50 per 10 woorden, meer woorden voor de prijs van 10 \$ cent per stuk.

Bij de kamer van koophandel kon een rondleiding over de ranch geboekt worden. Veel nieuwsgierige of achterdochtige Amerikanen namen die gelegenheid te baat en lieten zich rondleiden. Kortom, er werden veel geldbronnen aangeboord, waaraan de impliciete sannyas-instelling ten grondslag lag die in hield dat als iemand iets laat omdat hij/zij er het geld niet voor (over) heeft, niet creatief genoeg is en bovendien waardevolle experimenten uit de weg gaat en zodoende ervaringen mist, die wel eens tot verlichting zouden kunnen leiden.

De advertenties in de Rajneesh Times

Van de advertentieruimte in de krant (d.d. 10-9-1982) de Rajneesh Times werd druk gebruik gemaakt. Vooral te zien zijn felicitaties en goede wensen van sannyasins voor Bhagwan en de bouwers van Rajneesh-

puram. Maar ook een aantal leveranciers van de commune laat zich niet onbetuigd. Paginagroot is er te zien een advertentie van O'Donnel, Sullivan & Rains, attorneys at law Ballow & Wright Building, Portland, Oregon met de tekst: "Best wishes to the Rajneesh Times and the new City Rajneeshpuram. We're proud to have played a part in your succes." Linksonder staan zeven namen van de leden van de maatschappen en rechtsonder het adres van hun vestiging in Lauky, eveneens in Oregon.

Andere kleinere advertenties laten zien welke artikelen er zo al aan de commune geleverd werden.

"Good luck to the Rajneesh Times, wenst Mark's Gas Service, 408 Madison, Madras."

"Best Wishes from Neal, Mike W, Mike S, Linda, Bret, Tom, Lois, Cheryl, Sue, Penny & Greg at Johnstone Supply."

"Congratulations, Peace and Prosperity from Grant County Glass".

"Welcome to Oregon. Good luck to Rajneeshpuram. Joe Lombardo, Pool Equipment, Bend, Oregon."

Tenslotte zette Descutes Ready-Mix bij een plaatje van een betonmolenvrachtwagen die het mengsel op de bodem stort de tekst:

"Congratulations to all of you at the Rajneesh New-Sannyas International Commune on the outstanding accomplishments and improvements you have made at the Muddy Ranch. You are an inspiration and a positive boost to the area and local economy".

Als de lente begint op 21 maart 1982 – Bhagwan woont dan zeven en een halve maand op de ranch en viert op die dag zijn Enlightenment Day (21 maart is de dag waarop Bhagwan, 21 jaar oud, verlicht werd) – werken er vierhonderdtwintig sannyasins, waarvan het kort Amerikaans geknipte haar al weer wat is begonnen te groeien.

Plannen voor het zomerfestival

Plannen voor het tweede zomerfestival lagen al sinds het eerste in juli 1981 klaar. De organisatie van het werk op de ranch is erop gericht tegen die tijd de accommodatie voor de vijftienduizend gasten die verwacht worden, klaar te hebben. Hoeveel gasten er in 1981 kwamen is niet met zekerheid te bepalen. Wel werden er zeventuizend slaapzakken naar wasserij "Doc's Laundry" in Prineville gestuurd, waarvan vele door festivalgangers gebruikt waren, zo vermeld de Rajneesh Times van 10-9-1982.

Registratiebureaus, waar tevens de reisarrangementen konden worden besproken en vooruitbetaald, werden ingesteld in Sydney, Leuven, Poona, Tokyo, Zurich, Londen en natuurlijk Rajneeshpuram, U.S.A. In een boodschap aan "all sannyasins, friends and lovers of Bhagwan" is te lezen:

"We are expecting about 15.000 people to attend the Second Annual World Celebration this summer. Because of the careful preparations needed tot welcome and accomodate so many people, it will not be possible for people to participate without registering in advance. Please do not arrive at Rajneeshpuram without registering, or without registrations fees, as we will have no choice but to refuse admission" (Rajneesh Foundation International Newsletter, 21-3-1982).

Te gelijktijd schrijft Ma Dolma, hoofd van de Chuang Tzu Temple worshippers in de rubriek: a letter from

a friend: I hope to see you here so you can enjoy the beauty of the ranch and its evolution too. His blessings, Dolma (Rajneesh Times, 10-9-1982).

De "evolution" waar Ma Dolma zo enthousiast op zinspeelde, en waar de bezoekende sannyasins het grote hulpmiddel voor moesten worden deed John Williams, voormalig politiemann van Oregon verzuchten: "There wasn't any doubt in my mind that there was going to be a problem. You have a faction that moves into a community that's so foreign to the lifestyle of Central Oregon. Those are cowpokes and people that wear short hair. And suddenly here is something they don't understand showing up right in their midst. So you have the possibility of some friction between the locals and the Rajneesh. The other part of the problem was just the pure number of people that were in an small area. But even more important to me was the very real probability that the Rajneesh were here to expand" (Brecher, 1984:75).

HOOFDSTUK IV

EXPANSIEVE GROEI EN TOENEMEND VERZET

Antelopeans gaan niet bij de pakken neerzitten en zoeken hulp

Antelopeans bleven zich verzetten en breidden het verzet uit over het gebied. Antelope was tot "the City of Rajneesh"/Rajneeshpuram omgedoopt en de gemeenteraad was op één lid na, John Silvertooth-Stewart, samengesteld uit Rajneeshees. De oude Antelopeans vonden John een beetje een verrader. Al hadden ze hem met de meeste stemmen verkozen, toch staken ze niet onder stoelen of banken dat ze zijn liberale levensstijl – hij woonde samen met een jonge vriend – bijna even smakeloos vonden als leven in dezelfde stad als de Rajneeshees (Braun 1984:116).

Margaret Hill weigerde als scheidend burgemeester de nieuwe raadsleden de eed af te nemen. Het was haar persoonlijke verzetsdaad tegen de overmacht die haar en de overige oorspronkelijke bewoners het bestuur over haar geliefde Antelope uit handen had genomen. Haar medestanders Chet en Ray Reynolds steunden haar samen met Bill Dickson, door zich zo lastig mogelijk te gedragen in de gemeenteraadsvergadering. Don Smith uitte zijn verzet tegen de Rajneeshees door, hoewel er een rookverbod gold, provocerend en demonstratief te gaan zitten roken en niet te reageren op het verzoek dat niet te doen. Jon Bowerman, wiens ranch naast die van de Rajneeshees lag, was actie gaan voeren tegen de door de raad genomen beslissing een leegstaand kerkgebouwtje te gebruiken voor een profaan doel. Donna Smith-Quick's huwelijk met Don Smith was beëindigd. Zij ging weer als Donna Quick door het leven, was in Portland gaan wonen en hield spreekbeurten tegen de "cult" voor clubs en scholen, waarbij ze klaagde over het gebrek aan steun van haar landgenoten voor de oorspronkelijke inwoners van Antelope²⁷. Ze zei: "This is a statewide issue. People in Portland shouldn't think they aren't going to be touched by this issue. These people knew when they came they were going to build a city and attempts to pass themselves off as farmers is merely a smokescreen for a destructive cult that advocates free sex and the destruction of the traditional family unit and traditional values".

De Rajneeshees deden haar een proces aan en eisten 1,5 miljoen dollar omdat ze hen criminelen had genoemd en gesuggereerd had dat ze geslacht zouden moeten worden. Omgekeerd eiste Donna hetzelfde bedrag omdat de Rajneeshees haar in de Rajneesh Times een racist hadden genoemd. Hoe dit afliep ben ik helaas niet te weten gekomen (Braun 1984:45 en 116).

Al deze Antelopeans deden op hun eigen wijze wat ze konden om verzet te plegen. Kerkelijke leiders en politici werden gemobiliseerd om assistentie te verlenen bij hun strijd. Aldus kreeg het lokale verzet versterking. Het breidde zich uit over de grenzen van de staat Oregon tot het zelfs op federaal niveau aandacht kreeg, hetgeen later negatieve gevolgen had voor het voortbestaan van de commune van de Rajneeshees. Margaret Hill had ook nog, teneinde de Rajneeshees kwijt te raken, met haar medestanders het

---

²⁷ Portland, een vrij grote universiteitsstad aan de westkust van Oregon.

plan bedacht het stadje Antelope dan maar op te heffen, zodat het bestuur teruggegeven zou worden aan de counties Wasco en Jefferson waaronder het stadje ressorteerde. Vlak voordat daarover een stemming zou plaatsvinden zei Hill: "We fear what happened in India will happen here. There was only enough room at the Poona ashram for 200 disciples. Thousands set up tents nearby. We have no room to accomodate those followers who cannot live at the ranch. This could cause problems. It is one of the reasons this group was not liked in India (Braun 1984:45).

Ik denk zelf dat, met een bevolkingsdichtheid van 3,7 inwoners per vierkante kilometer woestijnland, het argument dat er geen plaats genoeg is voor meer inwoners niet echt overtuigend is, maar Hill had andere dingen in gedachten dan vierkante kilometers. Zij betoogde verder: "They want our city charter and this is the only possible way we have to maybe prevent that. I don't really think that we will be succesfull - it's our last try (Braun 1984:45).

Helaas voor de Antelopeans hadden zich intussen al zoveel Rajneeshees met stemrecht in het stadje gevestigd om een tegenzet te kunnen doen, dat de "disincorporation" weggestemd werd. Antelope was onmiskenbaar in de macht van de Rajneeshees gekomen. Dit feit gaf voeding aan een hardnekkig gerucht dat door de Antelopeans met graagte doorgegeven werd, n.l. dat de Rajneeshees plannen hadden ook de counties Wasco en Jefferson "over te nemen" en zelfs de hele staat Oregon. De spanning liep op. Hier en daar was sprake van gebruik van geweld.

Mike Sullivan, Districts Attorney van Jefferson County vroeg om hulp bij de bemiddelaars van het Ministerie van Justitie van de U.S.A., die voor dergelijke problemen de "Community Relations Service" beschikbaar hadden. Het probleem Rajneesh had hiermee definitief de grenzen van Oregon overschreden. De bemiddelaars kwamen en hielden "talks" en "meetings" in Antelope en in de nabije steden The Dalles en Madras en streefden naar het doel dat allen samen in vrede zouden samenleven.

Intussen, met 232 vaste bewoners was ook de ranch op 18 mei 1982 een stadje in de staat Oregon geworden met 154 stemmen voor en 0 tegen. Nadat Margaret Hill het "disincorporation"-plan had gelanceerd, hadden de Rajneeshees meteen een tegenzet gedaan door de "incorporation" van een stad op de ranch aan te vragen. Een aanvraag waarvoor zij op dat moment aan de legale voorwaarden voldeden. Het hoeft waarschijnlijk geen betoog dat onmiddellijk erna de 1000 Friends of Oregon deze "incorporation" bij diverse gerechtshoven aanvochten.

Bhagwan beschikte over een groot aantal Rolls Royces, die eigendom waren van het "Rajneesh Modern Car Collection Fund". Het grote aantal van deze automobielen (in 1985 waren het er 92), was een demonstratie van het idee van Bhagwan dat luxe en comfort goede dingen des levens zijn en dat er geen geldige reden is daarvan af te zien. De Rajneeshees vonden de collectie een goede grap. Er werd veel om gelachen en wie kon en wilde doneerde aan het Fund. Voor buitenstaanders waren de Rolls Royces de meest controversiële investering van de beweging. Met zoveel vertoon van luxe konden weinigen uit de voeten.

Bhagwans fameuze dagelijkse autotochtjes in een van zijn nog fameuzere Rolls Royces waren gelegenheden geworden voor uitingen van vijandigheid door Oregonians. Vooral in Madras groeide het aantal kijkers bij de plek waar Bhagwan meestal even rustte voor hij de terugtocht begon en waar de scheldpartijen aan het adres

van de vreemdelingen niet van de lucht waren. Voor de achterruiten van de geparkeerde auto's van de kijkers lagen hun geweren. Sommigen protesterenden waren leden van de plaatselijke Baptistenkerk van dominee Mardo Jiminez; zij droegen bijbels bij zich, die ze voor de "heidenen" bestemd hadden. Anderen waren vrachtwagenchauffeurs die daar bij het weegstation moesten zijn. Weer anderen waren gewoonweg nieuwsgierigen.

Dominee Jiminez kwam uit Honduras, had sinds een jaar de Amerikaanse nationaliteit en was daar trots op. Zijn opleiding verkreeg hij in het "American Theological Seminary" in Guatemala. Hij was aangesteld om de 60 à 70 Spaans sprekende leden van de Baptistengemeente onder zijn hoede te nemen. Jiminez maakte zich kwaad over het dagelijkse bezoek van Bhagwan en diens consorten. Hij was vastbesloten hen weg te werken uit Madras en ze de les te geven dat ze in Madras geen blijvende invloed konden verkrijgen. De "guru uit India" vond hij een bedreiging van alles waar hij in geloofde. Met een demonstratiebord waarop hij geschreven had: "Madras will stay American, Free and Multicolored" voegde ook hij zich tussen het publiek bij het weegstation. "My concern", riep hij onder andere, "with these people, is first the moral issue and second, the patriotic one. The fact is that our country is one of freedom but this freedom is being abused and misused." Daarna riep hij: "We are here to show these people they cannot take Madras".

Toen de Rolls Royce met Bhagwan zoals gewoonlijk het weegstation inreed, gevolgd die dag door vier bussen met zingende en swingende Rajneeshees, drong en duwde het publiek zich er naar toe. Zij zwaaiden met borden waarop stond "Jesus saves", "Bhagwan go home" en "Sinners, repent". Scheldwoorden en beledigingen werden Bhagwan toegeschreeuwd en gepoogd werd hem een bijbel op te dringen. En even later riep Dominee Jiminez: "I represent Jesus Christ. I represent America, a free country. You are abusing that freedom; your lifestyle is immoral. You must be confronted with the truth. There is only one truth, the Lord Jesus Christ, who is God in the flesh."

Bhagwan zat in de auto en reageerde nergens op. Intussen vormden zijn discipelen met de armen in elkaar gehaakt een kring om zijn auto. Er werd geduwd en geschreeuwd. Politiemensen arriveerden om de autoweg voor het doorgaande verkeer vrij te houden. Overigens hielden ze zich afzijdig. Toen een auto opzettelijk de uitrit van het weegstation wilde inrijden, zodat de Rolls Royce er niet uit zou kunnen rijden, schoot de politie toe en won de verhitte discussie met de chauffeur, die toen woedend en veel te veel gas gevend achteruit wegreed. Na een paar minuten reed de Rolls Royce langzaam door de menigte naar de uitrit. Een woedende jonge man begon met de auto mee te hollen, gooide een bijbel tegen de ruit waarachter Bhagwan zat en schreeuwde: "You dirty, heathen Communist - you'd better read this".

In The Rajneesh Times van 14 januari 1983 schreven de Rajneeshees zelf hierover als volgt: "The Madras 'unwelcoming' committee reassembled at the city's weigh station last Monday to begin demonstrations organised by Mardo Jiminez, assistant pastor of a local Baptist church. About 40 of the pastor's flock turned out to protect the 'freedom' of Madras, but not, significantly, the freedom of Bhagwan to drive unharassed on a U.S. highway." (The Rajneesh Times, 14 januari 1983).

Jiminez verwoordde zijn visie en zijn angst echter als volgt: "It is my conviction that they took the city of Antelope, being a religious group, in violation of the Constitution because they are merging religion and the

state; they are holding government; they are holding authority in the city – that's my opinion. There will be a big, big organisation around the world, like the World Council of Churches, and it will be the very movement that will be used by the anti-Christ people to dominate the world – to have the old fashioned dream of conquering the world. The U.S. movement has that purpose precisely. By all means, there is a conspiracy among the anti-Christ people to dominate the world. That was the dream of Hitler and many other man in history – conquer, conquer, conquer – and take the world. The Rajneesh come with visions of political and geographical expansionism. They practice in my opinion, an immoral lifestyle, and so this gives me enough reasons to oppose them in the light of their purpose of conquering. If something would happen that more groups do the same thing, then we Christians, who stand first for the Lord, Jesus Christ and for Biblical principles and then for the freedom of our contry, **then we have to be killed!** (Braun 1984:130-139).

Hoe dicht deze angst van Jiminez bij de waarheid zou komen met het doorschieten van Sheela's gedrag en dat van enkele van haar helpsters, komt in Hoofdstuk IV aan de orde.

Rajneeshees en "Jesus Freaks"

Bhagwans discipelen hadden op hun beurt ook hun buik vol gekregen van Jiminez en consorten, die door hen als "Jesus Freaks" betiteld werden. Zij wilden hun geliefde Bhagwan beschermen tegen bestoking met verbaal en lichamelijk geweld. Het was een ongeschreven wet dat sannyasins protectief jegens Bhagwan moesten zijn. Zijn lichamelijke broosheid droeg daar zeker aan bij. Hun liefde en dankbaarheid voor de andere manier van leven, denken en zich gedragen, die hij hen onderwees, was een tweede reden voor hen om heel "zuinig" met hem om te springen. Het baarde hen bijvoorbeeld grote zorg dat Don Aitkin, eigenaar van de "Madras Builder Supply" baseballpetten over zijn toonbank verkocht waar op de klep een embleem stond van een Rolls Royce in een geweervizier. Hij verkocht ook T-shirts waarop als een variatie op het thema doodshoofd met eronder twee gekruiste beenderen, het hoofd van Bhagwan boven op een muur was getekend met eronder twee gekruiste geweren en daaronder

**" I ain't got nuthin' against gurus-
Everybody shoud BAG WAN"**

Don Aitkin wordt door Kirk Braun beschreven als een zachtaardige, zachtpratende zakenman van middelbare leeftijd en een steunpilaar van de gemeenschap in Madras. Hij was actief kerklid en zat in het schoolbestuur. Onder zijn milde gedrag school echter een intense hekel aan de Rajneeshees. Hij zei daarover: "I think they will self-destruct. I don't know whether it will be tomorrow or when. I hope that's what will happen, anyway."

Vervolgens geeft hij een nadere verklaring waarin hij zegt dat de Rajneeshees niet te vertrouwen zijn en dat dit had te maken met de overname van Antelope en met hun manier van omgaan met de openbare lichamen van Wasco- en Jefferson County. Aitkin's mening is dat ze de verkeerde kant opgaan, dat de motieven van de Rajneeshees onbekend zijn en ook, dat ze voorzichtig en binnen de mazen van de wet slim gebruik maken van het Amerikaanse systeem en de democratie. Ook heeft het nog te maken met hun manier van samenle-

ven met burens, want, toen de Rajneeshees zich op de Big Muddy Ranch vestigden, hanteerde tachtig tot negentig procent van de inwoners van Madras de "leven en laten leven gedachte", zolang ze tenminste op hun eigen ranch hun eigen dingen deden. "Nu maakt vijftien procent zich grote zorgen", zegt hij. "In twaalf maanden tijd zijn ze als resultaat van wat ze deden alle goodwill kwijt. Ze gaan tot het uiterste om gebruik te maken van de wet, hun voordeel te behalen en de streek te veranderen, zonder zich af te vragen of dat het beste is voor de mensen in dat gebied. Wij zouden uit gewetensbezwaar een stapje terug hebben gedaan. De Rajneeshees schijnen geen geweten te hebben. Zij nemen wat ze willen en gaan dat met geweld doen. Het is moeilijk te zeggen of ze Madras wel of niet zullen overnemen maar op het moment dat ze dat doen, komen er hier grote problemen." (Braun 1984:132-137).

Ik heb niet kunnen nagaan of Don Aitkin toen hij dit vertelde, bekend was met het feit dat een Amerikaanse sannyasin-jurist gesolliciteerd had naar de post van rechter in Wasco County.

Mike Sullivan, de District Attorney van Jefferson County, zetelend in Madras, was de man die vrijwillig was opgetreden als bemiddelaar bij de verzoeningsbijeenkomsten waaraan de beide partijen deelnamen. Zijn standpunt is genuanceerder dan dat van Jiminez en Aitkin. Aan Kirk Braun vertelt hij dat veel inwoners van Madras hem benaderd hadden met de vraag: "Waarom kunt U Bhagwan niet uit Madras weghouden?" Hij antwoordde dan dat hij dat natuurlijk niet kon, en ook dat Bhagwan, mits hij legaal in het land is, vrij over alle wegen van de streek rijden mocht zolang hij de wet gehoorzaamde. Dat dit een bittere pil te slikken was voor een stadje als Madras, maakt Braun duidelijk als hij het beschrijft als een agrarisch centrum waar 2320 van de ongeveer 7850 inwoners van de County wonen, een stadje waar de elite elke Zaterdagavond samen komt om dronken te worden in de "Elks Club". Een stadje dat, ondanks het feit dat de tolerantie jegens minderheden de laatste tien jaar groter geworden was, ook tegen een groepje negers dat zich daar zou hebben willen vestigen gezegd zou hebben: "Stay out of town and do your thing someplace else".

Sullivan constateert dat de mensen in Madras de confrontatie met deze energieke, goed opgeleide mensen niet goed bevalt, te meer daar zij zich apart houden door rode kleren plus een mala met een medaillon eraan om hun hals te dragen, compleet met een foto van Bhagwan. Daarnaast kunnen zij veel hulpbronnen aanboren en ze schijnen alle rechtszaken nog te winnen ook. En bovendien constateert Sullivan dat Madras een streng Christelijke gemeenschap is met een nogal fundamentalistisch geloof in Christus en in de wijze waarop mensen behoren te leven, omdat ze dat de enige manier vinden om gered te worden. De "American way" geeft echter geen garantie dat iemand die jij onwenselijk acht, niet naast je kan komen wonen, aldus Sullivan. Hij zegt dat hij er zich ongerust over maakt dat er geweld zal uitbreken: "as to the possibility of violence, let me just say if any of the locals get trigger-happy and decide to do away with Bhagwan, you can be sure that **Madras will become the next holy city in the world!**" (Braun 1984:137-143).

Militarisering van de Rajneeshees: "The Peacecorps"

De grimmigheid in Madras, de schrik om het incident dat een Rajneeshee op straat vanuit een auto werd beschoten door drie opgeschoten jongens (die overigens gearresteerd en veroordeeld werden), en een eerdere bomaanslag in het door Rajneeshees geëxploiteerde hotel in Portland, werkten het besluit in de hand dat de

beweging zich zou gaan bewapenen. Elke stad van de U.S.A. had in principe recht op politie inclusief wapens, zo ook Rajneeshpuram. Sheela en de andere leidinggevendenden schaften wapens aan. De voormalige lijfwachten van Bhagwan en de mensen van de bestaande bewakingsdienst op de ranch werden getraind in het gebruiken van de aangeschafte wapens. Ze kregen de naam "Angels" van het "Peacecorps". Ze legden de eed af en waren sindsdien ingezworen U.S.A.-politie mannen en -vrouwen.

Een emotionele schokgolf ging wereldwijd door de Bhagwan-beweging. Het curieuze verschijnsel deed zich voor dat eigenlijk de meerderheid van de sannyasins er gevoelsmatig absoluut tegen was en van mening was dat geweld of de dreiging ermee slechts meer geweld zou oproepen. Toch lieten ze zich bijna allemaal strikken door het argument waarmee militaire diensten soldaten aanzetten tot wapengebruik tegen mensen, na die eerst als vijanden benoemd te hebben. Dit was ook het argument waarmee Sheela de beweging over de streep kreeg: "Wat zou jij doen als "zij" je kind of geliefde naar het leven stonden?" Het appel op het toch al impliciet aanwezige gevoel voor protectie van hun kwetsbare, teerbeminde meester was snel gedaan en de Rajneeshees lieten toe dat er bewapend werd. De vreedzame "Drive-by" werd vanaf dit moment een paradoxale vertoning. De enorme liefdesdemonstratie die de Rajneeshees en Bhagwan elkaar over en weer betoonden, werd nu letterlijk overschaduwed door een helicopter waaruit geschutsstukken staken. Voor Bhagwan's Rolls Royce uit en erachter liepen Sheela en de Angels met hun Kalashnikow-geweren, omhangen met patroongordels. Bij de Satsang²⁸ hingen er Angels met hun Kalashnikows in een soort manden aan de plafonds van de Rajneesh Mandir, het grote auditorium van Rajneeshpuram²⁹. Bhagwan echter hulde zich nog steeds in "silence" na elke Drive-by of Satsang. Hij bracht het merendeel van zijn tijd door in zijn vertrekken, die in een prachtige tuin lagen. Gewone sannyasins, die niet tot de top behoorden kwamen daar niet zonder toestemming van Sheela. Later bleek dat Sheela Bhagwan buiten veel zaken liet. Het is mogelijk dat het daardoor kwam dat Bhagwan pas veel later gewaar werd dat de beweging door zijn "in silence" verkeren een zeker gevaar liep.

Dreigende escalatie

Jon Bowerman was ongeveer vijfenveertig jaar oud en veefokker van beroep. Zijn ranch lag ten opzichte van die van de Rajneeshees aan de overkant. Hij was twee jaar eerder dan zijn burens naar Antelope gekomen. Hij had zichzelf benoemd tot de belangrijkste spreker en vertegenwoordiger van de Antelope-kwestie. Het was daarbij een voordeel dat hij een zoon was van de voormalige "Olympic track-coach" Bill Bowerman. Jon wordt beschreven als "his own man" en soms als de "Marlboro Man" omdat hij lijkt op dat magere bruingebrande macho-cowboytype dat je in Western-reclamefilms kunt zien. Zijn grootste vreugde is een

---

²⁸ Satsang is een oosters begrip en betekent in tegenwoordigheid van de meester met hem liefdevol verbonden zijn. The Book Series III from R-Z 1984:130.

²⁹ Interviews d.d. 12.01.1992 met Ma Amrit Rangeeni (C.O. Franssen) en de Swami's Amano Pim (W.O. Maandag), Anand Kailash (J.C. van Mechelen) en Anand Mahaman (F. ten Hulsen) uit Wajid O.M.C. te Den Haag.

wild paard temmen, als hij niet achter zijn schrijfmachine zit om sarcastische, soms humoristische ingezonden brieven te schrijven omtrent zijn nieuwe burens en hun onorthodoxe levensstijl. Voorheen sprak hij de gemeenteraad van Antelope toe. Hij klaagde er bijvoorbeeld over dat de Rajneeshees hem te weinig water op zijn land zouden laten doordat ze een dam in de rivier hadden gebouwd om een stuwmeer aan te leggen. Jon stond daar dan, gekleed in zijn spijkerbroek, waarop een riem met een zilveren gesp ingelegd met gekleurde stenen, een open hemd, cowboylaarzen en een donkerbruine cowboyhoed die hij alleen voor die gelegenheid afnam. Hij hield hem dan met twee handen voor zich alsof hij zijn nederigheid wilde benadrukken (Braun 1984:117-118).

Jon Bowerman verwoordde zijn specifieke mening over de bewapening van de ranch duidelijk hoorbaar in een Amerikaanse televisiefilm:

"We know, or at least, we felt they knew, that's what they wanted. It was not that they were asking to be shot, they were positively begging for it. Because if you shoot one of these guards, it have no effect on Sheela or the Bhagwan, so we were very, very careful. We took the guns out of our pick-ups. We did not want to be tempted."³⁰

De Rajneeshees hadden medestanders in de Indiaanse gemeenschap zoals Kenneth Blackwolf, een zogenaamde "native American" uit Warm Springs Indian Reservation, een paar mijl van Rajneeshpuram en Amerikanen:

"There is nothing wrong with what they are doing. This is the same way the white people moved in on us, the Indians. Now they know how it feels. They talk about water and how theirs is going to be used up. We have been fighting for our water for a long time. They took our land and put us on a reservation. These other Indians from India BOUGHT their land from the white man. The white man just took our land, put us on a reservation and now he wants our reservation." (Braun 1984:199).

Staatsinterventie?

Bhagwan was de U.S.A. binnengekomen op een toeristenvizum dat door Sheela in haar haast om Bhagwan naar de U.S.A. te brengen was verkregen. Dat deze haastige spoed niet goed was, is te begrijpen uit het onderstaande.

Toen Bhagwan zich in Oregon vestigde, werd door hem een vestigingsvergunning aangevraagd. Zijn bezigheden werden op de aanvraag omschreven als "religieus leider". Volgens Bhagwans juristen-sannyasins waren daarbij geen grote moeilijkheden te verwachten. Zij hadden echter buiten de waard gerekend. De staatsinstantie waarbij zo'n aanvraag dient te worden ingediend heet kortweg de INS, hetgeen staat voor the Immigration and Naturalization Service, een dienst die zijn mogelijkheden tot machtsuitoefening serieus bedrijft. Bij de INS werden aanvraag en aanvrager gekeurd en gewogen. Rezen er vraagtekens, dan werd een vergunning niet snel of in het geheel niet afgegeven. De beamten van de INS stuitten bij Bhagwan al gauw

---

³⁰ Deze Amerikaanse documentaire televisie-film heet "Rajneesh: The Killing of the Red Ranch", is gemaakt door Michael Regis Hilow in 1993 en werd uitgezonden in Nederland in 1994 door RTL V.

op negatieve informatie in media en op de vele protestacties die tegen hem en zijn beweging in Oregon en elders gehouden werden. Zij ontvingen bijvoorbeeld van "The Jewish Council Community Relations Committee" in Los Angeles een veroordeling van de Bhagwanbeweging. Tevens werd de INS verzocht "to deport the anti-Semite cult leader." Rabbi Jacob Ott, voorzitter van de Community Relations Committee, Murray Wood, de directeur en Stephen Robbins, de voorzitter van de Cult Task Force, waren de onderteekenaars van de correspondentie, waaruit het volgende citaat is:

"We are particularly outraged at the apparent disregard by Rajneesh and his followers for the lives and property of American citizens and we are specially outraged and shocked by the blatant expression of anti-Jewish sentiments attributed to Rajneesh interviews on national and local television news coverage."

Sheela, wiens echtgenoot Joods was evenals vele anderen in de beweging, werd razend van woede en beschuldigde de Joodse organisatie van "religious bigotry" (Braun 1984:201).

De INS-beamten werden ietwat achterdochtig of liever gezegd huiverig om de vestigingsvergunning af te geven en schoven een en ander op de lange baan, ook al omdat er op federaal niveau enkele belangrijke mensen niet veel voelden voor verlening van de vergunning. De sannyasin Juliet Forman noemt in haar boek in dit verband Edwin Meese, die in het Witte Huis de functie had van "Counsellor to the President", in deze tijd was Ronald Reagan de president. Ook drukt zij een telegram af (of een kopie daarvan?) van Alexander Haig aan het U.S. consulaat in Bombay en de ambassade in New Delhi waarin Haig, naast een vraag om onderzoek naar bepaalde onregelmatigheden in de ashram in Poona en de opmerking: "INS, believes it has indications that Rahnesh (sic) has married or is about to marry an American citizen", zegt: "Congen (de man in Bombay) should know that there is both congressional and White House interest in the activities of the guru and his ashram. Haig." (Forman z.j.:508-510).

Voor de Rajneeshees, gewoonlijk een doortastend volkje, was er reden genoeg om bij de INS te rappelleren. Bhagwan kreeg daarop bericht dat hij persoonlijk voor de INS in Portland moest verschijnen. Meteen ging een schoonmaakploeg van Rajneeshees erheen om het gebouw in Portland stofvrij te maken, zodat Bhagwan geen allergische reactie zou krijgen als hij buiten zijn eigen woonomgeving kwam. Filmploegen en journalisten stroomden toe om het nieuws te verspreiden. Na de ondervraging van Bhagwan werd op 21 december 1982 zijn vergunning afgewezen omdat hij niet voldeed aan de criteria waaraan een religieus leider moest voldoen, in verband met het feit dat hij zijn volgelingen niet toesprak omdat hij "in silence" was. Hij kreeg tot en met februari 1983 de tijd om het land uit te gaan en in stilte rekende men erop dat dan de hele commune met hem zou vertrekken, omdat ze wisten dat de sannyasins niets liever wilden dan letterlijk aan de voeten van de meester te zitten. Ter plekke werd protest aantekend tegen de afwijzing, omdat het in Christelijke kringen wel een argument kon zijn, maar het kon niet opgaan voor een goeroe uit India. Tevens werden in januari 1983 overal sannyasins gemobiliseerd om te hulp te komen. Zij demonstreerden onder andere voor Amerikaanse ambassades en consulaten in Duitsland, Groot-Brittannië, Zwitserland, Japan, Australië, Zweden, Oostenrijk, Italië en Nederland. In Amsterdam werd de grootste demonstratie gehouden. Daar gingen 7000 in het rood geklede demonstranten de straat op. In Den Haag, op het Binnenhof, waren het er minder dan dat (Braun 1984:208). Hun doel was de Amerikanen duidelijk te maken dat de beweging niet

slechts bestond uit die paar honderd mensen in Oregon, maar dat er een wereldwijde verbondenheid bestond (Rajneesh Newsletters d.d. 1-2 1983:II, 15-1-'83:IV en 24-3-'83:I). (Dit bracht Sheela later op het centralistische idee een wereldcommune te stichten).

Met lede ogen moest menig tegenstander uiteindelijk aanzien dat Bhagwan in het voorjaar van 1984, een verblijfsvergunning ontving: "the preferential status as a religious leader". Men kon hem die op wettelijke gronden niet meer onthouden. Op het INS was men dit machtsmiddel om Bhagwan en zijn rode volk het land uit te krijgen kwijt. Sindsdien zinde de INS op nieuwe mogelijkheden waarmee men de beweging de voet dwars kon zetten, zoals bijvoorbeeld schijnhuwelijken van sannyasins onderling om der wille van verblijfsvergunningen. Op de luchthavens waar de festivalgangers in hun rode kleding aankwamen, stuitten zij op een zeer vijandige houding van de INS en ander luchthavenpersoneel, al waren hun papieren volkomen in orde. Dit werd later een van de redenen om de rode kleding af te schaffen uit veiligheidsoverwegingen. Bij de uitzetting van Bhagwan uit de U.S.A. bleek dat de INS daarbij een rol had gespeeld. Het argument dat Bhagwan de hand zou hebben in schijnhuwelijken tussen zijn volgelingen, kwam uit de koker van de INS (Zie IV).

Festivals als expansiemiddel

Het houden van één groot jaarlijks terugkerend festival diende naast feestvieren, wat een levensvorm is voor sannyasins, meer doelen. Nieuwelingen voelden er een grote verbondenheid met gelijkgestemden. Dat allen in het rood gekleed gingen versterkte dit alleen nog maar. Sannyasins in spé namen tijdens het festival, zo dicht bij de Meester verkerend, graag sannyas. Voor degenen die op de ranch woonden en werkten gaven de drommen feestgangers een gevoel van zekerheid en veiligheid omdat ze de conservatief denkende Amerikanen konden laten zien dat ze niet alleen in hun strijd stonden.

Bovendien kregen zij inkomsten binnen en tegelijkertijd bewerkstelligde dit uitbreiding en versterking van de ranch.

Het grootste feest werd in Amerika "Masters Day"³¹ genoemd, het viel op de eerste volle maan in juli. In de periode dat Bhagwan in Amerika was lieten zij het samenvallen met "The Fourth of July", om zich af te kunnen zetten tegen de wijze waarop Amerikanen hun grootste feest vierden. In de Rajneesh Times³² schreef men erover: "Americans on vacation chasing the elusive dream -the pursuit of happiness- spend holidays towing reality, complete with motor homes, lawn chairs, portable barbecues and all the conflicts, tensions and neurosis of the nuclear family." (The Rajneesh Times d.d. 28.6.1985 p. A2).

"In the community (Rajneeshpuram) people come together to share their joy, not escape from their misery or

---

³¹ Masters Day heet in India Guru Purnima dat vertaald zou kunnen worden als Meester's Vollemaansdag.

³² De Rajneesh Times hanteerde de slogan om zich te onderscheiden van de overige kranten in de wereld: "Positive journalism direct from the source. The world's best newspaper in the world's best city."

chase dreams. It is the only place in the world where people passing in the street look each other in the eyes with a genuine smile on their faces, greeting each other as human beings. Every day occurrences become special; eating a meal with 15.000 festival participants becomes an occasion to remember."

1983

Op het tweede Festival in juli 1983, dat zeven dagen duurde kwamen volgens de eigen telling van de organisatoren ongeveer 15.000 sannyasins, die in bijna 4000 tenten werden ondergebracht. Er waren persmensen van 61 bladen en 12 tv-ploegen. Op Masters Day kwamen bij zonsopgang alle 15.000 bijeen en zaten op de grond voor de Satsang in de enorme hal, om er in complete stilte met Bhagwan, die nog steeds in silence was, te communiceren. Daarna hoorden ze een mannenstem een tekst van Bhagwan lezen.

Russell Chandler van de Los Angeles Times schreef op 7 juli 1983: "The seven-day festival is an extravaganza of meditation, wild dancing and "transcendental" therapy, recreation and nude sunbathing at one of the two lakes created at the 100 square mile spread."

1984

Frank Wierings ging in 1984 naar het derde Festival en maakte daar voor de VPRO de film "De Nieuwe Mens", waarvoor hij op de Utrechtse filmdagen een eervolle vermelding kreeg. Eerst had hij de commune in Heerde gefilmd en hun verhuizing naar Amsterdam, die plaats had nadat Sheela haar centralistische ideeën in Krasnapolsky had gelanceerd (zie IV). Wiering komt de door hem gefilmde sannyasins in Rajneeshpuram weer tegen, waar zij opgetogen rondlopen. Hij zegt in zijn commentaar: "Op mij werkt de mysterieschool tegengesteld. Ik voel mij naakt in de Kalverstraat. 16.000 mensen in het rood en ik niet. Ik heb geen deel aan het onmiskenbaar gemeenschappelijk geluk, aan het spirituele high-zijn. Zelfs het aantrekken van rode kleren helpt niet. Ik hoor er niet bij, maar kan mij er ook niet aan onttrekken."

"Eigenlijk wil ik gewoon weg. Vluchten naar die oude wereld, die ik zo vaak als kil en onpersoonlijk ervaren heb. Op de bank liggen en een boek lezen, van Bhagwan desnoods. Ben ik soms bang van geluk?"

. "Hoe is het met je?"

Ma Prija: "Te gek, hoor."

. "Ja?"

Ma Prija: "Prima."

. "Je hoort van iedereen, er schijnt hier iets te heersen waardoor het echt te gek is, hè?"

Ma Prija: "Ik denk dat je dat zelf wel gevoeld hebt. Kijk maar om je heen, je ziet allemaal mensen die gewoon in hun hart zijn en met hun Meester feest vieren."

. "Met 17.000 anderen"

Ma Prija: "Met 17.000 anderen. Dat maakt het allemaal nog een keer heel erg intens. Dat versterkt het heel erg."

. "Maar raar is dat ik er dus een beetje –maar misschien omdat ik geen sannyasin ben– claustrofobisch van wordt. 17.000 van die mensen in zo'n vallei. Dat heb jij niet?"

Ma Prija: "Nee, iedereen die hier is heeft die liefde voor de Meester, voor Bhagwan en dat is wat je zo samenbrengt en dat is ook de speciale sfeer die je voelt."

. "En alles is zo heel duur hier, hè? Er rijden mensen in Rolls Royces rond, er zijn peperdure restaurants, maar er zijn dus ook...ik bedoel, je hebt 60 dollar van de Kommune meegekregen, dat zijn dingen die je maar heel sporadisch kunt doen."

Ma Prija: "Ik kan gewoon alles doen wat ik wil hier. Als ik een ijsje wil, neem ik een ijsje. Voor mij is het een heel luxe leven als je al die gifts ziet die je krijgt. Alles wat je hier krijgt, zijn gifts. Als je het zo ziet..."

. "Maar daar betaal je dan toch ook voor? Behoorlijk ook."³³

Ma Prija: "Ik woon in een Kommune en ik wordt gewoon verzorgd vanuit de Kommune. Alles wat ik krijg zijn gifts. En wat ik kan doen is worshippen met liefde voor Bhagwan. Zo gaat dat in de Kommune."

. "Is dit een soort religieuze vakantie?"

Ma Prija: "Hahaha...ja. Bhagwan zien is religieus. Het is een nieuwe religie. Eten is religieus. Het ligt eraan met wat voor kwaliteit je het doet. Maar het is een ander soort, ander religieus gevoeld dan wat de meeste mensen gewend zijn in kerken. Daar geniet je gewoon niet van."

Kommentaar: "De Rajneesh Times brengt uitsluitend positief nieuws. De normale kranten geven al genoeg negatieve berichtgeving. Bhagwan zegt: "De erbarmelijke situatie in de wereld is door politici en kerkelijk leiders veroorzaakt. Zij lossen het ook maar op. Hier ontstaat een nieuwe wereld, los van de oude."

"Dit is 6 july 1984. Master's Day, De Dag van de Meester. Vandaag vindt de belangrijkste gebeurtenis van het Festival plaats, het samenzijn met de meester. Veel mensen waren al uren van tevoren aanwezig om een goede plaats te krijgen. Vliegtuigen hebben nog eens 6000 nieuwe sannyasins aangevoerd, die deze gebeurtenis niet wilden missen. Ik mocht er niet filmen, maar zoals Christus apostelen had die ieder woord noteerden, heeft Bhagwan video."³⁴

1985

Rangeeni (Odette Franssen), mijn dochter, beschrijft haar festivalgang in 1985 enthousiast: "Ik ging de eerste twee weken van juli 1985, ter ere van Masters Day, naar Oregon. We vlogen naar de U.S.A. over Heathrow, waar alles al "rood" werd. Van Portland werden we met oude schoolbussen naar Rajneeshpuram gebracht. Onderweg werd er gestopt bij Antelope en werden wij en onze bagage door Angels op drugs gecontroleerd en op wapens. Ik werd in een tenthuisje in de wijk Socrates ondergebracht. In de tent kon je rechtop rondlopen. Er stonden vier éénpersoonsbedden in. Op elk bed lag een condoom-handschoenen-glijmiddel pakket (een "lover" werd ook wel een "glover" genoemd) en een strookje papier met daarop in roze letters: "Welcome Beloved". Onze schoenen moesten we binnenzetten om te vermijden dat er schorpioenen in

---

³³ Wiering betaalde f 2.000,- all in, voor een mooi huisje dat hij deelde met de came raploeg. De dollar stond toen op f 3,70.

³⁴ Uit de VPRO-film van Frank Wiering "De Nieuwe Mens" uitgezonden 28 oktober 1984.

zouden kruipen. De badkamers en toiletten waren in speciale caravans en daarvoor stonden we blij en met een zeer feestelijk gevoel in de rij, om ons mooi te maken met bloemen en glittertjescreme. Per bus gingen we naar het festivalcafetaria. Daar zaten duizenden mensen aan picknicktafels, overdekt tegen de zon heerlijk te eten met veel "sprouts" van eigen grond. Alles was bij de prijs inbegrepen, je had nergens geld voor nodig behalve voor ijs en cocktails of voor de winkeltjes. Ik zat aan tafel met "Hagenaars"; meestal zochten we elkaar bij het eten op omdat we in verschillende wijken en tenten zaten. Daarna stapten we op de bus naar Krishnamurti Lake om te zwemmen en te zonnebaden, met badpakken aan want het lag aan de openbare weg. Na de lunch, op het heetst van de dag gingen we een plekje zoeken voor Drive-by. Daar was je wel even mee bezig. Vioolspelers met een saxofonist, zes Cubanen met trommels of muzikanten uit Japan of groepjes zingende mensen maakten overal muziek en wij liepen te swingen met een zonnehoed op en een nat washandje in de hand om de verbrande neus koel te houden.

Meestal verscheen eerst een wagen met gewapende Angels, daarna een tijdje niets tot de Rolls Royce met Bhagwan en Vivek langskwam, waarachter Sheela liep met een vervaarlijk wapen en enkele gewapende Angels; dan werd het helemaal stil, ook de Rolls hoorde je niet en iedereen werd stil. Bhagwan kwam altijd s-u-p-e-r-l-a-n-g-z-a-a-m voorbij en keek je recht aan. De Rolls had psychedelische beschilderingen, elke dag andere. Op Masters Day kwam er een vliegtuigje over dat rozeblaadjes strooide. Velen legden een roos op de motorkap van de Rolls, en Bhagwan stopte soms ergens, dan werden de muzikanten helemaal gek en Bhagwan sloeg de maat en joeg ze op en had pret. Na Drive-by ging je een siësta houden of vrijen in je tent, of mediteren, door de dag heen waren er zes meditatie sessies op vaste tijden, of "een groep doen" (een workshop) of een tarot- of astrologie sessie nemen in de "Esoteric Arcade", waar allerlei waarzeggers op een rij zaten, een soort markt. Er waren iedere dag wel inwijdingen die je bij kon wonen. Je kon een "tour doen", naar het computercentrum of naar de knollenvelden, naar de onafzienbare velden met zonnebloemen of naar de in het rood geklede cowboys die de koeien hoedden, of naar de kippefarm.

's Avonds laat was er een keer een crematie van een Japanner die in het Krishnamurti Lake was verdronken. Met bussen gingen we naar de vallei waar het octagonale crematorium was gebouwd, een soort natuurlijk amphitheater. Er speelden bands, en we zongen: "Walk into the holy fire, step into the holy flame" en andere sannyas-songs. De sfeer was vergelijkbaar met die van een goed popfestival. Ze staken het vuur aan, je zag vonken uit de hoge schoorsteen komen, prachtig. Voor de nabestaanden werd alles op video opgenomen.

Op Masters Day stelden we ons op in een enorme zigzagvormige rij voor Rajneesh Mandir, een enorm grote hal, wel zo groot als een paar voetbalvelden, die glazen wanden had en een prachtig uitzicht op de uitlopers van de Rocky Mountains, waar Bhagwan met ons in Satsang zat. Sheela zat altijd vooraan en had de reputatie dat ze vaak in slaap viel. 's Avonds zaten we op het terras in de tuin van Omar Khayyam, het casino of swingden we in Zorba's, de openluchtdisco. We waren enorm onder de indruk van het fantastische organisatietalent van de communeleden. Het geheel gaf mij het gevoel dat we met z'n allen een betere wereld aan het scheppen waren. Het groepsgevoel was erg sterk, het neigde naar een gevoel van onoverwinlijkheid. En het was "such fun!" Ik ben altijd nog heel blij dat ik erheen ben gegaan, en Rajneeshpuram met eigen

ogen heb gezien."³⁵

Aidsgevaar

Bhagwan heeft al in een vroeg stadium verkondigd dat zijn sannyasins maatregelen in acht moesten nemen tegen Aids. Hij voorspelde dat binnen enkele jaren een groot deel van de wereldbevolking aan de ziekte zou sterven. Van zijn sannyasins verwachtte hij dat ze zo mogelijk monogaam zouden leven of anders zouden vrijen met condooms om en plastic handschoenen aan. In de communes zouden pakketjes worden verstrekt met condooms, glijmiddel en handschoenen. Praten over sex was al helemaal geen taboe voor sannyasins en grijnzend vertelde mijn informant Kailash dat hij, 's nachts door de tentenkampen van Rajneeshpuram lopend, overal geluiden hoorde alsof er een oproep was gedaan zo veel mogelijk sex te bedrijven en van het pakket gebruik te maken, dat overigens meteen de volgende dag werd vervangen, indien gebruikt.

Frank Wiering stuit in de commune in Heerde, waar hij een paar dagen filmt ook op deze regels:

Ma Prem Ananda: "Er is ook nog de regel van, ben je in de kommune, alle Bhagwanlovers gebruiken met vrijen kondooms, handschoenen en glijmiddel en wij vragen ook aan jou om dat te doen als je hier bent."

. "Waarom is dat dan?"

Ma Prem Ananda: "Bhagwan heeft gezegd dat 2/3 van de wereld overlijdt aan aids en hij wil dat wij allemaal blijven leven."

. "Dus tijdens het vrijen moet je ook plastic handschoenen aantrekken?"

Ma Prem Ananda: "Ja, ik zal je het even laten zien. Er zitten twee paar handschoenen in, een kleiner paar en een groter paar, een condoom met glijmiddel. En zodra je het gebruikt, als je het gebruikt, dan vraag ik je om het na gebruik allemaal weer terug te doen in het zakje en dan kun je het in het rode emmertje doen. Dan wordt het de volgende ochtend opgehaald en het zakje weer bijgevuld."

. "En dat geldt ook voor de gasten?"

Ma prem Ananda: "Dat geldt ook voor de gasten, want wij willen ook graag dat jij blijft leven."

. "Maar hoe gaat het dan bijvoorbeeld als je het doet om kinderen te krijgen?" Ma Prem Ananda: "Nou, op dit moment hebben wij geen tijd voor kinderen. In deze tijd is er eigenlijk geen tijd voor kinderen."

Kommentaar: "Bhagwan voorspelt namelijk een crisis van immense omvang. De periode van die crisis ligt tussen nu en 1999. Hij zegt: "Er zullen grote rampen komen, natuurlijke katastrofes en op zelfmoord gelijkende vernietiging. Tokio, New York, San Francisco, Los Angeles en Bombay, al deze steden zullen verdwijnen. De mens leeft op het meest kritieke moment. Of hij sterft uit of een nieuwe mens ontstaat." Het Rajneeshisme, zoals de religie heet, gaat deze uitdaging aan en doet als enige een wereldomvattende poging het menselijk bewustzijn zo te veranderen dat de oude mens sterft en de supermens uit zijn as geboren wordt." (Frank Wiering: De Nieuwe Mens, uitgezonden 28 oktober 1984).

---

³⁵ Interview met Ma Amrit Rangeeni (Odette Franssen), Den Haag, 13 augustus 1994.

Sheela gaat op wereldreis

Nog voor het zomerfestival ging Sheela op reis. In Nederland sprak zij voor ongeveer 500 sannyasins, die zeer enthousiast over haar en haar plannen waren om een grote wereldcommune te stichten. Landelijk moesten er grote eenheden onderdeel van uitmaken. Veel van haar aantrekkingskracht op sannyasins kwam voort uit haar brutale, vitale, krachtige, rebelse en charismatische persoonlijkheid en voor het overige uit het feit dat zij zo dicht bij Bhagwan opereerde, althans dat dachten ze, vertelde Rangeeni mij.

"Wij veronderstelden dat Sheela een en ander terugkoppelde aan Bhagwan. Dat deed ze niet, bleek later. Ze hield alles lekker voor zichzelf en was verslaafd aan haar eigen belangrijkheid." In september 1984 stond Sheela nog onder geen verdenking, al was ze in het buitenland populairder dan bij de bewoners van haar eigen commune in Oregon. Hoe gehoorzaam sannyasins in bijvoorbeeld Heerde waren bleek uit een stukje van de conversatie tussen Ma Prem Amanda en Frank Wiering in de eerder genoemde film van de laatste.

Ma Prem Ananda: "Nou, je bent nog net op tijd."

. "Waarom is dat, dat jullie gaan verhuizen? Het is toch een prachtige omgeving? Wie heeft het bedacht?"

Ma Prem Ananda: "Sheela is hier op bezoek geweest."

. "Sheela?"

Ma Prem Ananda: "Sheela is de persoonlijke secretaresse van Bhagwan en zij is de enige tegen wie Bhagwan nog praat en de boodschappen doorgeeft. Zij heeft Nederland bezocht en heeft toen alle centrum-leiders en koördinatoren bij elkaar geroepen. En daar is uitgekomen dat wij allemaal samengaan in één kommune en dat wordt dan een onderdeel van de wereldkommune."

. "Maar dan kreeg je dus min of meer, zeg maar, de opdracht om te verhuizen naar Amsterdam en het hier op te geven."

Ma Prem Ananda: "Ja, maar alleen voel ik dat zelf niet zo. Ik vind het zelf helemaal te gek dat wij gaan verhuizen en dat wij allemaal samen gaan wonen." . "Nou, het lijkt mij, als je gewend bent om in zo'n bos te wonen, zo'n prachtige omgeving, dan is het toch verschrikkelijk plotseling te horen dat je weer naar Amsterdam moet?"

Ma Prem Ananda: "Nou, ook dat is gewoon heel leuk om weer in de stad te gaan wonen, kijken hoe dat is. Dat weet ik niet."

. "Hoe wordt zo'n bericht, zeg maar, opgevangen door de kommuneleden?"

Ma Prem Ananda: "Drie sannyasins kwamen hier 's nachts om 00.00 uur. Toen hadden wij een meeting met de kommune erbij en zij vertelden het dus en er werd ontzettend veel gelachen en feest gevierd en champagne gedronken. Wij waren allemaal eigenlijk door het dolle heen."

Ma Anand Nirad was oprichter en voorzitter van het Rajneesh Meditatie Centrum Wajid in Den Haag en dissident. Zij wilde persé niet opgenomen worden in de wereldcommune omdat ze juist met veel moeite de financiering rondgekregen had van het pand waarin het centrum gevestigd was. Daarom moest zij van Sheela de naam Rajneesh van de gevel halen. Nirad liet zich daardoor niet ontmoedigen, noemde het centrum voortaan "Mandala" en ging eigenmachtig door met haar op Bhagwans leer gestoelde activiteiten tot Sheela's

vertrek uit de beweging ongeveer een jaar later. Toen bracht zij de oude naam weer aan. Die naam heeft het overigens nog steeds, behalve dat het Rajneesh Meditatie Centrum nu tot Osho Meditatie Centrum is omgedoopt na de naamswijziging van Bhagwan in Osho in 1989.

Na een enthousiaste opzet van de wereldcommune bleek het idee niet te beklijven. Na verloop van tijd, vooral na Bhagwans uitzetting uit de U.S.A., toen bleek dat Sheela's machtshonger meer aan het idee ten grondslag had gelegen dan dat het een wens van Bhagwan was, gingen veel sannyasins de grote communes weer uit. Maar vooralsnog was Sheela nog steeds Bhagwans persoonlijke secretaresse en handhaafde zij die positie uit alle macht. Er werden uit de commune echter steeds meer sannyasins weggestuurd na conflicten met Sheela en haar naaste medewerkers. Swami Shivamurti (Hugh Milne) was een van de eersten die dit overkwam. Het zou nog enkele jaren duren voordat de sannyasins een ietwat genuanceerdere mening kregen over de vele klachten die hij over Sheela uitte in zijn boek "Bhagwan, the God that failed."

HOOFDSTUK V

NEERGANG EN VERDWIJNING

Sheela's vlucht

Het is begrijpelijk dat het Sheela geen goed deed toen Bhagwan op 26 oktober 1984, na 1315 dagen van stilte, weer begon te spreken voor een keur van zijn volgelingen, "The Chosen Few", en voor de pers. De aanleiding daartoe was het feit dat Bhagwan gedagvaard was als getuige in het proces wegens belediging, dat Donna Quick (-Smith) had aangespannen tegen Sheela. Hij besloot er uit zichzelf heen te gaan. Dat Donna door dit proces aan te spannen indirect aanleiding was tot het vertrek van Bhagwan uit Rajneeshpuram, had zij nooit kunnen dromen. Tot dat tijdstip was Sheela, betwist of onbetwist, de baas en het gezicht van de commune geweest en was zij degene die pers te woord stond. Ze had genoten van die positie. Nu nam Bhagwan het weer van haar over en daarmee was alleen nog maar een bescheiden rol voor haar weggelegd. Als er al een moment van consolidatie in het bestaan van de commune was geweest, dan was het hiermee voorbij.

De wereldreis langs de communes en het plan voor de wereldcommune, had Sheela enige afleiding gegeven, hoewel ze in Amsterdam de communeleiding had toevertrouwd dat ze het helemaal niet meer naar haar zin had in Oregon en haar oude positie ontzettend miste. Op een goede of beter gezegd een kwade dag, op 14 september 1985 vertrok ze ineens per vliegtuig met enkele medewerkers, waaronder Swami Krishna Deva (David Knapp), de burgemeester van Rajneeshpuram en 40 à 50 miljoen gulden, naar Europa met onbekende eindbestemming. Bhagwan en zijn sannyasins liet ze in verbijstering achter, nadat in Amerikaanse kranten berichten verschenen waren over vergiftigingsverschijnselen in een salade-bar in The Dalles en vergiftigde waterleidingen in de omgeving van Rajneeshpuram, op dagen dat voor sannyasins belangrijke verkiezingen werden gehouden. In de Nederlandse editie van de Rajneesh Times staat veertien dagen later in de rubriek van de redactie te lezen: "Gekonfronteerd met het vertrek van Ma Anand Sheela en haar naaste medewerkers en de afschuwelijke feiten die langzamerhand boven tafel kwamen, voelde iedereen zich in eerste instantie diep geschokt. We wilden het niet geloven dat mensen die zo dicht bij Bhagwan zijn zich zo zouden misdragen tegen Hem en tegen ons. Er kwam van alles bovendrijven: herinneringen aan momenten waarop wij intuïtief voelden dat er iets niet in de haak was, ogenblikken waarop we ons lieten meeslepen zonder een innerlijk ja te hebben." (De Rajneesh Times, Nederlandse editie d.d. 27/9 - 10/10 1985 p.2).

Onder de afschuwelijke feiten waar de redactie over spreekt, viel ook dat Sheela bijna iedereen die in de buurt van Bhagwan mocht komen, inclusief Bhagwan zelf, afluisterde via afluisterapparatuur. (Is een verlicht meester alwetend? Nee! Bhagwan zegt in een interview met de pers in 1985: "The fact that I am enlightened does not mean that I know my room is bugged"). Daarnaast had een aantal van deze sannyasins in de commune eerder al last gehad van vergiftigingsverschijnselen na het drinken van kopjes thee bij Sheela of haar naaste medewerkers. De arts van Bhagwan, Devaraj, kreeg zelfs onverwachts een injectie met gif toegediend. Het vervoer naar het ziekenhuis waar hij om vroeg toen de vergiftigingsverschijnselen begonnen, werd door Sheela's staf met opzet tegengewerkt en vertraagd. Het sprak vanzelf dat naar deze zaken nader

onderzoek gedaan moest worden. Bhagwan verzocht daarom de politie en de FBI op de ranch onderzoek te komen doen. Het duurde nog tot 25 oktober voordat er een arrestatiebevel voor Sheela en haar stafleden uitging. Daarna werd Sheela op 28 oktober 1985 samen met Ma Shanti Bhadra (Catherine Elsea) en Ma Anand Puja (Diane Onang), die in de commune de bijnaam "Nurse Mengele" had, en Swami Deva Krishna (David Knapp), in Duitsland ingerekend in tegenwoordigheid van de FBI en enkele officials van de staat Oregon. In de aanklacht stond o.a. poging tot moord op Swami Devaraj.

Het paard van Troje

Als Bhagwan geweten had dat de binnengehaalde politie en de FBI, die ook nog de DEA, de Drug Enforcement Administration, meegenomen hadden, zich ook bezig hielden met het vinden van een onregelmatigheid waarvan Bhagwan beschuldigd kon worden en het land uit gezet, dan had hij misschien minder spontaan gereageerd. Ze haalden bij wijze van spreken het hele kantoor van de commune ondersteboven en de vertrekken van topsannyasins. Er waarden geruchten door Rajneeshpuram dat Bhagwan gearresteerd zou worden. Dat was een paar jaar geleden ook al het geval geweest en toen achtte iedere sannyasin dat een grote onwaarschijnlijkheid, maar nu waren ze er niet zeker meer van. Tegen Bhagwan werd inderdaad in het geheim een arrestatiebevel uitgevaardigd; de federale "grand jury" in Portland beschuldigde hem daarin van immigratie-fraude. (Hugh Milne 1986:372). Dit is waarschijnlijk uitgelekt en de sannyasins die er lucht van kregen wilden, overbezorgd als altijd, Bhagwan met hun eigen Lear jet in veiligheid brengen in het huis van Ma Hasya in Charlotte, North Carolina, aan de oostkust van Amerika. Toen ze in Charlotte aankwamen op 28 oktober midden in de nacht, werd het vliegtuig bestormd door zwaar gewapende agenten. Bhagwan en de zes sannyasins die hem begeleidden werden geboeid aan handen en voeten meegenomen, verhoord en in de County gevangenis in Meckelenburg gevangen gezet. Het gebeurde op dezelfde dag dat Sheela in Duitsland vastgenomen werd. (Juliet Forman z.j.:XVII).

*dat ook -
Erech
soek ?*

?

*onder
arrestatie-
bevel*

In de gevangenis

Onder sannyasins heten deze dagen dat Bhagwan van gevangenis naar gevangenis over de Verenigde Staten werd gevlogen de "Twelve days that shook the world", naar het gelijknamige boek van Juliet Forman. De eerste vijf dagen in Meckelenburg, waren de sannyasins nog in dezelfde gevangenis. Daar werden ze relatief goed behandeld door Sheriff Kidd en Sandy Carter, de hoofdverpleegkundige. Toen zijn sannyasins werden vrijgelaten, bleef Bhagwan er nog twee dagen. Daarna werd hij naar de Oklahoma County gevangenis gebracht, vandaar naar de El Reno strafgevangenis en daar vandaan naar Portland, via Seattle. De behandeling als crimineel die hij kreeg, behalve die in Mecklenburg, noemt Forman zowel in lichamelijk als in geestelijk opzicht schandalig slecht. De behandeling stond zeker niet in verhouding tot de zwaarte van het delict waarvan hij werd verdacht, nl. het arrangeren van schijnhuwelijken, waarop normaal gesproken geldboetes gegeven werden. Het feit dat deze gevangenisstocht Bhagwan moest ontmoedigen in de U.S.A. te blijven staat voor Forman vast, sterker nog, als de tocht hem fataal geworden was zouden alleen de sannyasins erom getreurd hebben. (Juliet Forman, z.j.).

*mits over
de verzorg-
ing in
Oklahoma*

Bhagwan herkreëg zijn vrijheid, na een raar incident in het justitiegebouw. Daar was een bomalarm gegeven. Toen de sannyasins met de Rolls Royce voorreden was er niemand in het gebouw doch het bleek dat Bhagwan nog binnen was. De sannyasins eisten dat ze hem uit het gebouw zouden halen. Bhagwans bewaker weigerde eerst, met hen naar binnen te gaan. Bhagwan zat in een kamer die op slot zat en door de bewaker met de sleutel opengemaakt moest worden. Het alarm bleek later vals te zijn. Bhagwan zei dat hij toen het alarm afkwam, door de bewaker in de kamer werd opgesloten, terwijl hij al vrij was te gaan. (Juliet Forman z.j.:470-471).

Het was al midden in de nacht toen Bhagwan op de ranch terugkwam in de Rolls Royce, tussen duizenden sannyasins doorrijdend die in een extatische feestvreugde verkeerden. Hij zou er desondanks voorgoed weg gaan.

Eclips van de leider

Het slechte nieuws over Sheela en het gesol met hun geliefde Bhagwan langs de vele gevangnissen hadden grote invloed op de sannyasins van Rajneeshpuram. Ze werden onzeker en de grote aantallen agressieve buitenstaanders, die de ranch in die dagen kwamen bezoeken gaven hen, zo noemde Rangeeni het, "een lynch-gevoel". Ze begrepen dat Bhagwan een focus voor allerlei soorten wraak geworden was en er was hen veel aan gelegen hem in veiligheid te weten. Was Rajneeshpuram nog wel veilig genoeg voor hem? Dat was de vraag. Bhagwan beantwoordde deze vraag zelf door, na overleg van zijn advocaten met de rechtbank in Portland, op 12 november 1985 een overeenkomst te ondertekenen die zijn advocaten met Charles Turner (United States Attorney), Robert Weaver (Assistant U.S. Attorney) en William Youngman (Assistant U.S. Attorney) sloten, nadat door dezen was vastgesteld dat hij voor twee van de ongeveer vijfendertig à veertig punten van de aanklacht in overtreding was geweest. Ten eerste zou hij in 1980 gelogen hebben over het feit dat hij samengespannen had met zijn sannysins om zich in de Verenigde Staten met hen te vestigen. Ten tweede zou hij de hand gehad hebben in zestien schijnhuwelijken. Bhagwan ontkende beide beschuldigingen.

In de overeenkomst stond:

1. The court was imposing a sentence of ten years imprisonment, with suspension of execution.
2. Bhagwan would be under probation for five years, under the condition that he left the United States and agreed not to return during the five-year probation period without permission of the Attorney General of the United States.
3. The sum total to be paid was \$ 400,000 in fines and costs of prosecution.
4. Bhagwan was to depart from the United States within five days of payment of the fine.
5. The three suits filed by community members of Rajneeshpuram on their own behalf were to be withdrawn; also to be dismissed was the suit entitled Rajneesh Foundation International, et al., v. Meese.
6. All Bhagwan's applications for permanent residency in the United States would be withdrawn." (Juliet Forman z.j.:490).

Enige uren later vloog Bhagwan met een paar getrouwen naar het Himalayagebergte in India. De sannyasins

kwamen na de feestvreugde over Bhagwans terugkomst in Rajneeshpurem van een koude kermis thuis toen ze vernamen dat hij uit de gevangenissen nog maar op borgtocht vrij was en dat er nog een proces zou volgen binnen een paar maanden. Met de voor hen gewone bezorgdheid wilden ze dat Bhagwan hoe dan ook besparen en het plan van zijn advocaten om dan een deal te sluiten met de rechtbank werd het enig juiste geacht in deze situatie. Het proces kon wel een jaar of zes gaan duren. Bhagwan moesten en wilden ze daar niet aan blootstellen. Zelf zouden ze het misschien nog wel zes jaar kunnen volhouden, als ze hun panische angst voor een bombardement, die ontstaan was nadat enkele militaire vliegtuigen een duikvlucht boven de ranch hadden gemaakt, konden overwinnen. Maar wat zou er daarna gebeuren? Kon en wilde Bhagwan dan terug naar Rajneeshpuram komen? Ze raakten ervan overtuigd dat als de machthebbers in de Verenigde Staten een ongewenste groep mensen en hun leider kwijt wilden, zij altijd wel middelen beschikbaar zouden hebben om hun doel te dienen. (Juliet Forman z.j.:484-485).

Swami Niren (Philip J. Toelkes), de nieuwe burgemeester van Rajneeshpuram en tevens een van Bhagwans Amerikaanse advocaten, verwoordde het standpunt van de verslagen sannyasins in een interview met Juliet Forman; ik citeer: "Standing up and speaking to them is useless; it's speaking to the world that we have to have the courage to do". He commented that, from a purely legal analytical point of view, Bhagwan did nothing illegal, certainly nothing wrong; that in fact it was the government of the United States that willfully misread, misused, misinterpreted its own laws as a means to get Bhagwan out of the country, to persecute him, to destroy his commune. "But there's a still more fundamental analysis," Niren said, "and that's what it is really all about. That is the opportunity that Bhagwan offered America. The United States steeled itself against that and was threatened by it, and determined to do whatever was needed to bring the incredible might of the United States of America to crush Bhagwan whatever the cost and to isolate him from the rest of the world so that he would not be able to give his message. It's the insanity that governments seem to operate through, the insanity of politicians. It's minds defending themselves against love. Bhagwan is the American Constitution - this man, whose only crime was to talk. It is so ironic that the United States violated its fundamental laws, its Constitution, in an attempt to destroy the man who most on this planet embodied those values and who offered to the United States the opportunity to see those values truly flower." (Juliet Forman z.j.:496).

Swami Niren riep de communeleden bij elkaar en deelde ze mee dat de commune na Bhagwans vertrek, gesloten zou worden met onmiddellijke ingang en dat alles verkocht zou worden (Hugh Milne 1986:373).

Bezoekers, sympathisanten en de communeleden vertrokken bijna allen in de tijd van een week. Een maand later was de commune verlaten op enkele oppassers na en een enkele volhardende sannyasin die zich slecht kon losmaken van het zelfgebouwde Utopia.

Nasleep

Na de veroordeling van Sheela op 23 juli 1986 hielden David Frohmayer (Oregon Attorney General) en Charles Turner (U.S. Attorney) een persconferentie. "The Statesman-Journal" uit Salem in Oregon schrijft: "She was sentenced to 20 years in prison, fines \$ 400.000 and ordered to pay \$ 69.353 restitution for

damaging caused by an arson fire in The Dalles. Her actual time in prison probably will total 4 1/2 years, including credit for time served since her Oct. 28 arrest in West Germany. Frohmayer said he thinks the sentence is fair. The penalty is equivalent to one that would be given to a rapist, he said. Deportation also is a just punishment, he said, it's possible that after she is forced to leave the United States upon completion of her prison term, Sheela will find very few countries allowing her entry, he said." Charles Turner zei over Bhagwan toen hij gevraagd werd of hij, door Sheela te veroordelen en Bhagwan te laten gaan, niet de grote vis had laten wegglippen: "The Government did not have sufficient evidence to convict Rajneesh of other charges." (The Statesman-Journal, Salem, Oregon, 23 juli 1986, in Forman z.j.:499).

Tegen de reporter van "The Dalles Weekly Reminder" in Oregon zei Charles Turner: "If the Bhagwan had been kept in jail, the sentence would have had a unifying effect on his followers. By leaving he caused the destruction of the entire commune." (The Dalles Weekly Reminder, Oregon, 24 juli 1986, in Forman z.j.:498).

Terug naar het begin: Rajneeshpuram wordt weer Antelope

Op 13 december 1985 werd Rajneeshpuram weer Antelope. Er kwam een nieuwe burgemeester en nieuwe raadsleden, "All American." (Hugh Milne 1986:373).

SAMENVATTING EN NABESCHOUWING

In het slechts negenenveerig mensen tellende stadje Antelope in Oregon, U.S.A., vestigt zich een goeroe uit India, Bhagwan Shree Rajneesh, met zijn in het rood gekleed gaande volgelingen van divers nationaal pluimage. Zij hadden er een uitgestrekte, overbegraasde ranch gekocht, die het centrum van alle vestigingen van de beweging in de wereld moest worden, een voorbeeld van een nieuw type samenleving. Hun omgang met Bhagwan, hun hedonistische levensstijl, de ruime financiële middelen die ze bij elkaar kregen, hun weerbaarheid op maatschappelijk terrein, maar ook hun enthousiasme, hun daden- en expansiedrang overdonderde de gevestigde bewoners van Antelope, die in verzet kwamen door onder andere via de gemeenteraad bouw- en vestigingsvergunningen te weigeren om de groei van de beweging af te remmen. De Amerikaanse staatsburgers onder de nieuwkomers besloten daarop zelf in de gemeentepolitiek te gaan, wat op nog heviger verzet stuitte, dat uitwaaierde, eerst over de staat Oregon en later over heel Amerika. De communebewoners voelden zich kwetsbaar door de dreiging die van het verzet van de gevestigden uitgingen, en zij bewapenden zich. Zij zochten versterking van de gelederen door festivals te houden waar duizenden aanhangers van Bhagwan aan deelnamen, waarvan er altijd een paar wilden blijven. Daarnaast bouwden ze een netwerk tussen alle vestigingen in de landen waar de beweging actief was.

Bhagwan moest weg, was het standpunt van de Amerikanen en naarstig zochten ze naar een mogelijkheid hem kwijt te raken en het land uit te zetten, vermoedend dat alle communeleden hem dan wel zouden volgen. Toen enige tijd later Bhagwans secretaresse, Ma Anand Sheela, op beschuldiging van o.a. het vergiftigen van voedsel in een restaurant en poging tot moord op Bhagwans arts in Duitsland werd gearresteerd, werd Bhagwan op dezelfde dag met enkele getrouwen gearresteerd en gevangen gezet. Na het maken van een juridische deal vloog hij veertien dagen later naar India terug. De commune werd gesloten verklaard en ongeveer een week later was de leegloop compleet.

De vraag die nu rijst is: hoe zijn de partijen tot elkaar gekomen en waarom zochten ze deze oplossing? Bhagwan was na twaalf dagen gevangenschap, op borgsom vrijgelaten en teruggegaan naar de commune maar hij kreeg reisrestricties opgelegd. Zijn gezondheid was erg achteruitgegaan, hetgeen zijn volgelingen grote zorg baarde. De datum van het proces was gesteld op 18 februari 1986, dat betekende enkele maanden wachten. Het proces zou zeker een half jaar gaan duren. Bhagwan moest daarbij ondanks zijn slechte gezondheid persoonlijk aanwezig zijn en zelfs als hij zou winnen kon hij aannemen dat ze hem en zijn mensen zouden blijven intimideren en de voet dwars zouden zetten. Er waren al aanwijzingen dat er een proces tegen de beweging zou worden aangespannen op beschuldiging van vermenging van kerk en staat, dat niet zo gemakkelijk weerlegd zou kunnen worden als het aanzetten tot schijnhuwelijken. Het vijandig gedrag van de Oregonians sloot niet uit dat er ongelukken konden gebeuren. De commune had een makkelijk te invaderen ligging. Op grond van deze gegevens vroegen de advocaten van Bhagwan hem of hij echt in Oregon wou blijven; of het al die problemen waard zou zijn en ze bevalen aan dat hij voor vertrekken zou kiezen.

De staat had op dat moment echter een zwakke zaak in handen en dat wist de District Attorney Charles Turner maar al te goed. Het hoofddoel was echter Bhagwan nu het land uit te krijgen met hopelijk de sannyasins in zijn kielzog want als Bhagwan zou winnen, was deze mogelijkheid verloren. Als ze een deal sloten zou de staat daarin vast en zeker Bhagwans vertrek als eis op tafel leggen. In een situatie als deze waarin beide partijen er belang bij hebben dat de zaak van de rol gaat, wordt door de Districts Attorneys en de advocaten van de beschuldigde een overeenkomst gesloten, waarin de aangeklaagde een bepaalde schuldbekenenis doet, "Alford Plea" genaamd. Hoewel de Districts Attorney denkt dat de aangeklaagde onschuldig is, wordt erkend dat er een paar feiten zijn waaraan een jury hem schuldig zou kunnen vinden. Er is dan altijd sprake van een zwakke aanklacht zonder sluitend bewijs. Het is dezelfde constructie als die waarmee de Nederlandse au-pair die in de V.S. beschuldigd werd van het door elkaar schudden van een baby, de dood ten gevolge hebbend, onlangs vrij kwam.

Er dringen zich nog meer vragen op; waarom kunnen sannyasins niet zonder hun meester? Waarom doeken ze op als hij er niet is? Waarom offert de hele commune zich voor zijn welzijn op?

Ik ben van mening dat sannyasins niet zonder Bhagwan konden omdat hij de lijm was die hen allemaal enorm stevig aan hem plakte. Ze hadden onder elkaar weinig binding, hetgeen de structuur los maakte. De onderlinge band was oppervlakkig en ze leken wat dat betreft egocentrisch ingesteld. Een norm was bijvoorbeeld dat niemand een claim op de ander mocht leggen, dat wil onder andere zeggen dat als het mis ging met een relatie, je elkaar bedankte en elkaar losliet. Ieder was in het vervolg verantwoordelijk voor het inrichten en leiden van het eigen leven. Bemoeienis met de ander was een taboe en stond gelijk aan de ander een kans op innerlijke groei ontnemen. Het was ook een norm dat sannyasins allemaal op Bhagwan verliefd waren, wat zich uitte in de wens om zo dicht mogelijk bij hem te zijn, en hem te volgen waar hij ook heenging. De commune, al is die met veel liefde en energie rondom Bhagwan opgebouwd, verliest zijn essentie als Bhagwan er zelf niet is. De opoffering een met eigen handen opgebouwde stad te moeten verlaten, valt daartegen in het niet.

Hiernaast was de angst voor gebruik van geweld door Oregonians en de Amerikaanse regering nog een reden dat ze de commune verlieten. Nadat er een paar militaire jagers laag over de commune hadden gevlogen, leek de angst voor een soort bombardement reëel geworden. Waarschijnlijk hebben ze het bij het rechte eind gehad, gezien de gewapende ingreep in de eveneens bewapende sekte van David Koresh, die een paar jaar geleden in Waco in vlammen opging en waarbij doden vielen.

Een volgende vraag is: gaf de enorme interne cohesie van de communeleden veel kracht, maar tevens naar buiten een verstarring, minder flexibiliteit, zodat dat tevens de onmogelijkheden voor de commune bepaalde? Ja, het is mijn mening dat de interne cohesie meegewerkt heeft de eigen onmogelijkheden te creëren. Sheela, geprikkeld door het verzet van de Oregonians, ontstak af en toe in grote woede en gaf dan te kennen wat ze zou doen met de mensen die hen de voet dwars wilden zetten. Daar begon de versterking van het wijgevoel, het polariseren en het creëren van een vijandbeeld. "Als ze er een van ons pakken dan pak ik er vijftig van hen", riep "Big-mouth-Sheela", zoals de Oregonians haar noemden. In interviews maakte Sheela op die wijze de wij-en-zij-tegenstelling expliciet en de sannyasins mobiliseerden zich en bloc, waarop de

Oregonians wel aan zet moesten komen. In het eerst leefden de sannyasins in een soort onoverwinlijke roes doordat ze bijna alle rechtszaken over obstakels die hen in de weg werden gelegd, wonnen en er ontstond een dedain voor de overwonnenen, die dat niet op zich lieten zitten. De goodwill die de commune in de begindagen wel degelijk had, verdween bij de meerderheid van de Oregonians en dat verkleinde de mogelijkheden tot expansie, maar ook op een vreedzaam bestaan.

Dan is er nog de vraag: hoe zit het met het merkwaardige verantwoordelijkheidsgedrag van zowel Bhagwan als van de sannyasins? Waarom is dat er en kan dat wellicht hebben bijgedragen tot de snelle neergang?

Ik ben er niet achter gekomen of Bhagwan echt niets wist van de streken die Sheela uithaalde. Het lijkt er op dat hij zich erg afzijdig hield toen hij in silence was gegaan, zelf geen verantwoordelijkheid wilde hebben en maar al te graag de leiding delegerde aan Sheela. In India gaf hij wel degelijk veel persoonlijk leiding, zeker in het begin van de beweging in tegenstelling tot in Oregon waar hij zich beperkte tot het geven van zijn opinie en advies aan Sheela, die zijn spreekbuis werd. Toen Sheela het criminele pad was opgegaan en daarna naar Duitsland vluchtte, scheen Bhagwan geschrokken maar wakkerder te zijn dan tevoren. Hij nam de touwtjes weer stevig in handen. Hij stond persoonlijk alle media te woord en reorganiseerde door sannyasins van zijn keuze in de top te plaatsen. Ik heb voor deze ingreep het woord crisismanagement gebruikt: niet ingrijpen tenzij alles misloopt. Het is mijn mening dat Bhagwan door dit in de ogen van niet-sannyasins merkwaardige verantwoordelijkheidsgedrag, het neergangsproces in Oregon medebewerkstelligd heeft.

De vraag die nu gesteld moet worden is: heeft Bhagwan zich van zijn volgelingen vervreemd en heeft hij zijn eigen graf gegraven en dat van de beweging doordat hij in silence ging en alles in handen gaf van Sheela?

Het is niet zo dat Bhagwan zich van zijn volgelingen vervreemde ten opzichte van hun geestelijk welzijn. Maar in vergelijking met de bemoeienis die hij had zowel met organisatorische zaken als met het reilen en zeilen van het privéleven van zijn vroege sannyasins in Poona, had hij dat in Oregon veel minder. Hij was niet meer toegankelijk en aanspreekbaar voor iedereen, zoals in vroegere tijden. Hij vervreemde zich hierdoor wel in zekere zin van zijn sannyasins. Zijn door Sheela streng bewaakte onbereikbaarheid versterkte in hevige mate het verlangen van de sannyasins naar persoonlijk contact met hem. Het maakte van Bhagwan een idool. De Drive-by demonstreert dat. De sannyasins die wel dichtbij hem mochten komen kregen een bepaald soort fluidum, Sheela het meest. Bhagwan wist drommels goed dat de enorm krachtige Sheela de aangewezen persoon was om een wereldcommune uit de grond te kunnen stampen en waarschijnlijk heeft hij daarom haar voorgangster Laxmi laten vallen. Dat Sheela zichzelf uiteindelijk verstrikte in haar intriges om haar positie te handhaven in de constante stroom van competente rivalen die de commune binnenkwam, is een feit gebleken. De gang van zaken zou zeker anders zijn geweest als Sheela niet aan zet was gekomen, maar Rajneeshpuram zou niet die enorme vlucht genomen hebben. Het wordt wel duidelijk dat in de bestaande context, deze figuratie van mensen, in deze onderlinge verbondenheid, onbedoeld de richting uitging van de ondergang van de commune.

Wat heb ik gehad aan het gevestigden en buitenstaandersperspectief van Elias? Het gebruik van het begrip religieus regime heeft me geholpen te zien dat het religieus regime, de Bhagwanbeweging een eigen inherente dynamiek heeft, die hun gebouwde stad-commune, hun Utopia, onbedoeld in de richting van de eigen neergang stuurde.

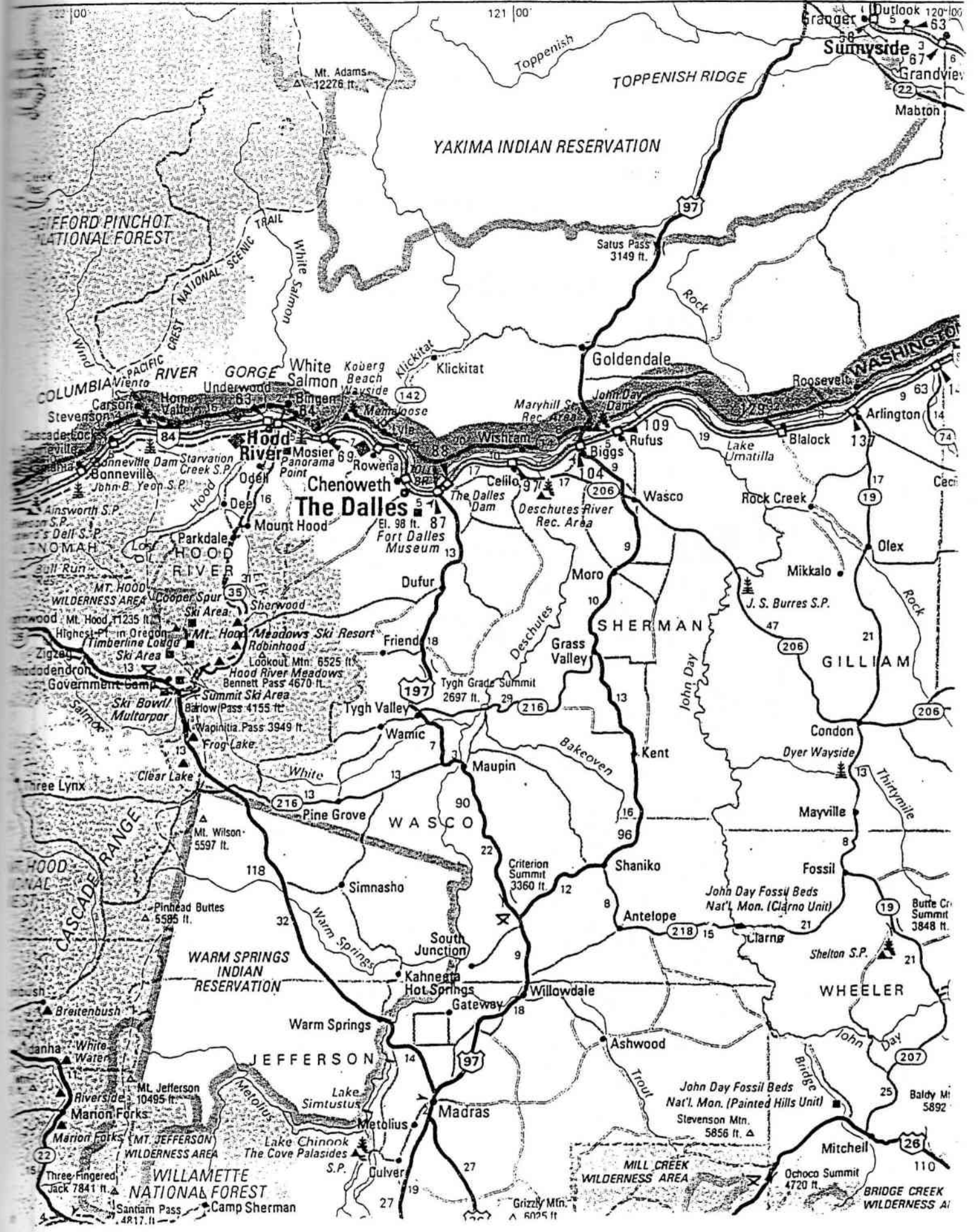
De conditionerende omgeving, Oregon, had in de neergang eveneens een groot aandeel in de richting waarin het geheel ging. Het verzet van de gevestigden was eerst kleinschalig, maar nadat de commune inbrak in het geweldsmonopolie van de staat, reageerde deze daarop met een dermate antagonistische houding, dat de neergang onontkomelijk werd.

Het gevestigden-en-buitenstaanders perspectief heeft mij geholpen te kijken naar de dynamiek van hetgeen zich in Oregon afspeelde. De wijze waarop de beide groepen bezig waren zich te handhaven of hun verworven positie te consolideren heb ik in de scriptie weergegeven evenals de pogingen van beide om terrein op de ander te veroveren. Hierbij denk ik aan de zet van de zijde van de Bhagwanbeweging om in de politiek te gaan en de poging in de rechterlijke macht te penetreren. De politie en de FBI van de zijde van Oregon zette op hun beurt een stevige voet binnen de commune nadat Sheela van misdaden verdacht werd. Ik heb gebruik gemaakt van bepaalde noties, maar ik deed dat onvoldoende waardoor het me helaas niet mogelijk is de bruikbaarheid van dit perspectief te tonen.

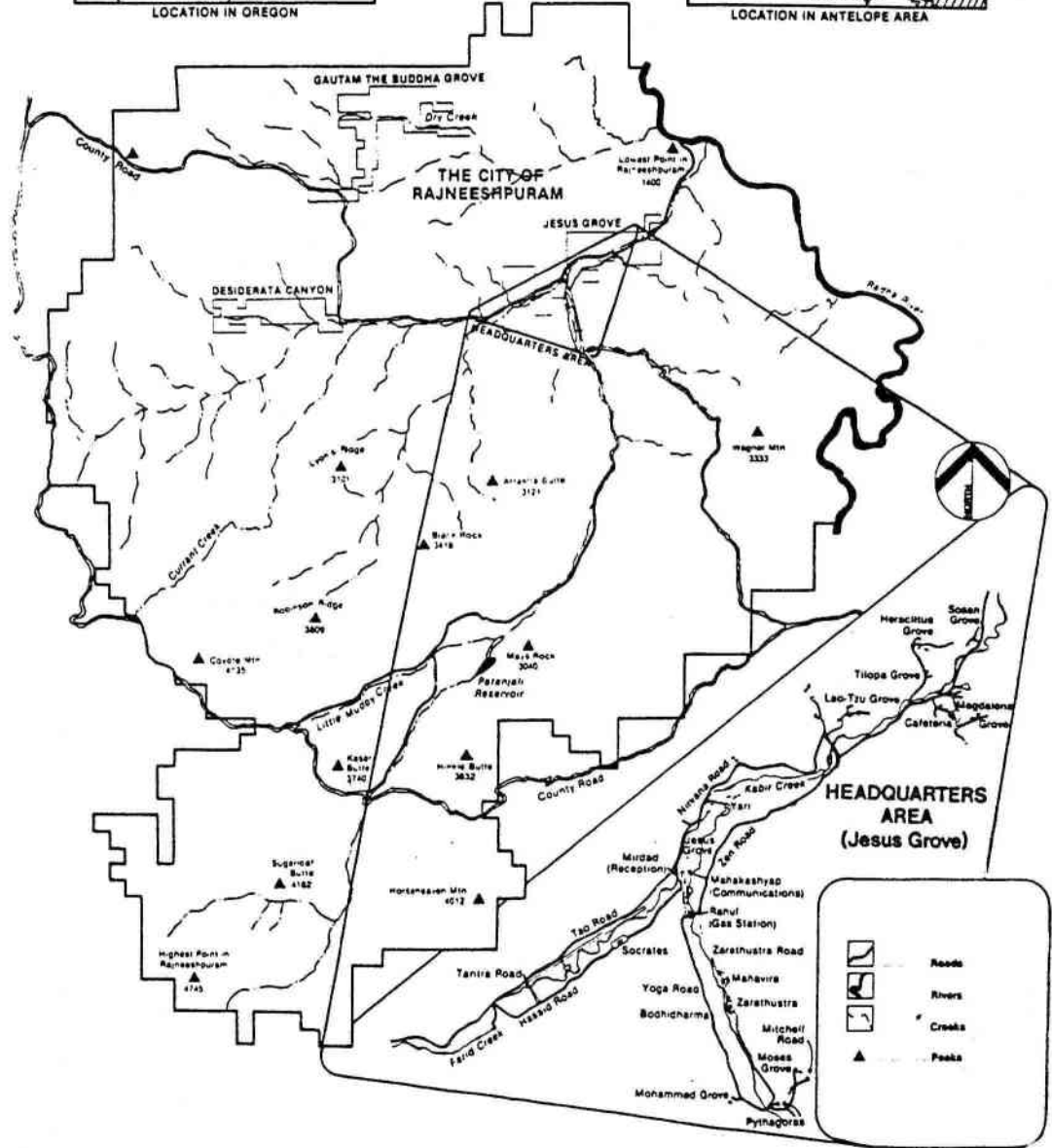
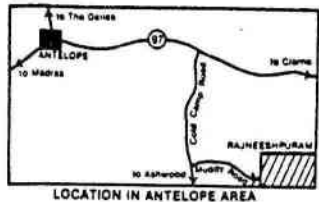
De vraag die nog overblijft is: wat gebeurde er verder met de beweging? Hoe staat het nu? Gaan ze nog door?

Na vertrek uit Amerika bleek bij aankomst in India dat Bhagwan er niet welkom was. De Amerikaanse regering had de Indiase duidelijk te kennen gegeven dat het niet geapprecieerd werd als Bhagwan in Poona gewoon verder kon gaan. Dat resulteerde erin dat hij op een zwerftocht moest gaan door 21 landen, waar hem elke keer weer te kennen werd gegeven dat hij niet welkom was, totdat India hem weer opnam en hij terugkeerde in de ashram in Poona. De beweging was intussen tamelijk onzichtbaar geworden, doordat de rode kleding en het dragen van de mala in het hele wereld werd afgeschaft uit veiligheidsoverwegingen. De ashram werd nieuw leven ingeblazen en werd weer het hart van de beweging. Bhagwan veranderde zijn naam in Osho en gaf discourses zolang zijn gezondheid het toeliet. Op 19 januari 1990 stierf hij. Wat er zou gebeuren als hij er niet meer was, liet hij over aan "existence", aan het bestaan. Het was niet zijn wens dat zijn sannyasins een dode meester zouden volgen. Hij had dikwijls benadrukt dat het gaat om meditatie. Nu is hij voor de een dood en voor de ander niet. Voor de een is de lijfelijke aanwezigheid van de goeroe een noodzaak gebleven, voor de ander is die omgezet in een aanwezigheid in het hart. Voor de een is het nu een georganiseerde religie geworden en voor de ander niet. Er zijn sannyasins die zich hebben gevoegd bij een nog levende goeroe (Da Free John, Barry Long, Shanti Mai, Alexander Smit) en er zijn er die Bhagwans werk voortzetten, in Osho Meditatie Centra overal op de wereld en in Poona, dat een soort pelgrimsoord is geworden waar nog steeds nieuwe sannyasins worden ingewijd. Zo lang dat voldoende gebeurt, zal deze vorm wel voortbestaan. De vraag dringt zich op of de beweging als religie zal blijven bestaan of niet. Ik weet het niet, maar een en ander zou later uit een verdergaand onderzoek kunnen blijken.

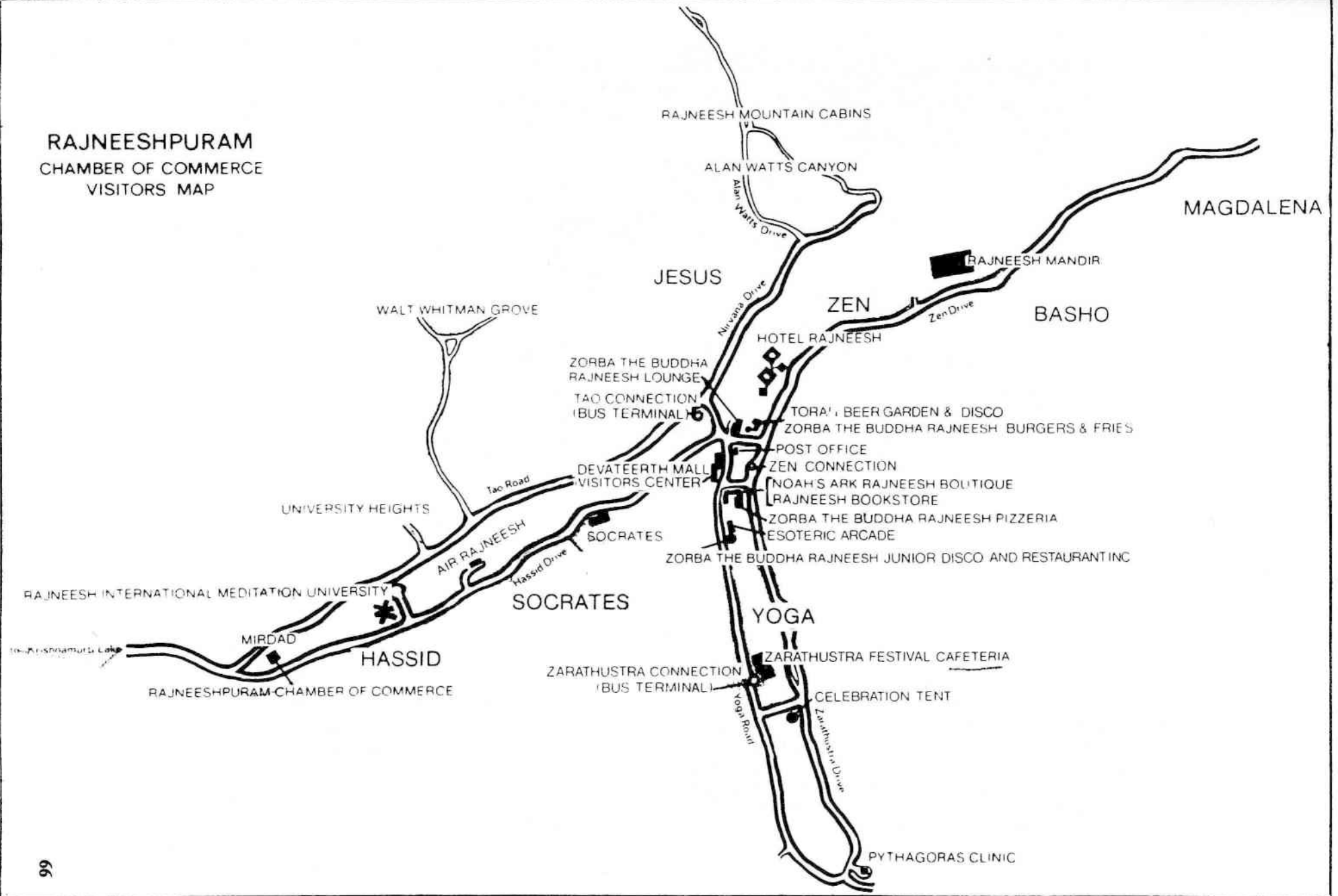

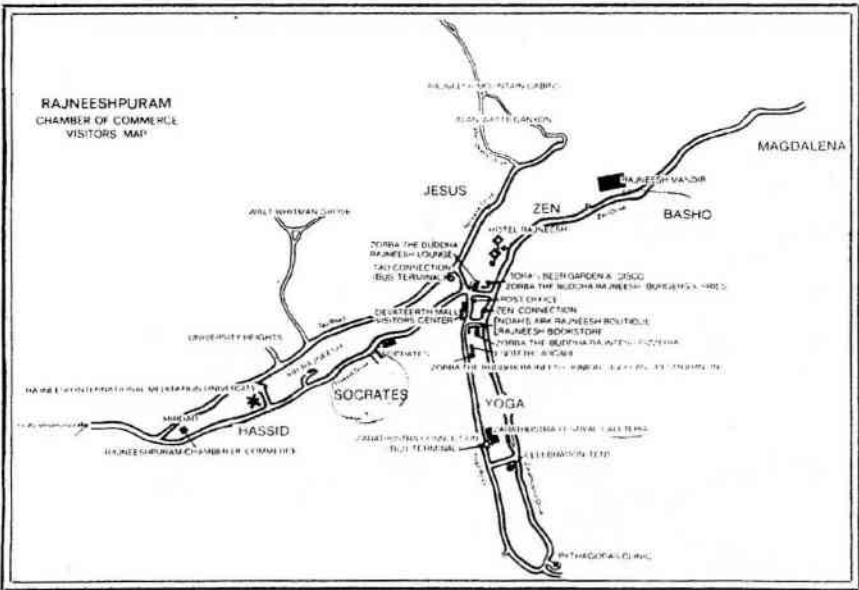
Rajneeshpuram, Oregon

RAJNEESHPURAM

RAJNEESHPURAM
CHAMBER OF COMMERCE
VISITORS MAP

BUS TRANSPORTATION

RAJNEESH NEO-SANNYAS INTERNATIONAL COMMUNE provides regular transportation at no charge every 10 minutes to and from all areas. Bus service starts at 5:30 a.m. with direct service to Rajneesh Mandir for Rajneesh Dynamic Meditation. Bus service ends at 1:30 a.m. Forty-five minutes before Discourse, Satsang and Darshan there is direct service from all areas to Rajneesh Mandir. Buses for Krishnamurti Lake will leave from Tao Connection. Buses stop only at bus stops. Hitchhiking is not encouraged.

Please note: Your wristband is your identification on private property and bus pass. It must be shown each time you board a bus.

Rajneeshpuram
Chamber of Commerce
welcomes you
to
THE
FOURTH ANNUAL WORLD
CELEBRATION
JUNE 1 - JULY 15 1985
Rajneeshpuram, Oregon

The members of the Rajneeshpuram Chamber of Commerce offer you a wide variety of activities, services and facilities to enhance your visit.

TOUR INFORMATION

The Visitors Bureau at Mirdad Building offers tours of the City of Rajneeshpuram and Rancho Rajneesh without charge to all Celebration participants.

Tours will be available in the following languages, at the indicated times:

June 1 - 28, July 7 - 15

10:00 am: . . . ENGLISH & DEUTSCH
12:00 noon, 3:00 pm, 4:00 pm, 5:30 pm: ENGLISH ONLY

June 29 - July 5

11:00 am: . . . ENGLISH, DEUTSCH, FRANÇAIS, ITALIANO, NEDERLANDS, ESPAÑOL, PORTUGUÊS, 日本語
4:00 pm: . . . ENGLISH, DEUTSCH
5:30 pm: . . . ENGLISH, DEUTSCH

July 6

11:00 am: . . . ALL LANGUAGES

Express buses to Mirdad Building will depart from Zen Connection 20mins before the scheduled tour times.

Each day at 2:00 pm, the living enlightened Master, Bhagwan Shree Rajneesh, drives by to greet His disciples and friends along the roadside. Your cooperation is requested in making this a meditative experience for all.

GENERAL EMERGENCIES

For all emergencies dial 911. Medical emergencies dial 6243.

RAJNEESH MEDICAL CORPORATION

For appointments dial 6301. Please note that at this time of year you need to be aware of snakes, scorpions, black widow spiders and cacti.

PRESS RELATIONS BUREAU

In Mirdad Building

TELEPHONE CALLS at Socrates Building

June 1 - June 29 6:00 am - 10:00 pm
June 30 - July 6 6:00 am - midnight

Pay telephones are located at Tao Connection

SCHEDULE OF ACTIVITIES

June 30 through July 5

- 8:30 - 10:00 am Discourse by BHAGWAN SHREE RAJNEESH (THE RAJNEESH BIBLE)
- 11 am-12 noon Rajneesh* Dynamic Meditation***
- 2:00 pm Greeting Bhagwan by the roadside
- 4:30 - 5:30 pm Rajneesh Nadabrahma Meditation**
- 6:00 - 7:00 pm Rajneesh Kundalini Meditation***
- 6:00 - 7:00 pm Sannyas Initiation at Rajneesh International Meditation University
- 7:30 - 8:30 pm Music Group July 2 and July 4 only***

June 30 4:00 pm

Welcome meeting with Ma Anand Sheela, M.M. D.Phil.M., D.Litt.M. (RIMU), Acharya

MASTER'S DAY — July 6

- 8:30 - 9:30 am SATSANG in the presence of BHAGWAN SHREE RAJNEESH
- 7:30 - 8:30 am CELEBRATION DARSHAN in the presence of BHAGWAN SHREE RAJNEESH

Video and audio tapes of Bhagwan's discourses and previous Celebrations will be shown at the Rajneesh Bookstore throughout the day.

June 1 - June 29, July 7 - July 18

- 6:00 - 7:00 am Rajneesh Dynamic Meditation***
- 9:30 - 10:30 am Rajneesh Nataraj Meditation**
- 11 am-12 noon Rajneesh Neo-Vipassana Meditation**
- 2:00 pm Greeting Bhagwan by the roadside
- 3:00 - 4:00 am Rajneesh Nadabrahma Meditation**
- 6:00 - 7:00 pm Rajneesh Kundalini Meditation***

SATSANG AND DARSHAN PREPARATIONS

As Bhagwan's body is very sensitive and allergic to perfumes, you are requested to avoid perfume, strong smelling shampoo, after-shave lotion, fresh flowers and other scented items. Please use only biodegradable products. You are requested not to bring anything into Rajneesh Mandir except small wallets. Out of respect for religious privacy it is not possible to take photographs or make recordings in Rajneesh Mandir.

- * Rajneesh is a trademark of Rajneesh Foundation International
- ** Meditation at Rajneesh International Meditation University
- *** Meditation in Rajneesh Mandir

VISITOR'S CENTER IN UPSTAIRS DEVATEERTH MALL

- **INFORMATION**
- **RESERVATIONS FOR HOTEL RAJNEESH, PORTLAND**
- **LOST AND FOUND INFORMATION**
- **LOST LUGGAGE INFORMATION**
- **"THE BUDDHAFIELD EXPERIENCE:
A COMMUNITY SERVICE AND A LIFESTYLE"**
Sponsored by Rajneesh Humanity Trust
- **RAJNEESH INTERNATIONAL MEDITATION UNIVERSITY**
Bookings for Sessions, Celebration Specials, and Workshops
(bookings also taken at University Building)
- **SANNYAS APPLICATIONS**
- **RECREATION**
Rafting on the Radha River, Sailing, Country Tours,
Nature Walks, Canoeing, Swimming and Bicycling
- **TRAVEL**
Ticket Reconfirmation
Bus transport from Rajneeshpuram
- **VOLUNTEER WORSHIP**
Experience worshipping in the Buddhafield during the festival
period

PRACTICAL INFORMATION

- **RAJNEESH FINANCIAL SERVICES TRUST**
Downstairs Devateerth Mall
Foreign Exchange • Rajneesh Currency Card • Safe Deposit
Business and Financial matters by appointment only
- **RAJNEESH TIMES OFFICE**
Inquire at Chamber of Commerce, located at Mirdad Building.
- **FIRE PROTECTION**
Fire boxes and/or fire extinguishers are marked with a red
flag. Due to extreme fire hazard, the use of matches, candles
and incense is not permitted.
- **LOST CHILDREN**
Can be located in the Magdalena playground area.
- **MAIL**
The Post Office is open Mon - Sat, 8:00 am - 5:00 pm.
Stamps are also available in Zorba the Buddha Rajneesh
Delicatessen.
- **MESSAGES**
Check the boards at Zarathustra Cafeteria, Tao Connection
and the Post Office for information.
- **MEALS — ZARATHUSTRA CAFETERIA**
Breakfast 5:30 am - 9:00 am   Lunch 11:00 am - 1:30 pm
Dinner 6:00 pm - 9:00 pm
Breakfast June 30 - July 6 5:30 am - 7:30 am
— Special Celebration Dinner after Master's Day Darshan
at Zarathustra Cafeteria
- **PARKED CARS**
The car park in the City of Rajneesh will close on July 15
and owners will need to move cars to the car park at the
Mirdad Building in Rajneeshpuram between July 15 - 17.

FOR YOUR SHOPPING, DINING AND RECREATIONAL PLEASURES

DEVATEERTH MALL/downstairs

- Bulla Rajneesh Jewelry
- Chiyono Rajneesh Hair and Beauty
- Dionysius Rajneesh Electronics
- Noah's Ark Rajneesh Boutique — Men's Clothing
- Noah's Ark Rajneesh Boutique — Silk Shop
- Pythagoras Pharmacy
- Rajneesh Travel Corporation
- Zorba the Buddha Rajneesh Restaurant and Lounge
- Zorba the Buddha Rajneesh Ice Cream Parlor
other location: Zen Connection
- Zorba the Buddha Rajneesh French Fries

DEVATEERTH MALL/upstairs

- Zorba the Buddha Rajneesh Buffet and Lounge
- Zorba the Buddha Rajneesh Delicatessen
- Visitors Center

DEVATEERTH MALL PLAZA

- Noah's Ark Rajneesh Boutique
- Rajneesh Bookstore
- Zorba the Buddha Rajneesh Pizzeria
- Zorba the Buddha Rajneesh Juice Bar
- Zorba the Buddha Rajneesh Junior Disco and Restaurant, Inc.

ON ZEN DRIVE

- Hotel Rajneesh, Rajneeshpuram

BEHIND THE POST OFFICE

- Rajneesh Buddhafield Bicycle Transport

NAGARJUNA BUILDING

- Zorba the Buddha Rajneesh Lounge

RAJNEESH INTERNATIONAL MEDITATION UNIVERSITY

- Zorba the Buddha Rajneesh Delicatessen
- Noah's Ark Rajneesh Boutique

RESTAURANTS

- Zorba the Buddha Rajneesh Restaurant and Lounge*
- Zorba the Buddha Rajneesh Buffet and Lounge*
- Zorba the Buddha Rajneesh Burgers and Fries*
- Zorba the Buddha Rajneesh Pizzeria*

DISCOS AND LOUNGES

- Torah Beer Garden and Disco*
- Omar Khayyam Lounge and Carroom*
- Zorba the Buddha Rajneesh Lounge*
- Zorba the Buddha Rajneesh Junior Disco and Restaurant, Inc.*

SNACKBARS

- Zorba the Buddha Rajneesh Snackbar
6 Locations

JUICE AND FRUIT STANDS

- Zorba the Buddha Rajneesh Juice Stand
7 Locations
- Zorba the Buddha Rajneesh Fruit Stand

FRESH JUICE BAR

- Zorba the Buddha Rajneesh Juice Bar

ICE CREAM PARLORS

- Zorba the Buddha Rajneesh Ice Cream Parlor
2 Locations

DELICATESSENS

- Zorba the Buddha Rajneesh Delicatessen
2 Locations

Rajneesh International Meditation University

• Celebration Specials •

10:30 am - 12:30 pm	
June 30	(a) BREATH AND ENERGY (Ma Deva Gambhira)
July 1	(a) RELATING (Ma Prem Vasumati) (b) RAJNEESH NEO-LATIHAN (Ma Prem Maitri)
July 2	CELEBRATION, CELEBRATION (Swami Ananda Teertha, Ma Anand Vedana, Swami Anand Rajen, Ma Deva Gambhira, Ma Prem Vasumati)
July 3	(a) RELATING (Ma Prem Vasumati) (b) MOVEMENT AND ENERGY (Ma Yoga Sudha)
July 4	(a) RELATING (Ma Prem Vasumati) (b) RAJNEESH NEO-PALMISTRY (Ma Anand Vedana)
July 5	(a) SOUND AND SILENCE (Swami Ananda Teertha, Ma Anand Vedana) (b) BREATH AND ENERGY (Ma Deva Gambhira)
July 6	(a) SOFT BODYWORK AND RAJNEESH NEO-ZIKHR (Ma Prem Turiya/ Ma Prem Vasumati) (b) PAST LIVES (Ma Deva Waduda)

4:00 pm - 6:00 pm	
July 1	(a) PAST LIVES (Ma Deva Waduda) (b) RAJNEESH NEO-ASTROLOGY (Swami Prem Prasad)
July 2	CELEBRATION, CELEBRATION (Swami Ananda Teertha, Ma Anand Vedana, Swami Anand Rajen, Ma Deva Gambhira, Ma Prem Vasumati)
July 3	(a) RAJNEESH DEHYPNOTHERAPY (Swami Anand Santosh) (b) RAJNEESH NEO-TAROT (Ma Deva Waduda)
July 4	(a) RAJNEESH DEHYPNOTHERAPY (Swami Anand Santosh) (b) INTUITION AND ENERGY (Ma Prem Purna/Ma Deva Waduda)
July 5	(a) SOUND AND SILENCE (Swami Ananda Teertha, Ma Anand Vedana) (b) BREATH AND ENERGY (Ma Deva Gambhira)

LOCATION: (a) Celebration Tent behind Zarathustra Cafeteria
(b) Rajneesh International Meditation University
Celebration, Celebration July 2 at Rajneesh Mandir

COST: Each special \$20, except Celebration, Celebration and Sound and Silence, which are \$50 each.

BOOKINGS: Can be made at Rajneesh International Meditation University, Devateerth Mall Visitors Center or at the start of the event.

Rajneesh International Meditation University

JULY

DATES	WORKSHOPS AND COURSES	COST
Jul 7 - Jul 9	Self-Acceptance: Making Friends with Yourself	\$ 90
Jul 7 - Jul 9	Rajneesh Neo-Astrology	\$ 90
Jul 7 - Jul 9	Rajneesh Soft Bodywork	\$ 90
Jul 7 - Jul 11	Relating	\$ 150
Jul 7 - Jul 11	Intuition and Awareness	\$ 150
Jul 7 - Jul 11	Rajneesh Insight (with Swami Ananda Teertha)	\$ 250
Jul 7 - Jul 11	Rajneesh Zencounter	\$ 150
Jul 7 - Jul 11	Rajneesh DeHypnotherapy (with Swami Anand Santosh)	\$ 150
Jul 7 - Jul 11	Body Energy Celebration	\$ 150
Jul 7 - Jul 11	Rajneesh Neo-Vipassana	\$ 150
Jul 7 - Aug 3	RAJNEESH NEO-ASTROLOGY COURSE	\$2000**
Jul 8 - Sep 1	TRAINING COURSE IN RAJNEESH PSYCHIC MASSAGE AND ENERGY BALANCING	\$4000**
Jul 12 - Jul 14	Breath Energy Ecstasy	\$ 90
Jul 12 - Jul 18	Rajneesh Awareness Intensive	\$ 350
Jul 12 - Jul 25	Rajneesh Primal: Cleaning Up the Past	\$ 840
Jul 12 - Aug 1	Inner Vision (with Swami Ananda Teertha)	\$2750**
Jul 12 - Aug 10	Beyond the Ordinary: Entering Altered States of Consciousness (with Swami Anand Santosh)	\$2100**
Jul 12 - Aug 10	Higher and Higher	\$1800**
Jul 12 - Aug 15	RAJNEESH BREATH THERAPY COURSE	\$2500**
Jul 12 - Aug 16	Rajneesh Fresh Beginning (Includes Rajneesh Primal, Rajneesh Neo-Tantra I, Sound and Silence)	\$2550**
Jul 12 - Aug 22	RAJNEESH CHAKRA AND ENERGY TRANSFORMATION TRAINING COURSE	\$3000**
Jul 12 - Oct 24	RAJNEESH REBALANCING COURSE	\$7500**
Jul 13 - Jul 15	Rajneesh Neo-Tarot	\$ 90
Jul 13 - Jul 17	Rajneesh Massage	\$ 150
Jul 13 - Jul 17	Tao: Enter the Moment	\$ 150
Jul 13 - Jul 26	RAJNEESH NEO-TAROT COURSE	\$ 450
Jul 13 - Oct 12	RAJNEESH BODY ALIGNMENT TRAINING	\$6000**
Jul 13 - Oct 12	RAJNEESH COUNSELING COURSE	\$6000**
Jul 13 - Oct 12	A Taste of Rajneesh	\$6000**
Jul 13 - Oct 12	RAJNEESH DEHYPNOTHERAPY BASIC COURSE	\$5500**
Jul 14 - Oct 13	RAJNEESH DEHYPNOTHERAPY ADVANCED COURSE	\$6000**
Jul 16 - Jul 18	Innocence: Unless You Are Like Children	\$ 90
Jul 19 - Jul 23	Rajneesh Soft Bodywork	\$ 150
Jul 19 - Jul 23	Awareness and Expression	\$ 150
Jul 23 - Jul 27	Rajneesh Dynamic Bodywork	\$ 150
Jul 24 - Jul 28	Intuition and Awareness	\$ 150
Jul 26 - Aug 8	Rajneesh Primal: Cleaning up the Past	\$ 840
Jul 27 - Jul 31	Rajneesh Zencounter	\$ 150
Jul 28 - Aug 11	Rajneesh Neo-Tantra I	\$ 450
Jul 29 - Jul 31	Body Energy Celebration	\$ 90

**This price includes accommodations and three vegetarian meals per day.

BHAGWAN

A beautifully illustrated magazine devoted to the life and work of Bhagwan Shree Rajneesh.

• NEW . . . THE RAJNEESH BIBLE

After 1,315 days of silence, Bhagwan Shree Rajneesh now speaks on the first and last religion, "Rajneeshism." These historical discourses are available on audiotape and videotape . . . and now, THE RAJNEESH BIBLE, VOL. I, II in paperback

PLUS — many new titles available at Rajneesh Bookstore.

•SWEEPSTAKES•

RAJNEESH FOUNDATION INTERNATIONAL is sponsoring a sweepstakes to raise funds for building the Academy of Rajneeshism—to treasure and display the library of tens of thousands of volumes used and read by Bhagwan Shree Rajneesh and to preserve for mankind the archives of His teachings.

PRIZE: 1982 ROLLS ROYCE SILVER SPUR
graced by Our Beloved Master
BHAGWAN SHREE RAJNEESH

Mileage: 3000 New Retail Value: more than \$100,000.
Plus: up to \$15,000 towards freight and duty if the car is shipped.

DRAWING: Will be held July 6, 1984 after the Master's Day Darshan with Bhagwan Shree Rajneesh, at Rajneesh Mandir, Rajneeshpuram, OR.

Contribution of \$20 US or more is suggested. No payment is required to enter. Contributions are tax-deductible for USA residents.

This is an international offer open to anyone who submits an application according to the following rules and conditions: (a) only one application per person, per day, will be accepted and (b) all entries must be received by 2:00 p.m. on July 6, 1984.

This sweepstakes is void where prohibited, taxed or restricted by law.

The winner, if present at the drawing, will be given the Silver Spur on the spot. If not present, the winner will be notified by telephone and certified mail.

In order to send a contribution with your entry the best way is: USA—Send a check or money order
INTERNATIONAL: Send 1) Bank Draft in US Dollars drawn on an American Bank, or on US Branch of a foreign bank, or 2) International Money Order in US Dollars.
Please do not send Eurochecks.

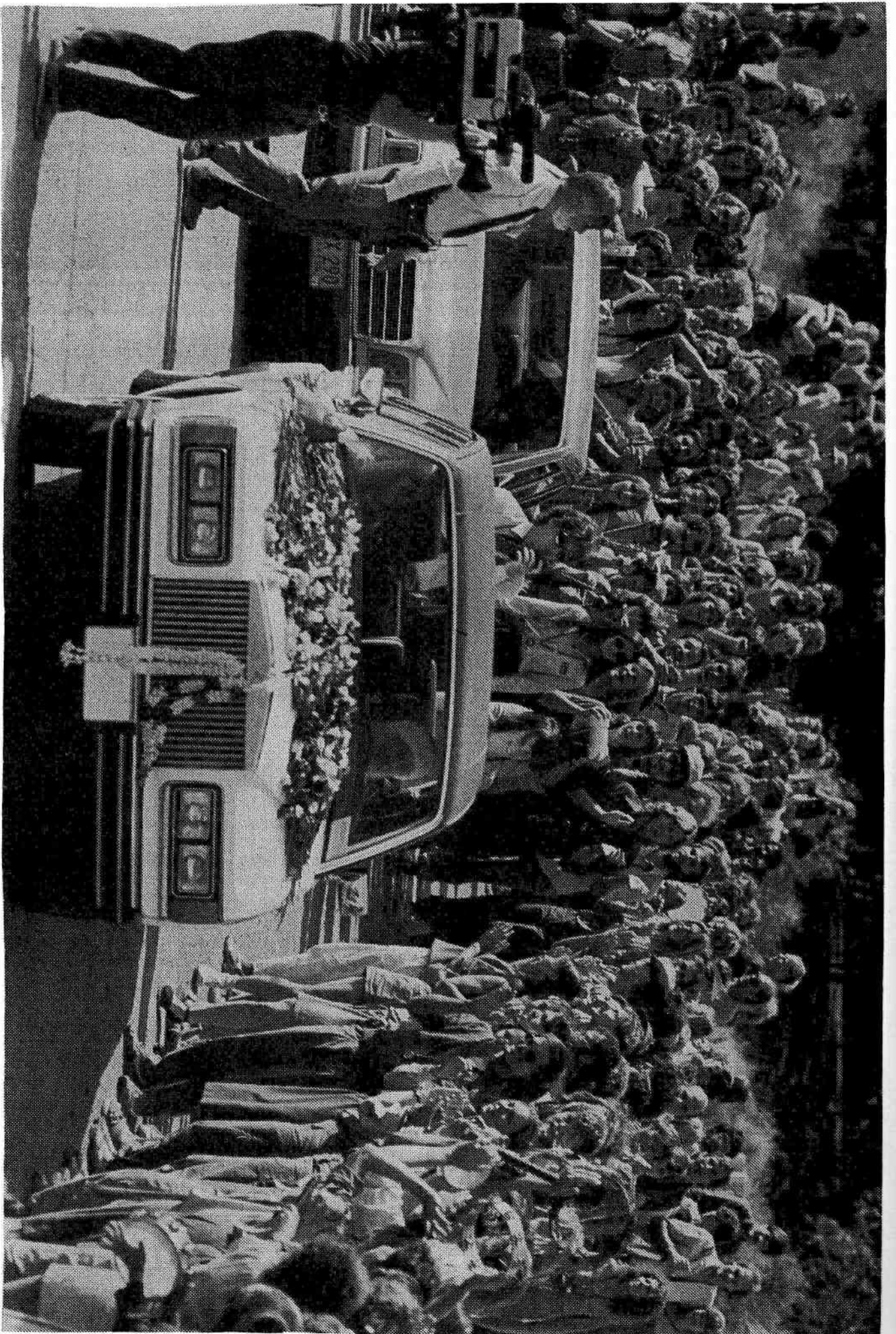
MAKE CONTRIBUTIONS PAYABLE TO AND SEND ENTRIES TO: RAJNEESH FOUNDATION INTERNATIONAL, P.O. BOX 9, RAJNEESHPURAM, OR 97741 USA.

to build the
Academy of Rajneeshism

**WIN A ROLLS ROYCE
ON MASTER'S DAY
JULY 6, 1984**

**We're happy to help
Rajneeshpuram
help Oregon's economy.
Suppliers of diesel and gas.**

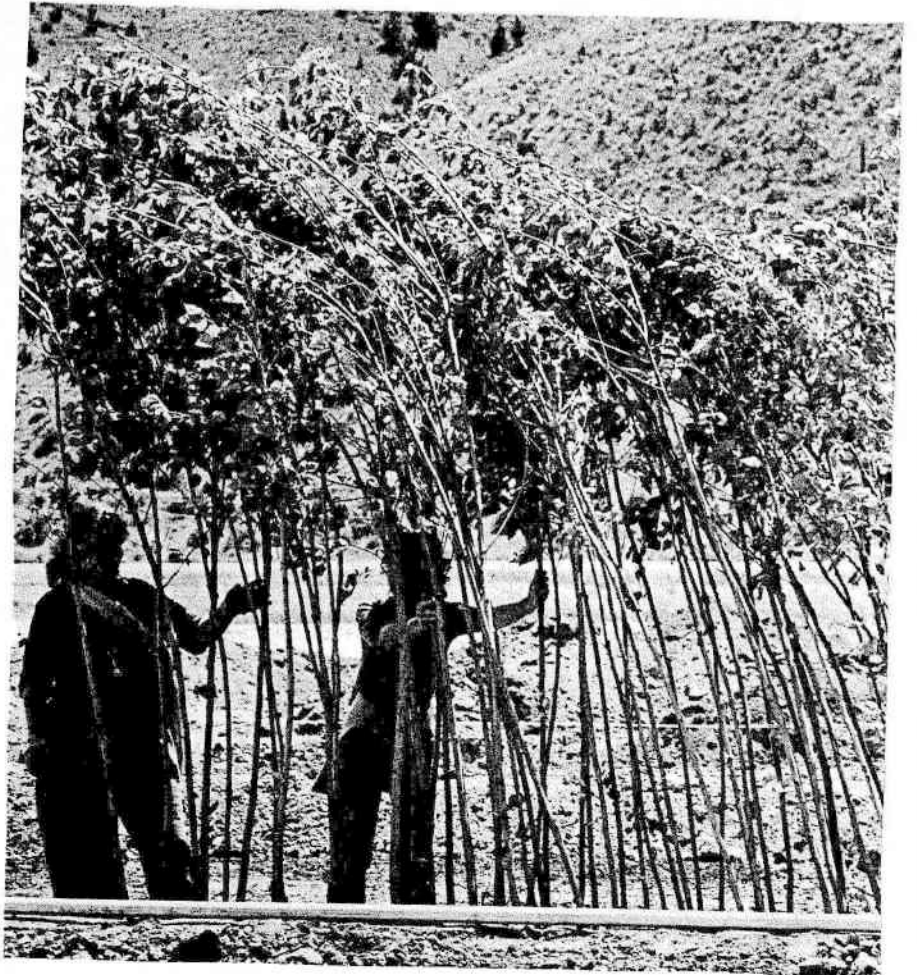

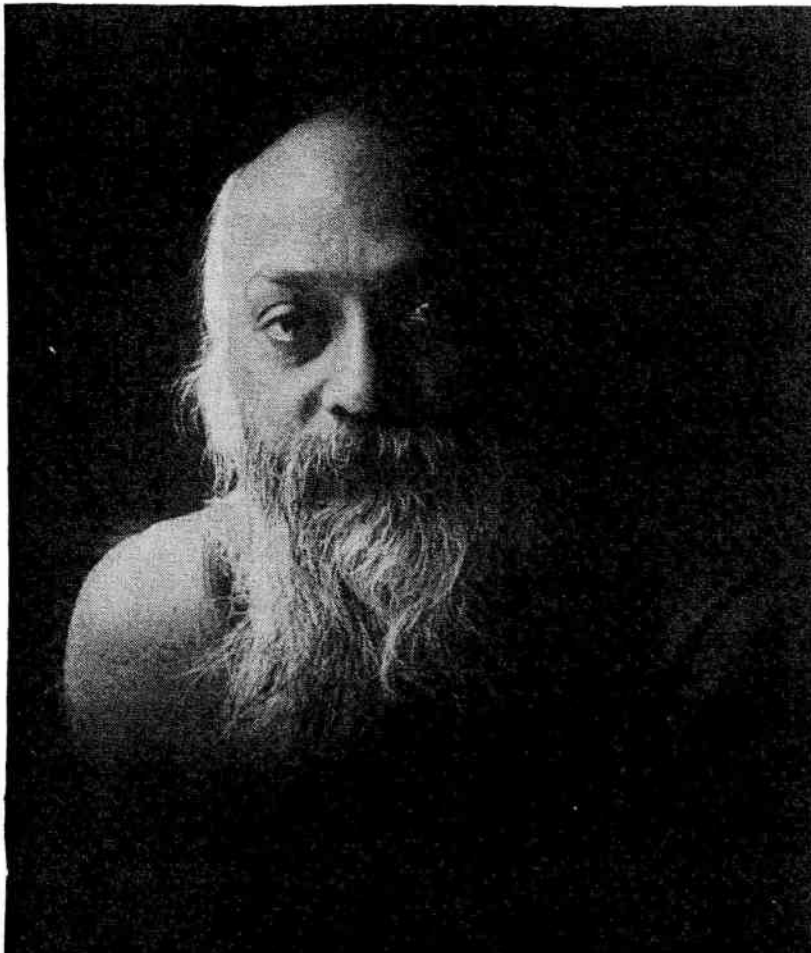
Thanks for your business.

Jim Traughber Mobil Oil Co.

841 Northeast 1st Street
Bend, Oregon 97701
382-3931

The Individual

I don't want to sacrifice
any individual,
because there is nothing higher
than the individual.
My respect for the individual
is absolute, unconditional.
The individual
is an end unto himself.
I want to help you,
to support you,
so that you can be
yourself.

Bhagwan Shree Rajneesh

from the book
TAO, The Golden Gate, Vol. 2

„Voor het eerst in de geschiedenis van het mensdom is
een religie gestorven.”
Bhagwan Shree Rajneesh

BIJLAGEN EN ILLUSTRATIES

Kaart van Jefferson- en Wasco County, Oregon, U.S.A.

Kaart van Rajneeshpuram, Oregon, U.S.A.

Idem

Programma van het 4e zomerfestival in 1985, 4 pagina's

Advertentie voor de sweepstake

(Rajneesh Foundation International Newsletter, 15 juni 1984)

De Drive-by, Mahaparinirvana Day, september 1984.

(Nederlandse Rajneesh Times, 13-27 september 1984)

Advertentie van een leverancier uit de stad Bend, Oregon

(Rajneesh Times International, 5th july 1985)

Sheela (links, met microfoon) en Maneesha (Juliet Forman) rechts
zitten vooraan bij de lezing van Master's Day, 5 juli 1985

(Rajneesh Times International, 5th july 1985)

Tenthuisjes voor het festival/Plant a tree for Bhagwan Shree

(Rajneesh Foundation International Newsletter, 15 juni 1984)

Foto en tekst van Bhagwan

(Rajneesh Times International, 5th july 1985)

Tekening van Bhagwan

(Publikatie Van Lanschot, zie literatuurlijst)

GERAADPLEEGDE LITERATUUR EN FILMS

BOEKEN/SCRIPTIES

Amrito, Swami Deva

1983 Bhagwan Shree Rajneesh, een introductie, Deventer:Ankh Hermes.

Bax, Mart

- 1978 Figuration analysis: a better perspective for networkers; with an illustration from Ireland. *Anthropological Quarterly* 51(4):221-230.
- 1985 Religieuze regimes en staatsontwikkeling, notities voor een figuratie-benadering. *Sociologisch Tijdschrift* 12(1):22-47.
- 1987 Maria-verschijningen in Medjugorje, rivaliserende religieuze regimes en staatsvorming. *Sociologisch tijdschrift* 14(2):195-223.
- 1988 Religieuze regimes in ontwikkeling. Verhulde vormen van macht en afhankelijkheid. Hilversum:Gooi & Sticht.

Belfrage, Sally

1982 *Flowers of Emptiness*, New York, Dial Press, In: Ted Mann, *The Crazies - Who follows Rajneesh and Why*, In: Susan J. Palmer and Arvind Sharma, *The Rajneesh Papers* (ed.), studies in a New Religious Movement, Delhi:Motilal Banarsidass Publishers.

Bonarius, Wim

1985 *God Ontmoeten, de fundamentele voorwaarden voor deze ontmoeting volgens Bhagwan Shree Rajneesh en Joannes van het Kruis*, scriptie als inderdeel van het doctoraal examen aan de Theologische Faculteit Tilburg.

Braun, Kirk

1984 *Rajneeshpuram: The Unwelcome Society, Cultures collide in a Quest for Utopia*, West Linn, Oregon, U.S.A.:Scout Creek Press.

Brecher, Max

1993 *A Passage to America*, Bombay:Book Quest Publishers.

Cox, Harvey

1977 *Turning East, The Promise and Peril of the New Orientalism*, New York, Simon & Shuster, In: Ted Mann, *The Crazies - Who follows Rajneesh and Why*, In: Susan J. Palmer and Arvind Sharma, *The Rajneesh Papers* (ed.), studies in a New Religious Movement, Delhi:Motilal Banarsidass Publishers Private Ltd.

Elias, Norbert

- 1971 *Wat is sociologie?* Utrecht:Het Spectrum
- 1987 *Het civilisatieproces, sociogenitische en psychogenetische onderzoeken*. Utrecht:Het Spectrum.

Elias, Norbert en John L. Scotson

1985 *De gevestigden en de buitenstaanders, een studie van de spanningen en machtsverhoudingen tussen twee arbeidersbuurten*, vert. uit het Engels door Cas Wouters, et al., Den Haag, Ruward, Vert. van: *the established and the outsiders: a sociological enquiry into community problems*, Londen:Cass, 1965 (New sociology library), Nederlandse uitgave eerder verschenen:Utrecht etc.:Het Spectrum 1976, Aula-boeken:582.

Encyclopaedia Britannica

1973-1974, *Macropaedia*, Volume B, Knowledge in Depth, Chicago/Londen.

Forman, Juliet

1989 *Bhagwan:Twelve Days that shook the World*, Cologne:The Rebel Publishing House.

Handgraaf, drs J.M. en drs A.D. Willemier Westra

1984 *Religieuze gezagsdragers in nieuwe religieuze bewegingen*, In: D.C. Mulder (red.) *De religieuze Gezagsdrager*, Amsterdam, VU Uitgeverij (Publicatiereeks van het Instituut voor Godsdienstwetenschap, Vrije Universiteit Amsterdam:nr. 2.

Hatton, Raymond R.

1977 *High Desert of Central Oregon*, Portland, Oregon, U.S.A.:Binford & Mort.

Horn, Klaus Peter

1982 *Rebellion Gegen den Verstand? Eine socialwissenschaftliche Untersuchung uber Deutsche Neo-sannyasins in Poona*, Doctoral Thesis, Berlin:Freien Universität, In: Ted Mann, *The Crazies - Who follows Rajneesh and Why*, In: Susan J. Palmer and Arvind Sharma, *The*

Rajneesh Papers (ed.), studies in a New Religious Movement, Delhi, Motilal Banarsidass Publishers Private Ltd.

Kranenborg, dr R.

1984 Religieuze gezagsdragers in nieuwe religieuze bewegingen, In:D.C. Mulder (red.) De religieuze Gezagsdrager, Amsterdam, VU Uitgeverij (Publicatiereeks van het Instituut voor Godsdienstwetenschap, Vrije Universiteit Amsterdam:nr. 2.

Krishna, Swami Prem (ed.)

1984 The Book, An Introduction to the teachings of Bhagwan Shree Rajneesh, Series I from A to H, Series II from I to Q, series III from R to Z, Rajneeshpuram, Oregon, U.S.A.:Rajneesh Foundation International.

Lier, Frans van (samenstelling)

1985 Niet dapper genoeg om bang te zijn en andere uitspraken uit 1985, 's Hertogenbosch:F. van Lanschot Bankiers N.V.

Meredith, dr. George, Swami Devaraj

z.j. The most Godless yet the most Godly Man, Poona, India:The Rebel Publishing House (ca. 1987).

Milne, Hugh

1987 Bhagwan the God that failed, London Sphere Books Ltd., first published and copyright 1986 Caliban Books.

Mintzberg Henry

1979 The structuring of organizations, The theory of Management policy, Englewood Cliffs N.J.:Prentice Hall.

Mullan, Bob

1983 Life as Laugter: following Bhagwan Shree Rajneesh, London, Boston, Melbourne and Henley, Routledge & Keagan Paul.

Palmer, Susan J.

1993 Lovers and Leaders in a Utopean Commune, In Susan J. Palmer and Arvind Sharma, The Rajneesh Papers (ed.), studies in a New Religious Movement, Delhi, Motilal Banarsidass Publishers Private Ltd.

INTERVIEWS

. 12-1-1992, te Den Haag, in het Rajneesh (thans Osho) Meditatie Centrum en commune Wajid, met Ma Amrit Rangeeni (C.O. Franssen) en de Swami's Amano Pim (W.O. Maandag), Anand Kailash (J.C. van Mechelen) en Anand Mahaman (F. ten Hulsen).

. 13-08-1994, te Den Haag, met Ma Amrit Rangeeni (C.O. Franssen).

TELEVISIEFILM/PROGRAMMAS

. Vesuvius, IKON, 10-03-1994.

. Hilow, Michael Regis: Rajneesh, The killing of the Red Ranch, 1993, uitgezonden door RTL V in 1994.

. Wiering, Frank: De Nieuwe Mens, VPRO-film, uitgezonden 28-10-1984.

KRANTEN/TIJDSCRIFTEN

. Rajneesh Foundation Newsletter nr. IV/6 d.d. 16-03-1978

. Sannyas, Magazine of Rajneesh Foundation LTD., zonder datum, Poona 1978

. Rajneesh Newsletter, d.d. 15-01-1983, 01-02-1983, en 24-03-1983

. Rajneesh Times, d.d. 28-06-1985

. Rajneesh Times, Nederlandse editie, d.d. 27/09 - 10/10 1985

. Rondom Osho, jaargang 1, nr. 0, d.d. 01-10-1989

. The Oregonian, d.d. 06-07-1985

. The Statesman-Journal, Salem, Oregon d.d. 23-07-1986, In:Forman, z.j.:499

. The Dalles Weekly Reminder, Oregon, d.d. 24-07-1986, In:Forman, z.j.:498